భావ దీపికలు

1. తాళ్లపాక కవులు
2. మృత్యుంజయ శతకం రుచి
3. భర్తృహరి భావన
4. నృసింహ శతకము వివరణ

ముందు మాట

ఏదో జన్మలో నేను చేసికొనిన పుణ్యఫలితంగా ఈ జన్మలో భావదీపికలు వెలిగించగలిగాను. ఇది పాఠకులకు ఆనందాన్నే కాదు గొప్ప పుణ్యాన్ని కూడా ఇస్తుంది. పరోపకారం పుణ్యం, పర పీడన పాపం. ఇంతకంటే తెలిసికొనవలసింది లేదు. ఏవేవో వ్యాఖ్యానాలు ఉదాహరణలూ కేవలం పాండిత్య ప్రదర్శనకు మాత్రమే కాక చెప్పిన విషయం ఏదో విధంగా గుర్తువుండటానికి కూడా ఆ వివరణ ఉపయోగపడుతుంది.

శ్రీమహావిష్ణువు దుష్టశిక్షణకు, శిష్టరక్షణకు పలు అవతారములనెత్తాడు. ఆ అవతార నిమిత్తము పూర్తికాగానే ఆయన యధారూపం పొందుతాడు. దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణ చేసిన అవతారాల విశిష్టత యేమంటే నేటికీ ఆర్తులను ఆయన అదేరూపంలో వచ్చి రక్షిస్తాడు.

అందుకే నరసింహుడు శంకరభగవత్పాదులను రక్షించాడు. శ్రీరాముడు తానీషాకు కనిపించాడు. శ్రీకృష్ణుడు మీరాబాయికి కనిపించాడు. విఠలుని రూపంలో గోరాకు కనిపించాడు. శ్రీవేంకటేశ్వరుడు బాలాజీతో పాచికలు కూడా ఆడినాడు. బుద్ధిమంతుడు అనే చలనచిత్రంలో దర్శకులు బాపు-రమణలు అదే వివరిస్తారు. శ్రీకృష్ణుడైవచ్చి భక్తుడైన అన్నకు కనబడతాడు కానీ నాస్తికుడైన తమ్ముడికి కనబడడు. అదేమిటి స్వామీ? అంటే నమ్మనివాడికి కనిపించవలసిన అవసరం నాకేమిటయ్యా? అంటాడు.

అదేవిధంగా నరసింహుడు అడుగడుగునా తన భక్తులను రక్షించినా, మన కళ్లకు కనిపించడు. మనం చేయవలసింది శరణాగతి, నిలుపవలసింది అచంచలభక్తి. ఆ రెండూ ఉంటే చాలు. ఉన్నాయని మనం అనుకోవటం కాదు ఆస్వామి అనుకోవాలి. వచ్చిన చిక్కేమిటంటే ఆయన అనుకోవటానికి మనం ఎన్ని జన్మలెత్తాలో తెలియదు. పోనీ మరుజన్మలో ఈ జన్మ గుర్తువుంటే మోక్షసాధన కొనసాగించవచ్చు. కానీ ఈ జన్మపుణ్యం వలన వచ్చే జన్మలో ఆగర్భశ్రీమంతుడై పుడతాడు. శరణాగతికి, సిరిసంపదలకు చుక్కెదురు. కాబట్టి వాడు దేవుడి దారికి రాడు, రాలేడు. ఆయన కృపతో నిచ్చెన ఎక్కినా ఆ జీవిత వైకుంఠపాళిలో మళ్లీ ఏదో పాము కరుస్తూనే ఉంటుంది. ఇక మరి వైకుంఠ ప్రాప్తి యెప్పుడు?

అది శ్రీలక్ష్మీనృసింహునికే తెలియాలి. ఇనుప చువ్వను వంచాలంటే దాన్ని కాల్చనిదే సాధ్యంకాదు. శరణాగతిలేనిదే భక్తి రాదు. భక్తిలేనిదే మనసు నిలువదు. మనసు నిలువనిదే ముక్తిలేదు. ముక్తిలేకపోతే పుట్టుకపోదు. పుట్టుక పోనిదే ముక్తిలేదు. ఇదే ఎడతెగని జీవిత వైకుంఠపాళి. మనము నిమిత్తమాత్రులం. ఆడటమే మన పని.

ఇక మీరు పఠించబోతున్న ఈ శతకం గురించి క్లుప్తంగా నాలుగు మాటలు. దీనిని చెప్పి శేషప్పకవి 18 శతాబ్ది వాడని తెలియవస్తున్నది. ఆనాటి కులవ్యవస్థ ఆచార వ్యవహారాల గురించి కొన్ని పద్యాలలో అవగతమవుతున్నది. 'ఁ' ప్రయోగం లేకపోయిన గ, జ, డ, ద, బ విస్తృత ప్రయోగం వలన 'క, చ, ట, త, ప' కనబడనందున శేషప్పకవి రచన ఆధునిక యువపాఠకులకు అర్ధంచేసుకోవటం కొంత సంక్లిష్టమే. అందుకే నా వివరణలో ఆ తికమకకు సడలింపు ఇచ్చాను.

కవి పాఠకులకు దీనిని చదివితే కలిగే సత్ఫలితాలను వివరించరు. నేను జతపరచిన సత్ఫలితం ఇది గొప్ప మనశ్శాంతినిస్తుంది. చదివిన వారికి, వినిన వారికి మరియు వ్రాసిన వారికి కూడా భావ వివరణతో నున్న ఈ పాఠ్య రచయిత అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు, ఎంటెక్ నేను గతంలో చేసిన వృత్తికి ఈనాటి ప్రవృత్తికి యెట్టి సంబంధము లేదు. భాషా పాండిత్యం లేనందువల్ల అన్నంతో రాతి పలుకులు వలె భాషా ప్రావీణ్యత లేనందువలన జరిగే లోపాలకు క్షంతవ్యుడను. దీనికి 'నరహరి చింతన' అని నామకరణం చేశాను. ఇది మీకు నచ్చితే ఇంకొక నలుగురికి అందించి వారికీ "ఆనందం" కలిగించండి. జ్యోతి నుంచి జ్యోతిని వెలిగిస్తే "హరికృప" కలుగుతుందని నేను వేరే చెప్పటం యెందుకు?

తాళ్లపాక కవులు

ఎన్నుకొన్న పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య

సంకీర్తనలకు భావదీపిక

పల్లవి: ఎన్నిచేఁత లెన్ని గుణాలెన్ని భావాలు
యిన్నేసినీమహిమ లివి నీకె తెలుసు ॥పల్లవి॥

చ. 1: తెలిసి నిన్నుఁ గొలువ దేహ మిచ్చితివి గాక
బలిమినె మాయలలోఁ బడు మంటివా
మలసి నిన్నుఁ దలఁచ మనసిచ్చితివి గాక
కొలగట్టి విషయాలఁ గోరు మంటివా ॥ఎన్ని॥

చ. 2: నగుతా నిన్నుఁ బొగడ నాలు కిచ్చితివి గాక
ఆగడుగా నూరమాఁట లాడు మంటివా
సొగసి నిన్నుఁ జూడఁగాఁ జూపు లిచ్చితివి గాక
వగవగలతో నూరివారిఁ జూడు మంటివా ॥ఎన్ని॥

చ. 3: శ్రీవెంకటనాథ నిన్నుఁ జేరు మ నంటివి గాక
జీవులను మనుజులాఁ జేరు మంటివా
భావించి నీదాసులనె భజించు మంటివి గాక
దావతి లంపటాలలోఁ దడఁబడు మంటివా ॥ఎన్ని॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య తిరుమలేశ్వరునితో యేమి అంటున్నారో వినండి. దేవదేవా! ఇంతమంది దౌర్భాగ్యులు నిన్నెందుకు నిందిస్తారో అర్థంకాకుండా వుంది. వాళ్లు చేసిన దుష్కర్మలను నీవు వారిని చేయమనలేదు కదా!

నీ మహిమ నెరిగి కొలిచి తరించండిరా అని మంచి దేహాన్ని ఇచ్చావు. మేము దానికి సుఖాలు అలవాటు చేసి, నీ మాయా బలమునకు లొంగి దానికి లోబడమన్నావా? లేదే. శక్తిలేకపోతే మనస్సులోనైనా ధ్యానించండిరా అని ఏ జీవికీ లేని మనస్సునిచ్చావు. అంతులేని విషయలాలస పెంచుకోండి అని చెప్పలేదుకదా! నాదేమి తప్పు?

ఆనందంతో నిన్ను కీర్తించమని నాలుకనిచ్చావు నీవు. ఊళ్లో వాళ్లమాటలు గొడవలు చెప్పుకోమన్నావా? లేదే? సొగసైన నిను జూచి తరించమని కంటికి చూచే శక్తినిచ్చావు. వగలు పోయే వూళ్లో వాళ్లను చూడమన్నావా? లేదే?

ఓ శ్రీవేంకటనాథా! జీవులందరిని నిన్ను జేరి జన్మరాహిత్యం పొందమన్నావు. మనుష్యులను సేవించి ధనం సంపాదించమన్నావా? లేదే? నీదాసులను పూజించినా నిన్ను పూజించినట్లే అని సులభమైన తరుణోపాయం చెప్పావు. వ్యర్థమైన లంపటాలలో చిక్కుకొని తడబడుతూ బ్రతుకమన్నావా?లేదే? ఇదంతా మా స్వయంకృతాపరాధం తండ్రీ!

చి.శృ 20 రే. 5 పా. **రామక్రియ**

పల్లవి: చెప్పకురే వానిసుద్ది చెలులాల
వొప్పులు సేసిన తనవోజలు మానీనా ॥పల్లవి॥

చ. 1: తానేవూరు నే నేవూరు తల మనవే చాలు
మానరాని వావులేల మాకుఁ జెప్పీని
మోనాన నూరకుండరే మొన్నటివాఁడు గాఁడా
పూని గరివడ్డగింజ వుదుకఁ బొయ్యీనా ॥చెప్పకురే॥

చ. 2: యెక్కడి కెక్కడిపొందులేలా మొక్కులు మొక్కి
దక్కినట్టట దాసలెల్లఁ దలపించీని
తక్కరించె నిన్నటి తగవరి తానెకాడా
మక్కువైనా చిలుక మానీనా గుణము ॥చెప్పకురే॥

చ. 3: యెంత కెంత మందెమేళ మిట్టె సంగడి నుండి
కాంతుఁడు నన్నేమిటికిఁ గాగిలించీనె
వింత లేక నన్నును శ్రీవెంకటనాథుఁడు గూడె
యెంత సేసినాఁ జక్కెర యేల తీపు మా ॥చెప్పకురే॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన శృంగార కీర్తన. దేవి ఏమంటున్నదో వినండి.

ఓ చెలులారా! అతగాని సమాచారములు నాకు చెప్పవద్దే. నేనెంత మంచి చేసినా తాను తన పద్ధతులు మానుకొంటాడా? మానుకోడు.

తనదేవూరు, నాదేవూరు? తనని తొలగమనండే. అదే చాలు. విడలేని చుట్టరికాలున్నాయంటాడు. మీరు మౌనంగా పూరక వుండండి. ఎక్కడైనా బియ్యం వుడుకుతుందిగాని, వడ్లగింజలు వుడుకుతాయా?

ఎవరెవరితోనో పొందులు పెట్టుకొంటాడు. ఇప్పుడు మొక్కులు మొక్కుతాడు. నేను చేసిన బాసలు మాత్రం గుర్తు చేస్తుంటాడు. గతంలో తానే న్యాయ నిర్ణేతయని గుర్తు చేస్తుంటాడు. అదీ నిజమే కదా? ఇంతకీ పెంపుడు చిలుక ఎవరేం చెబితే అదంటుంది. దాని గుణము మారుతుందా?

ఎంతెంతో చనువుగా నా కాంతుడు నన్ను కౌగలించెనే. అట్లెందుకు చేసినాడే? ఆశ్రీ వేంకటపతి ఏమాత్రమూ జంకూ గొంకూ లేక నన్ను కూడినాడే. ఎంత ప్రయత్నించినా చక్కెర తీపిగుణం వదులు కొంటుందా?

చి.శృ 20 రే. 4 పా. **మాళవిగాళ**

పల్లవి: గాలికూటి పేరిగట్టుమీఁదటివాఁడ
నేలసోద్యము పేరినెలఁతయై నిన్ను మెచ్చె ॥పల్లవి॥

చ. 1: తెలిమొయిలు పేరిటి తిలకము వెట్టి
వెలయఁబైరెడి పేరి విరులు ముడిచి
బలిమి మరుని పేరిపండు చేఁబట్టి
జలజము పేరిటిసతి నిన్నుఁ జూచె ॥గాలికూటి॥

చ. 2: (రే?)ఁగాము పేరిటి రెంటెము గట్టి
భోగిపేరితీగాకు పొసఁగఁ జుట్టుచును
బాగుగాఁ జుక్కపేరి యాభరణాలు వెట్టి
నాగము పేరిటి నాతి నిన్నుఁ బిలిచె ॥గాలికూటి॥

చ. 3: సురపతి పేరిట్టి(టి?) సరులు ధరించి
శిరుల మౌనిపేరి జీవముఁ బట్టి
పొరి నీటిపేరిపొన్నున శ్రీవెంకటనాథ
విరిమీఁదిబిడ్డ పేరి వెలది నిన్నుఁ గూడె ॥గాలికూటి॥

భావదీపిక :

చిన తిరుమలయ్య చెప్పిన ఈ కీర్తన గొప్ప ప్రహేళిక(క్విజ్) గాలికూటి పేరిగట్టు(శేషాద్రి) మీదవుండేవాడు. నేల సోద్యముపేరి నెలత(భూదేవి) నిన్ను పెండ్లాడినది.

తెల్లని మేఘము వంటి తిలకమును ధరించి, సిగలో సిరిమల్లెలపు దండ ధరించి, చేతిలో మామిడి పండు ధరించి, పద్మము అనే పేరున్న సతి(పద్మావతి) నిన్ను పెండ్లాడినదయ్యా తిరుమల దేవా!

జంటగా నేసిన నల్లని వస్త్రము ధరించి నాగమల్లి తీగె(లతను) శిరసున ధరించి నక్షత్ర చంద్రహారము ధరించి నట్టి నాగము పేరిటి నాతి(గజలక్ష్మి) నిన్ను తన దరికి చేరమని ఆహ్వానించింది.

ఇంద్రనీలమణుల మాల ధరించి, నారదాదులు కీర్తిస్తుండగా శేషతల్పశయనుడైన నారాయణుని ప్రతిరూపమైన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు పద్మము నుండి పుట్టిన పద్మావతిని కూడినాడు. గమనిక ఇది నాకు శ్రీనివాసుడు కలిగించిన స్ఫూర్తి. నిజము నీరజాక్షుడే తెలియాలి.

చి.శృ 20 రే. 2 పా. **శంకరాభరణం**

పల్లవి: ఒగ్గాలివాఁడు గదె వోయమ్మా
సిగ్గున నా కగపడె చిలుకచందమునా ॥పల్లవి॥

చ. 1: తలఁచుకొంటేఁ జాలు తా నాడ కేఁగునమ్మా
వొలసి కమ్మగట్టు పావురమువలే
నెలఁత మదిఁ బారితే నిదురే కానఁడమ్మా
చలపాదిరా తిరి(గె?)టి జక్కవచందమునా ॥ఒగ్గాలి॥

చ. 2: ముదిత యెలుఁగు వింటే మొక్కలాన వాలునమ్మా
బెదరని పెంపుడుఁ బికిలివలే
సుదతి వుండిన యింటిచుట్టూఁ దిరుగునమ్మా
చెదరని మతితోడ జీనువవలెను ॥ఒగ్గాలి॥

చ. 3: గోమున నో యని యంటే గొబ్బున నోయను నమ్మా
కోమలపు వసంతపు కోవిలరీతి
కామించి మమ్మును శ్రీవెంకటనాథుఁడు గూడె
రామలలోఁ బాయలేని రాయంచవలెను. ॥ఒగ్గాలి॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య చెప్పిన ఈ శృంగార కీర్తనలో దేవి ఆ చెలికత్తె ఏమంటున్నారో వినండి.
ఓయమ్మా! ఇతగాడు మాయలమారివాడు కదే! నాకు పైకి మాత్రము అమాయకపు చిలుకలా కనిపిస్తాడు. కాని యెంత గడుసరి.

ఎవత్తె తలచుకొన్నా తక్షణం దానివద్దకు పోతాడు. సమాచారాలు చేరవేసే పావురం కదటే వాడు!!! ఓ నెలతా! మనస్సు ఒకింత చెదిరిందంటే ఆ తరువాత నీకు నిద్రకూడా పట్టదమ్మా!!! ఎంత మొండివాడో యేమి చెప్పమంటావే.

ఏప్రియురాలు గొంతెత్తి పిలిచినా చాలు తక్షణం అక్కడ వాలిపోతాడు. జంకూగొంకూలేని పెంపుడు చిలుక అవుతాడంటే నమ్ము. ఆ సుదతి ఇంటి చుట్టూ తిరుగుతుంటాడమ్మా!!! స్థిరచిత్తం గల జీనువ పక్షి అంటే నమ్మవే నామాట.

ప్రియ భక్తురాలెవ్వతైయైన గోముగా పిలిచిందంటే 'ఓ' బదులు పలుకుతాడు. వసంతకాలపు కోకిల అంటే నమ్ము. నల్లటి ఈ కోకిల గురించి యెంత చెప్పినా చాలదు. వారి అందరివలె ఈ శ్రీవేంకటేశ్వరుడు నన్ను(దేవిని) వలచి కూడినాడు. ఆ సుందరీమణులతో వలనే నాతోకూడిన ఈ రాజహంసను నేనేమనగలను!!!

చి.అ. 10 రే. 4 పా. **లలిత**

పల్లవి: సకలపురాణములు చాటి నినుఁ బొగడఁగా
తకమకలుగా నల్పార్థము చెప్పఁదగునా ॥పల్లవి॥

చ. 1: నిను నిర్గుణుఁ డనేటి నీచజాతులయందు
యెనము దుర్గుణము దా నెంతో
కవకంబు నిను మనుచ కారునాయంబులను
యెనలేనిదుర్వాదుల నేమనఁగఁగలము ॥సకల॥

చ. 2: నీవె తా మనుకొనేటి నిందితాత్ములు దాము
కావించుద్రోహంబు కడమా
దావతులఁ దనుఁ గన్నతల్లి గొడ్డనిపల్కు
దేవతానిందకులఁ దెలుపంగ వశమా ॥సకల॥

చ. 3: అమరుసర్గము మిథ్య యనుశూన్యభాషలకు
తమితోడ భ్రమ యేల తరగు
తమగురువు శాస్త్రంబు తామె కల్లనఁగాను
క్రమబుద్ధి శ్రీవెంకటనాథ యిత్తువా ॥సకల॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మకీర్తన. ఓ దేవదేవా! అష్టాదశ పురాణములూ నీవు సర్వేశ్వరుడవని చాటి నిన్ను కీర్తించినవి. మరి పండితులనిపించుకోవటానికి కొందరు అల్పమైన అర్థములను చెప్పి నోటికి వచ్చింది మాట్లాడదగునా?

స్వామీ! నిన్ను నిర్గుణుడనే నీచజాతులవారు కొందరు. ఇక వారి దుర్గుణమెంతో యెవరు చెప్పగలరు? బంగారాన్ని ఇనుము అనేవాళ్లకి వర్షంలా కురుస్తుందని వాదించే చెడువాదులకు మనమేమి చెప్పగలము? వాళ్లు కావిస్తున్న ద్రోహము యెంతటిదో యేమి చెప్పను?

వాళ్లు తమ కన్నతల్లినే గొడ్రాలు అనగల సమర్థులు. ఆ దేవతా నిందకులు యెట్టివారో యెవ్వరైనా చెప్పగలరా? వాళ్లని వదిలేయండి.

స్వర్గం లేదు గిర్గం లేదు అని వాదించే శూన్యభాషణ చేసేవారి భ్రమలు పొమ్మంటే పోతాయా? కనీసం తగ్గను కూడా తగ్గవు. తమ గురువు చెప్పిన శాస్త్రాన్నే తాము అబద్ధం అనే వారిని ఆ శ్రీవేంకటనాథుడే సత్క్రమమైన బుద్ధినిచ్చి రక్షించాలి అంతే. మనమేమి చేయగలము?

చి.అ. 10 రే. 3 పా. **భూపాళం**

పల్లవి: గోవిందా మేల్కొనవయ్యా
కావించి భోగము కడమా నీకు ॥పల్లవి॥

చ. 1: కమలజ చల్లని కాఁగిటఁ దగిలి
సమరతిఁ బాయఁగఁ జాలవూ
కమలభవాదులు కడు నుతియింపఁగ
విమలపుశయనము విడువగ లేవు ॥గోవిందా॥

చ. 2: భూసతితోడుత పొందులు మరిగి
వేసర విదె నీవేడుకలా
వాసవముఖ్యులు వాకిట నుండఁగ
పాసి వుండ నని పవళించేవూ ॥గోవిందా॥

చ. 3: వీళామనసిజలీలలఁ దగిలి
నాలితోడ మానఁగ లేవూ
వేళాయను శ్రీవేంకటనాథుఁడ
పాలించి దాసుల బ్రతికించఁగనూ ॥గోవిందా॥

భావదీపిక :

గోవిందునకు సుప్రభాతం పాడుతున్నారు. చినతిరుమలయ్య ఓ గోవిందా! మేలుకోవయ్యా! నీకు భోగములకు కొఱతా? మేల్కొని మమ్ము అనుగ్రహించు స్వామీ!

ఇప్పటిదాకా పద్మజయైన లక్ష్మీదేవి కౌగిటిలో గడిపినావు. సమరతిని విడువమన్నా విడువవు. కమలజ్ఞుడైన బ్రహ్మదేవుని సహితులైన దేవతలు కీర్తిస్తుండగా నీమనోహరమైన శయ్యను వీడలేకున్నావపా

ఇక భూదేవితో నీవ్యవహారం ఇంకా బాగున్నది. నీవామె పొందులు మఱిగి విసుగుజెందక వేడుక పొందుతున్నావు. దేవేంద్రుడు మొదలైన ముఖ్యులంతా నీ వాకిటి ముందు నిరీక్షిస్తున్నారు. ఆ భూదేవిని విడచి వుండలేనని మళ్లీ శయనిస్తే ఎట్లాగయ్యా?

నీమీద కూడా నీకొడుకు మన్మథుడు తన నేర్పరితనం చూపిస్తే యెట్లా వీలవుతుందయ్యా? నీ శృంగార చేష్టలను విడువని కొంటెవాడవు. ఓ శ్రీవేంకటనాథుడా! సమయము మించిపోతున్నది. నీ దాసులను పరిపాలించి, దయతో బ్రతికించు తండ్రీ!

చి.అ. 10 రే. 2 పా. **నాట**

పల్లవి: ఇందరిఁ జూచి యెఱఁగవద్దా
బందెపసులకు మెడ పన్నించనేలా ॥పల్లవి॥

చ. 1: యినుమునఁజేసిరా యెవ్వరిదేహమైనా
పొనిఁగి పోతేఁబోవు పోకుంటే మాను
పనివడి యిందుకుఁగాఁ బాటువడ నేమిటికి
మొనసి దొసపంటికి యినుపకట్టేలా ॥ఇందరి॥

చ. 2: మంచి రాతఁజేసిరా మనుజునిమే నేమి
మించి చెడితేఁజెడు నిల్చితే నిల్చు
పొంచి పొంచి యిందుకుఁగా పొడిఁబడ నేఁటికి
పంచ నీరుబుగ్గ రాతిబరణిఁ బెట్ట నేలా ॥ఇందరి॥

చ. 3: చేఁగమానఁ జేసిరా చెల్లఁబో నరుల నెల్లా
యీఁగి కుంగితేఁగుంగు హెచ్చితే హెచ్చు
నాఁగువార శ్రీవేంకటనాథుఁడు మన్నించఁగాను
దాఁగి జీలుగుబెండుకు తరమువెట్టనేలా. ॥ఇందరి॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన. అయ్యలారా! ఇంతమందిని మీచుట్టూ పరికించిన తరువాతనైనా తెలుసుకోవద్దా? బందెలదొడ్డిలో పెట్టబడిన పశువులకు మెడలో పశువుతాడు అవసరమా? అవి యెక్కడికీ పోలేవు కదా!

ఎవ్వరి దేహమునైనా ఇనుముతో జేసిరా యేమి? ఇదిపోతే పోతుంది, లేకుంటే మానుతుంది. దీనికోసం అంతులేని పాట్లు పడటం దేనికి చెప్పండి? ఎవడన్నా తొస్సి పంటికి ఇనుముతో కట్టు వేయించుకొంటాడా?

ఈ మానవుని శరీరాన్ని మంచి రాయితో చేశారాయేమి? చెడిపోతే చెడింది లేకపోతే లేదు అని మౌనంగా వుండటానికి? దీనికోసం ప్రయత్నించీ ప్రయత్నించీ సుడిబడటం దేనికి? మంచినీటిబుగ్గ యెదురుగా వుంటే యెవడైనా దానికి రాతితో చేసిన భరిణ చేయించుకొంటాడా చెప్పండి?

చెల్లబో!! (అయ్యయ్యో) ఈ మనుష్యులను చేగమానుకొయ్యతో చేసినారా యేమయ్యా? కుంగితే కుంగిందిలే హెచ్చుగావుంటే హెచ్చుగా వుంటుంది అని వూరుకుందురాయేమి? శ్రీ వేంకటనాథుడు మన్నించి కడతేర్చాలే గాని, దాగివున్న జీలుగుబెండు (పక్షులను పట్టుకొనుటకు బాగుగా జిగురు దట్టించిన చెట్టు) కు నునుపు పెట్టెదరా? అవసరమే లేదు.

చి.అ. 10 రే. 6 పా. **వరాళి**

పల్లవి: గాడిదెపిల్లకోమలికమె కలిగినది
వేడుకపడు సంసారమె విసిగించు వెనక ॥పల్లవి॥

చ. 1: ఆగపడుసంపదమీఁదట నాసలు కడుఁ బుట్టు
వగనది భరియింప వసమె కాదయ్య
మొగమె చూడఁగ నాపై ముదమునఁ గనుపట్టు
పొగులఁగఁ గరిచెటికొట్లు పులికంటె బెట్టు ॥గాడిదె॥

చ. 2: విడువని భోగంబులపై వేడుక కడుఁ బుట్టు
తడఁబడులంపట మైతే తలఁచనె రాదయ్య
తొడ(డి?) మెను మాఁగినపండైతే తోఁచుఁ జూచినను
విడయఁబడి గొడ్డంటికి వసమె కాదెపుడు ॥గాడిదె॥

చ. 3: మోవఁగ విషయంబులపై మోహము కడుఁ బుట్టు
శ్రీవెంకటనాథా అది చెప్పఁగ రాదయ్య
ఆవలఁ జూడఁగఁ జల్లనై వుండుఁగాని
తేవలఁ గూఁకటవేళ్లు తెగఁబారును మిగులా. ॥గాడిదె॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన. గాడిద పిల్ల కూడా బహు కోమలముగా వుంటుంది. అది పెరిగి పెద్దదవుతుంటే దాని అవివేకము, మొరటుతనము బయటపడతాయి. సంసారము కూడా కొత్తలో గొప్ప మనోరంజకంగా వుంటుంది. ఆ తరువాత విసుగు పుట్టిస్తుంది.

సంపద వస్తుంటే ఆశలు కూడా పెరిగి పోతుంటాయి. అది చివరికి కలిగించే దుఃఖాన్ని భరించలేమయ్యా! కాని నిజానికి అది గోముఖవ్యాఘ్రము. చివరికి కీడే జరుగుతుంది.

వదిలిపెట్టలేని భోగాలు వేడుక పుట్టిస్తూనే వుంటాయి. అది తడబాటు కలిగించే లంపటము. దానిగురించి ఆలోచించకపోవటమే మంచిది. తొడిమ నుంచి వూడి కిందపడిపోయిన పండు వలన ప్రయోజనమేంటి? అది వేగంగా వాడిపోయి గొడ్లు తినడానికి కూడా ఉపయోగపడదు.

విషయ సుఖములు యెటువంటి వంటే వాటిని అనుభవించాలనే ఆరాటం కలుగుతూనే వుంటుంది. అదే మోహము అంటారు. ఓ శ్రీవేంకటనాథా! దానిగురించి చెప్పనేకూడదు. చెట్టుకున్న కూకటివేళ్లు పైకి కనబడునా? కాని భూమిలో పాతుకొనిపోయి చివరికి మొక్క మానుగా అయ్యాక వూడపీకటం యెవడితరమవుతుంది?

చి.అ. 10 రే. 5 పా. **దేవగాంధారి**

పల్లవి: నిమిష మెడతెగక హరి నిన్నుఁ దలఁచి
మమత నీమీఁదనే మరిపి బదుకుట గాక ॥పల్లవి॥

చ. 1: విదురచేఁ గొన్నాళ్లు నేరములఁ గొన్నాళ్లు
ముదిమిచేఁ గొన్నాళ్లు మోసపోయి
కదిసి కోరినను గతకాలంబు వచ్చునె
మది మదినె వుండి యేమరక బదుకుట గాక ॥నిమిష॥

చ. 2: కదుఁ దనయులకుఁ గొంత కాంతలకు నొకకాంత
వెదయాసలకుఁ గొంత వెట్టినేసి
అదరి కావలె ననిన నందు సుఖ మున్నదా
చెడక నీ సేవలే నేసి బదుకుట గాక ॥నిమిష॥

చ. 3: ధనమువెంటాఁ దగిలి ధాన్యంబునకుఁ దగిలి
తనవారిఁ దగిలి కాతరుఁ డైనను
కనుకలిగి శ్రీవెంకటనాథ కాతువె
కొనసాగి నిన్ననే కొలిచి బదుకుట గాక. ॥నిమిష॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన. ఓ శ్రీహరీ! ఒక్క నిముషము కూడా విడువక, నిన్నే ధ్యానించి మనస్సు నీపైనే లగ్నం చేసి బ్రతుకుట గాక, ఈ జీవితమునకు సార్ధకత యేమున్నది?

ఈ బ్రతుకులో కొన్నాళ్లు నిద్రలో గడచిపోతుంది. కొన్నాళ్లు తప్పులు చేస్తూ గడిచిపోతుంది. కొన్నాళ్లు ముసలితనంతో పరితపిస్తూ గడిచిపోతుంది. అన్ని విధాలా నేను మోసపోయాను. గడచిపోయిన కాలం నేను యెంతయేడ్చినా తిరిగి వస్తుందా? ఈ జ్ఞానం మనస్సులోనే పెట్టుకొని బ్రతుకు గడుపకపోతే ప్రయోజనమేమిటి?

వెట్టిచాకిరి చేస్తూ బ్రతికాను దేనికి? కొడుకుల కోసం కొంత, భార్యల కోసం కొంత, వదలకుండా కలిగే ఆశలను తీర్చుకోవడానికి కొంతకాలం వెచ్చించాను. అన్నీ కావాలనుకొన్నాను. అందులో యేమి సుఖమున్నది? చెడిపోకనీ సేవచేస్తూ బ్రతుకుటయే జీవితం లేకుంటే బ్రతుకుటెందుకు?

కొన్నాళ్లు ధనంకావాలని, కొన్నాళ్లు ధాన్యం కావాలని తనవారు బాగుండాలి అని చివరిదాకా శ్రమించాను. లాభమేముంది? ఇప్పుడు కళ్లు తెరిచి శ్రీవేంకటనాథా రక్షించు అంటే లాభమేమిటి? ఇకనైనా అన్నీ వదిలి నిన్ను శరణని బ్రతికితే యేమోగాని, లేకపోతే అంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరే తండ్రీ!

చి.అ. 8 రే. 6 పా. **శుద్ధవసంతం**

పల్లవి: మేలేమి కీడేమి మించిన నీరూపమె
వాలాయించి తెలిసినవానికి ॥పల్లవి॥

చ. 1: యినుమేమి పసిఁడేమి యెంచిచూచితే
మనసు దెలిసిన నిర్మలునికి
ఘనమేమి కిరుదేమి కలవెల్లా నీ
తనువుగఁ దెలిసిన తత్వజ్ఞానికి ॥మేలేమి॥

చ. 2: పగయేమి చెలిమేమి పలుమారు నిన్ను
పొగడుచునుండెటి పుణ్యునికి
వగసేమి వేడుకేమి వరుసతో నిన్ను
వెగటులేక కొలిచే వివేకికి ॥మేలేమి॥

చ. 3: చేరువేమి దవ్వేమి శ్రీవెంకటనాథ నిన్ను
కూరిమిఁ గొలిచిన సద్గుణునికి
భారమేమి పాటేమి పమాత్మా నిన్ను
సారమతిఁ దెలిపిన సర్వజ్ఞునికిని. ॥మేలేమి॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య వినిపించిన చక్కని అధ్యాత్మ కీర్తన. ఓ ఏడుకొండలవాడా! దీక్షతో నీ రూపమును నీ తత్త్వమును గ్రహించిన వానికి సర్వమూ నీవే. వాడికి మేలువల్ల సంతోషం, కీడు వలన దుఃఖము వుండవు.

ఎన్నికజేసి పరిశీలించితే ఇనుముకి బంగారానికి తేడాయేమి? రెండూ లోహాలే. నిర్మలమైన యోగులు రెండిటినీ ఆశించరు. సృష్టిలో వున్న సమస్తమూ నీవు చేసినవే అని గ్రహించిన వానికి ఘనమైనదేమిటి? అల్పమైనదేమిటి? వాడు అన్నీ నా శరీరంలో నుంచి వచ్చినవే అని తెలిసిన తత్వజ్ఞుడు.

నిరంతరం నీ ఘనతను కీర్తించే పుణ్యాత్మునికి మరొకరిపై పగవుండదు, చెలిమి వుండదు. వానికంతా సమానమే. భగవంతుడు వొక్కడే అని నమ్మిన వివేకవంతునికి వాడు వైరుధ్యంలేక భగవంతుని కొలుస్తాడు. అట్టి వానికి సుఖదుఃఖాలు రెండూ పురాకృత కర్మఫలములు కావున అవి రెండూ సమానమే.

నిన్ను చూచి మొక్కు చెల్లించుకోవాలనే పట్టుదల వున్న భక్తుడు సద్గుణమూర్తి. వాడు దూరభారములను లెక్కచేయడు. వాడికి శ్రీవేంకటనాథుడే సమస్తము. అటువంటి వివేచనపరునికి, సర్వజ్ఞునికి సర్వం విష్ణుమయమే కదా!

చి.అ. 8 రే. 5 పా. **లలిత**

పల్లవి: జగదీశ్వరుని లీలాచక్రములోపలనుండి
మగుడ దాసుఁడుగాక మాయ దాఁట వసమా ॥పల్లవి॥

చ. 1: తనువు నాదెయనఁగ తనకు స్వతంత్రమేది
తనువులో తాను హరి(రి?) తనువెకాన
మనసులో యీసుద్ధి మరినమ్మితేఁ జాలు
వెనకముందరలకు విచారమేలేదు ॥జగదీశ్వరుని॥

చ. 2: సొమ్ములు నావియనఁగ సోధించఁ దానెవ్వఁడు
సొమ్ములునుఁ దాను హరిసొమ్ములెకాస
సమ్మతి నీతలఁపె సహజమై కలిగితే
నెమ్మదిఁదా నిన్నిటా నిశ్చింతుఁడౌను ॥జగదీశ్వరుని॥

చ. 3: బంటులు నావారనఁగఁ బరికించ నెవ్వఁడు
బంటులునుఁ దా(దా?)ను హరిబంట్లెకాన
నంటున శ్రీవెంకటనాథునిఁ గొలిచితేను
కంటకములెల్లాఁ బాసి ఘనుఁడె తానౌను. ॥జగదీశ్వరుని॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన చక్కని అధ్యాత్మ కీర్తన. అయ్యలారా! ఈ విశ్వమంతా జగదీశ్వరుని ఎలా చక్రములో బిగింపబడి వున్నది. దీనిలోపలి నుంచి బయట పడటం యెవరికి సాధ్యం? అఇతేకాదు. ఆయన దాసుడు గాని వాడికి ఈ మాయలోనుంచి బయట పడటం జరుగదు. సాధ్యంకాదు.

పోనీ ఈ తనువు నాదని అనుకోగలనా? దీనిని నేను చేయలేదు కదా! ఎవడికైనా ఆ మాట అనే స్వాతంత్ర్యం వున్నదా? ఎందుకంటే దీనిని నడిపిస్తున్నది, దీంట్లో వున్న శ్రీహరికాదా? మీ మనస్సులో ఈమాట నమ్మితే చాలును. మీకు గతం గురించి గాని, భవిష్యత్తు గురించి గాని విచారము వుండనే వుండదు.

నాకున్న సొమ్ములు నావి అని యెలా అనుకుంటావు? నీవే నీ తల్లిదండ్రులకు శ్రీహరి ఇచ్చిన సొమ్మువు కాదా? అంగీకారముతో కూడిన ఈ తలపే సహజంగా కలిగినవారికి అన్నిటిలోనూ నిశ్చింతగా వుండటం అలవడుతుంది.

నావద్దనున్న బంట్లు నావారు అనుకోవడం కూడా కుదరదు. ఆలోచిస్తే తానూ తనబంటూ, ఇద్దరూ శ్రీహరి బంట్లే వినయంతో శ్రీవేంకటనాథుని గొలిచిన వానికి అడ్డంకులన్నీ తొలిగిపోయి తానే ఘనుడు అవుతాడు.

చి.అ. 8 రే. 2 పా. **లలిత**

పల్లవి: అ(అ?)ందరు వికార మందుదురె
నిందలేని నీవు నీదాసులుదక్క ॥పల్లవి॥

చ. 1: సతుల సుతులఁజూచి జగములోవారెల్లా
మతిలోన భ్రమయక మానరు
రతికెక్కఁగా హేయరాగరహితుఁడవై
సతతము గలిగినస్వామివి నీవు(వు?) దక్క ॥అందరు॥

చ. 2: ధనధాన్యములుచూచి తగిన జీవులు వాని
వెనువెంటఁ దిరుగక విడువరు
పనివూని యాశాపాశ దూరుఁడవై
ఘనతగలుగు శ్రీకాంతుఁడ నీవుదక్క ॥అందరు॥

చ. 3: యిల్లుముంగిలిచూచి యీదేహులు వాని
నొల్ల మనుచురోసి వుడుగరు
వెల్లవిరిగ శ్రీవెంకటనాథుఁడవై
తెల్లమైనయట్టి దేవుఁడవుదక్క. ॥అందరు॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన. ఓ దేవదేవా నీవు నిందతోనో నీ దాసులు తప్పించి అందరూ అనేక వికారములకు లోనయ్యేవారే స్వామీ!

తమయొక్క సతులను, సుతులను జూచి ప్రపంచంలోని వారందరూ తమ మనస్సులలో భ్రమజెందక మానరు. హేయమైన రాగబంధములకు కట్టువడక విఖ్యాతుడవైనది. నీవు వొక్కడివే. శాశ్వతుడవైన నీవు తప్ప బంధనాలకు లొంగని వాడెవడు?

నీవు తప్ప తక్కిన జీవులందరూ ధన ధాన్యముల వెంట పరుగులు తీసేవారే కదా! ఘనత కలిగిన శ్రీకాంతుడా! పనివడి అందరూ ఆశకు లొంగిపోతే ఆశాపాశమునకు లొంగని నీవు మాత్రమే భగవంతుడవు.

తమ ఇల్లు వాకిలి చూచి మురిసిపోయే దేహ ధారులందరూ వాటిని వద్దనలేరు. రోసి వాటిని వదలుకోలేరు. వెల్లివిరిసిన శ్రీవేంకటేశ్వరా! నీవు వేంకటనాథుడవై జగద్విఖ్యాతుడవైనావు. నీవు తప్ప ఇంకెవరిని దేవుడని కీర్తించగలను?

చి.అ. 8 రే. 3 పా. **సాళంగనాట**

పల్లవి: ఎటులఁబుట్టించితో నీవెరుఁగుదువు
ఘటన నన్నియు నీసంకల్పమే అయ్యా ॥పల్లవి॥

చ. 1: చచ్చేవారిఁ జూచి చావుకు వెరతుఁగాన
రొచ్చుల సంసారముపై రోతుఁగాని
కచ్చుపెట్టి అదియె కాలాఁజేతాఁబెనఁగఁగ
మచ్చిక సేయుదుఁ గాని మానలేనయ్యా ॥ఎటుల॥

చ. 2: బడలేవారిఁజూచి బడల నోపఁగాన
విడువని సంపదపై విసిగేఁగాని
పెడవాయ కదియె పెరుగుచురాఁగాను
బడిఁ దిరుగుదుఁగాని పాయలేనయ్యా ॥ఎటుల॥

చ. 3: మునిగేవారిఁజూచి మునుగ నోడుదుఁగాన
శిలుగుఁగోరికలఁ గోసితిఁగాని
కలిమితో శ్రీవేంకటనాథ నీభక్తి
వెలయఁ గోరుదుఁగాని విడువలేనయ్యా. ॥ఎటుల॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన. దేవదేవా! ఈ జీవులందరిని యెటుల పుట్టించినావో నీ వెఱుగుదువు. ఈ సృష్టిలో ఏ ఘటన జరిగినా అది కేవలం నీ సంకల్పము వలన మాత్రమే జరుగుతుంది.

చనిపోయే వారిని జూచి నేనూ చావుకి భయపడతాను. ఈ సంసారము పెద్ద రొచ్చు అని విరక్తి చెందుతుంటాను. శ్రమపడి కాళ్లు, చేతులతో పెనగుతాను కాని, దాన్ని వదిలించుకోలేను. ఆ సంసారాన్ని మచ్చిక జేసుకోవాలని చూస్తావే కాని విడిపించుకోను. అది నీ మాయకాక మరేమిటి?

సంపాదించటం, అది చాలలేదని ఇంకా శ్రమపడి సంపాదించటం చేస్తానే కాని ఆ యావ విడువను. పైగా నాలాగా బడలిపోయే వారిని చూచి కూడా అదే నా పాటు అని గ్రహించను. ఇక ఆ యావ వదలక నన్నూ చెఱచి పెరుగుతూ పోతే నేనూ దాని వెంటపడి తిరుగుతాను గాని దానిని విడిచి పెట్టను.

కష్టాలలో పడి మునిగిపోయేవారిని జూచి నేనూ వారితో పాటు మునుగలేను. అట్లా ఛిద్రం చేసే కోరికలకు మాత్రము దూరంగా వుంటాను. కలిమి నిచ్చే శ్రీవేంకటనాథా! నీ భక్తి వున్నవాడికి నాకు కోరికలతో పనేమున్నది? నా కోరిక నిన్ను చేరుకోవాలనేనయ్యా! దానిని మాత్రం విడువలేనయ్యా!

చి.అ. 8 రే. 4 పా. **రామక్రియ**

పల్లవి: నీవు గలిగినఁ జాలు నిక్కము అన్నీఁగలవు
ఆవల మాయాచార్యుఁడానతిచ్చెనయ్యా ॥పల్లవి॥

చ. 1: యేలోకమునన్నున్న యెడయనిపొమ్ము నీవె
తాలిమి యెందుఁబోనిధనము నీవె
కాలముకడాతరగని ధాన్యము నీవని
ఆలించి మా గురుఁడిట్టె ఆనతిచ్చెనయ్యా ॥నీవు॥

చ. 2: యెందెందుం దిరిగిన యేలికవు నీవె
నిందలేనియట్టి తోడునీడవు నీవె
ముందువెనకల నిల్లు ముంగిలియు నీవె యని
అందముగ దేశికుఁడె ఆనతిచ్చెనయ్యా ॥నీవు॥

చ. 3: యెన్నఁడుఁగలఁగనట్టి హితుఁడవు నీవె
పన్నినట్టెవుండె నిచ్చపంటా నీవె
నన్నుఁగాచే శ్రీవెంకటనాథుఁడవని తాళ్లపా
కన్నమయ్యంగారె నాకు నానతిచ్చిరయ్యా ॥నీవు॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య తన ఆచార్యుల గురించి ఇలా అంటున్నారు.

ఓ దేవదేవా! నీవొక్కడివి రక్షకుడిగా వుంటే చాలును. నిజముగా అన్నీ వున్నట్లే. మా ఆచార్యుడు కూడా ఆ మాటనే మాకు ప్రబోధించారయ్యా!

నీవే ఎక్కడనైనా చెలామణిఅయ్యే సొమ్ము. ఎవ్వరూ దొంగిలించలేని ధనమూ నీవే ప్రభూ! జీవిత కాలమంతా భుజించినా తరగని ధాన్య సంపద నీవే. మా సందేహాలన్నీ వినిన మా గురువుగారిదే చెప్పినారు.

ఏ దేశము పోయినా దాని ఏలిక వేరెవరోకాదు, నీవే. ఏవిధమైన తప్పు పట్టలేని తోడు నీడవు నీవే. మాముందూ, వెనుక కూడా ఆశ్రయంగా వుండే మా ఇంటి వసారా వంటివాడవూ నీవే. ఇటువంటి అందమైన విధంగా మా దేశికులు(గురువులు) ఆనతిచ్చారయ్యా!

ఎన్నడూ అభిప్రాయ బేధము రాని హితుడవు నీవే. ఏ విత్తనం నాటితే ఆ పంట పండినట్లు నిష్పక్షపాతంగా ఫలమునిచ్చే ఫలప్రదాతవు. స్వయంగా మా తాతగారైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులవారే! నాయనా! నిన్ను రక్షించేవాడు శ్రీవేంకటనాథుడు వొక్కడే సుమా! అని చెప్పి నీ దాసునిగా మార్చారు ప్రభూ!

చి.అ. 9 రే. 1 పా. లలిత

పల్లవి: ఏలికయైన హరి నేల మరవఁగవలె
పాలుమాలి మరియాల భంగపడవలెను ॥పల్లవి॥

చ. 1: యిరుకుమానిసంది నేఁటికిఁ జొరవలె
అరుగలేక యేల తినుకవలె
యెరవుల విషయాల నేల పొరలవలె
కొరగాని పాపాలగొడ వేలవలెను ॥ఏలిక॥

చ. 2: మిగుల వురులలోన మెడ యాల పెట్టవలె
తగిలించుకొని యేల పొగులవలె
యెగసక్కెపుఁగోరిక లేల కోరవలె
జిగురువంటి బంధాలఁజిక్క నేలవలెను ॥ఏలిక॥

చ. 3: పొరెబండికింద పాద మేల చాఁచవలె
జారుపడి మరియాల జడియవలె
మీరి శ్రీవెంకటనాథు మిక్కిలివేడుకఁగొల్చి
పోరుమాలివుండ కేల పొడిఁబడవలెను. ॥ఏలిక॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య చెప్పేది విని కొంచెమైనా మారండి. అయ్యలారా! మనందరికి ఏలిక(పరిపాలకుడు) అయిన శ్రీహరిని యెందుకు మఱువవలెను? అత్యాశకు లొంగిపోయినవారై మరెందుకు భంగపడవలెను?

ఇరుకైన చెట్ల సందుల్లో యెందుకు చొరబడవలె, ఆపై ఒళ్లంతా గీరుకుపోయి తిరుగుటకు వీలులేక అవస్థ పడాలి? అనిత్యమైన విషయ సుఖములకు వెంపర్లాడాలి. నిరుపయోగమైన పాపముల గొడవ యెందుకు చేయాలి?

అనవసరంగా మెడకు ఉరిబిగించుకొని యెందుకు నాశనం కావాలి? నగుబాట్లు తెప్పించే కోరికలను యెందుకు పెంచిపోషించాలి? ప్రపంచంలోని ఏ బంధమైన జిగురువలె అంటించుకొంటే ఇకపోదు. అట్లా చిక్కకుండుట నేర్వవలెను.

పరిగిడుతున్న బండి చక్రం క్రింద యెవడన్నా తలపెడతాడా? ఆ బండి మూలంగా గాయాలు యెందుకు తగిలించుకోవాలి? శ్రీవెంకటనాథుని మిక్కిలి వేడుకతో కొలిచి ప్రశాంతంగా వుండక యెందుకు చూర్ణమై ఆవేదనజెందాలి?

చి.అ. 9 రే. 2 పా. పాడి

పల్లవి: తానేడ వారేడ తనువేడ మరి తక్కినవెల్లా నేడ
మానలే ననుచు తరితీపునేనే మన నేడ నుందునో ॥పల్లవి॥

చ. 1: కందువ మానిపై నోరూరించెడికాయలుఁ బండ్లు పక్వముదప్పిన
అందముగ మున్నుగోరినట్టివారియాస లెందుండునో
పొందున వలచి పులకించినట్టిపురుషులు సతులట్టె ముదిసితె
ముందర వెనక నెరఁగనియ్యనిమోహ మెందుండునో తానే ॥తానేడ॥

చ. 2: కొత్తమెరుఁగులచేత భ్రమయించే కోకలు చివిరె పాఁతగిలితె
బత్తితోఁగావలె నని కొన్నవారిభ్రమ లెందుండునో
రిత్తజవ్వనాన కొప్పు గోళ్ల దిద్ది రీతిగానుండెటి సింగారంబులు
పత్తివలెనై బట్టగట్టఁదనభావ మెందుండునో ॥తానేడ॥

చ. 3: తావితో బుగులుకొనెటిపూవులు దాఁపఁగ నవియె వాడినపిమ్మట
భావించి చూచితే నందలి తొల్లిటిపస యెందుండునో
శ్రీవెంకటనాథుఁడిట్టెయేలెఁగాకచెల్లఁబోతాఁదొల్లిభోగించినవెల్ల
వేవేగ మరునాఁడవియె చూడ నేవిధమైయుండునో ॥తానేడ॥

భావదీపిక :

శ్రీవెంకటేశ్వరుని కీర్తన చినతిరుమలయ్య వినిపిస్తున్నారు. స్వామీ! తానెక్కడివాడు? వారు(అతని బంధువులు) యెక్కడివారు? అసలు వాడి శరీరం యెక్కడిది? ఆత్మ మొదలైన తక్కిన వన్నీ యెలావచ్చాయి? వాళ్లను మానలేననే వ్యధ దేనికి? ఈ వ్యామోహాన్ని కలిగించే మనస్సు యెక్కడుంటుంది? ఏమిటీ మాయ?

చెట్టుమీదవున్నప్పుడు నోరూరించే కాయలూ, పండ్లూ యెండిపోతే ఒక్కడికీ నోరూరదు. మరి వాళ్ల ఆశ యెక్కడినుంచి వచ్చింది? యెక్కడికి పోయింది? చక్కగా వలపించుకొని మురిపించిన భార్య ముసలిదైపోగానే ఆ ఆకర్షణ యెక్కడికి పారిపోయింది? ఇట్లు చేసిన మోహము యెట్లా వచ్చిపోయింది?

కొత్తచీరెలపై ప్రీతితో కొని భ్రమతో కావాలి అని ఆశపడ్డవారు అవి చివికిపోయి పాతబడితే ఆ భ్రమలెక్కడికి పోయినవి? కొప్పు దువ్వి గోళ్లను కూడా సింగారించుకొనేవారు సింగారం ముదిసినంతయేల చేయరు? బట్టలోని పత్తి అదే కదా! అది కట్టుకోవాలి అనే భావము యెక్కడికి పోయింది?

ఆ కొప్పుల్లో సువాసనలు వెదజల్లే పూవులు ముడిచి మురిసిపోయినవారు అవి వాడిపోతే దాచుకొనక యెందుకు పారవేస్తున్నారు. బాగా ఆలోచిస్తే వాటిలో పూర్వం వున్న పస యెక్కడికి పోయింది? అయ్యారే!!! శ్రీవేంకటపతిదాసులారా! మీకు తెలిసిపోయింది కదా! ఇదివరలోని భోగవస్తువులన్నీ అతిశీఘ్రంగా యేవిధంగా యెట్లా నిరుపయోగమైపోతాయో!

చి.అ. 9 రే 3 పా. **మాళవిక**

పల్లవి: శ్రీపతిపురనాయకా జయచింతితాభీష్టదాయకా
వున్నతోన్నతవిగ్రహా దాసోపరిస్థానుగ్రహా
సన్నుతామరసుగ్రహెూ సామవదపరిగ్రహా ॥పల్లవి॥

చ. 1: జానకిప్రియకారకా శివసాధితాఖిలతారకా
మానుషాహితమారకా మామకాఘనివారకా ॥శ్రీపతి॥

చ. 2: శ్రీవెంకటనాథరూపకా సంచితరఘుకులదీపకా
భావసంతోషప్రాపకా అభంగమంజులచాపకా ॥శ్రీపతి॥

భావదీపిక :

ఈ సంస్కృత కీర్తనలో మన చినతిరుమలయ్య శ్రీరామచంద్రుని కీర్తిస్తున్నారు. శ్రీపతిపురము అనే వూరిలో వెలసిన నాయకుడా! శ్రీరామచంద్రా! నీకు జయమగుగాక! కోరిన అభీష్టప్రదాయకా! విజయోస్తు.

ఉన్నతోన్నతమైన విగ్రహపు స్వరూపము గలవాడా! దాసులను తక్షణమే అనుగ్రహించే స్వభావం కలవాడా! దేవతలచే సన్నుతింపబడి అనుగ్రహించినవాడా! రాక్షసులను మూకుమ్మడిగా మట్టుపెట్టినవాడా! నీకు జయమగుగాక!

జానకీదేవికి ప్రియమును కలిగించినవాడా! శివునకు తారక మంత్రోపదేశము చేసినవాడా! మానవులకు అహితములను తొలగించువాడా! మేము చేసే పాపములను తుత్తునియలు చేసే ప్రభూ! జయమగుగాక!

ఈ కలియుగంలో శ్రీవేంకటనాథుని రూపము స్వీకరించి సంక్రమించిన రఘువంశప్రతిష్ఠను నిలుపుతూ సంతోష భావాలను వ్యాపింపజేయుచూ నిర్భద్యమైన కోదండ ధనువును ధరించిన శ్రీరామచంద్రా జయోస్తు, విజయోస్తు.

చి.అ. 9 రే. 4 పా. **దేసాళం**

పల్లవి: ఎట్టిహితోపదేశకుఁ డెటువంటిదయాళువు
అట్టె తాళ్లపాకన్నమాచార్యులు ॥పల్లవి॥

చ. 1: పచ్చితామసుల మమ్ముఁ బరమసాత్వికులఁగా
యిచ్చటనే నేసినాఁడు యెంతచిత్రము
యిచ్చగించి మాకులాన నెన్నఁడులేని వైష్ణవ
మచ్చముగాఁ గృప తానేనేనె నన్నమాచార్యుఁడు ॥ఎట్టి॥

చ. 2: ముదిరిన పాపకర్మములు సేసినట్టి మమ్ము
యెదుటఁ బుణ్యులఁ జేసె నెంతసోద్యము
కదిసి యేజన్మానఁ గానని సంకీర్తన
మదన నుపదేశించె నన్నమాచార్యుఁడు ॥ఎట్టి॥

చ. 3: గడుసుఁదనపు మమ్ముఁ గడు వివేకులఁ జేసి
యిడుమలెల్లాఁ బాపె నేమరుదు
నడుమనె యెన్నఁడుఁ గానని శ్రీవెంకటనాథు
నడియాలముగ నిచ్చె నన్నమాచార్యుఁడు. ॥ఎట్టి॥

భావదీపిక :

ఇది తన తాత అన్నమాచార్యులవారిపై చినతిరుమలయ్య చెప్పిన కీర్తన. అయ్యలారా! తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులవారు యెంత గొప్ప హితోపదేశకులు!!! యెటువంటి దయామయులు!!! ఆలకించండి.

పచ్చి తామస స్వభావులమైన మమ్ము పరమ సాత్వికులుగా మార్చి ఉద్ధరించారు. ఇచ్చటనె చేసినాడు ఎంత చిత్రము!!! ఎప్పుడూ వైష్ణవమునెరుగని తాళ్లపాక వారిని అచ్చముగా వైష్ణవులను చేశారు అన్నమాచార్యులవారు.

ముదిరిపోయిన పాపకర్ములమైన మమ్ము యెదురుగానే పుణ్యులుగా తీర్చిదిద్దినారు. ఎంత చోద్యము!!! అతిశయించి ఏ జన్మలోనూ సంకీర్తన నెఱగని మమ్ము ఉపదేశించి వాగ్గేయకారునిగా మార్చినారు అన్నమాచార్యులవారు.

జన్మతః గడుసువారమైన మమ్ము గొప్ప వివేకవంతునిగ చేసినారు. మా కష్టములన్నీ తొలగిపోయాయని వేరుగా చెప్పవలెనా? ఇదివరలో యెన్నడూ చూడని శ్రీవేంకటనాథుని అలవోకగా మాకు ఇచ్చారు మా తాతయ్య అన్నమాచార్యులవారు.

చి.అ. 9 రే. 5 పా. **దేసాళం**

పల్లవి: తోఁటకూర దొంగలాల తొయ్యలులాల
నాఁటకపు మీమోహము నమ్మ నెట్టువచ్చును ॥పల్లవి॥

చ. 1: పాపపుణ్యపుటోఁదాలపాలుసేసి జీవులను
చూపులనె భ్రమయించే సుద్దులు మీవి
దాపుదండై శ్రీవిభుఁడు తానె కాచెఁగాక
యేపున రిత్తవారి మీ రెంతంత సేయరు ॥తోఁటకూర॥

చ. 2: కీడు మే లనె పురులఁ గీలించి మనుజులఁ
బాడితోనె యెంచెటిభావము మీది
యీడేరించి నాగురుఁడు యిందిరేశుఁ జూపెఁగాక
యీడనె రుత్తవారి మీ రెంతంతసేయరు ॥తోఁటకూర॥

చ. 3: చావుఁ బుట్టుగులనెటి సముద్రాలఁబడఁదోసి
జీవులను విసిగించే చిత్తము మీకు
శ్రీవెంకటనాథుఁడె చేపట్టి మమ్మేలెఁగాక
వేవేగనఁ బేదలచే వెట్టి యెంతగొనరు. ॥తోఁటకూర॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య తొయ్యలులతో (స్త్రీలతో) ఏమంటున్నారో విని అర్థం చేసుకొనండి.

ఓ అతివలారా! మీరు పరుల పెరట్లోని తోటకూర దొంగిలించేవారు. మీరు మీ భర్తల పడకలో చూపించే మోహము ఒకపెద్ద నాటకము. దానిని నమ్ముటెట్లు?

మీ కథలు యెవరికి తెలియదు? జీవులందరిని పాపపుణ్యాల మడుగులో ముంచి తేల్చుతుంటారు. చూపులతోనే భ్రమలో పరిభ్రమింపజేస్తారు. రక్షకుడై శ్రీపతి వారిని తానే కాపాడాలి. లేకపోతే వాళ్ల దిమ్మతిరిగేట్లు వారి నెంతెంత ఇక్కట్ల పాలు చేస్తారో వేరుగా చెప్పవలెనా?

మీది యెటువంటి భావవైభవమంటే.. మీరు అతిసులభముగా పురుషులను మేలు కీడుగా, కీడు మేలుగా చూపించి ఉరిబిగించగలరు. మా గురువులు మమ్మల్ని మంచిదారిలో బెట్టి ఇందిరావల్లభుని కృపకు గురిచేశారు. లేకపోతే ఇక్కడే భ్రష్టులమైపోయి మమ్మల్ని యెంతంత పీడకు గురిచేసేవారు?

చావు పట్టుకలు అనే మహాసముద్రములో పడత్రోసి జీవులను విసిగించే చిత్తము మీకు స్వయంగా శ్రీవేంకటనాథుడే పెట్టినాడు. ఇక మేమేం చేయగలము? ఆ స్వామినే శరణుజొచ్చితిమి. ఆయనే మమ్మేలినాడు. లేకపోతే మీరు దరిద్రులతో కూడా వెట్టిచాకిరి చేయించుకోగల సమర్థులు.

గమనిక:ఇది ఈనాటి విజ్ఞులైన స్త్రీలకు వర్తించదు.

చి.అ. 10 రే 1 పా. **దేసాళం**

పల్లవి: ఎఱుక గలిగితేను యీతఁడె దిక్కు
మఱి నిమిష మీతని మానివుండఁదగునా ॥పల్లవి॥

చ. 1: యెవ్వరి సొమ్ముగుడిచి యెవ్వరిగుఱ్ఱాలవెంట
కొవ్వుదీరఁ బారాడి కొలిచేది
యివ్వలఁ బుట్టించి పెంచి యేలిన దేవుఁడుండఁగా
అవ్వ లివ్వలివారిని ఆసపడఁదగునా ॥ఎఱుక॥

చ. 2: తానెవ్వరికిఁ బుట్టి తలఁకక వూరివారి
నానందాన అయ్య లమ్మ లనుకొనేది
పానిపట్టి సర్వవిధబంధుఁడు విష్ణుఁ డుండఁగా
మానిపి చుట్టరికాలు మరుగఁగఁ జెట్లు(ల్లు?) నా ॥ఎఱుక॥

చ. 3: యెందువంకనో యీదేహి యేమిటినో పొగడుచు
విందువలె నెవ్వరిని వెట్టిఁజేసేది
కందువైన శ్రీవెంకటనాథుఁడు గావఁగా
సందుసుడి కోరికల సటఁబడఁజెల్లునా ॥ఎఱుక॥

భావదీపిక :

ఇది చినతిరుమలయ్య వినిపించిన ఆధ్యాత్మ కీర్తన. అయ్యలారా! గ్రహించగలిగితే ఈతడే (ఈ వేంకటేశ్వరుడే) మనందరికి దిక్కు. మఱి, ఇతనిని విడచి నిముషమైనా వుండదగునా?

ఎవ్వరిచ్చిన సొమ్మును అనుభవిస్తున్నాము? ఎవరు నిర్మించిన గుట్టులతో తిరుగుతున్నాము? కొవ్వు అరిగేట్లు నేడు యెవరిని(మానవులను) కొలిచి మెప్పిస్తున్నాము?మనని పుట్టించి, రక్షించి, పరిపాలిస్తున్నదీ దేవుడు. వారికోసము, వీరికోసము దేబిరించదగునా?

తాను తల్లిదండ్రులకు పుట్టి, పోషింపబడి ఊరిలో వారికి సేవచేస్తే వాడినేమి చేయాలి? ఊరివారు అమ్మా నాన్న అవగలరా? పనివడి అందరి బంధువు శ్రీమహావిష్ణువైతే, మనుష్యులను చుట్టాలనుకొనే మూర్ఖులను ఏమి అనాలి చెప్పండి. వాళ్లు ఇతరుల మురుగునెందుకు ఆశిస్తారు?

ఎక్కడనో ఈ దేహి యెందుకు పొగడి బాగుగా ఆశ్రయిస్తాడో అర్థంకాదు. ఎవ్వరికి సంతోషంతో జీవితాంతము వెట్టి చాకిరి చేస్తాడో గ్రహించలేకున్నాడు. చివరికి కృపతో శ్రీ వేంకటనాథుడు రక్షించగా బ్రతుకుతాడు. మరి వీడు భ్రమ, శ్రమ పెట్టే కోరికల వెంట పరిగెత్తుట చెల్లుతుందా?

చి.అ. 7 రే 1 పా. ఆహిరినాదు

పల్లవి: ఇందరు నేల దూరేరు హితవే నీవు సేయఁగా
ముందు ముందె తమ్ముఁ గర్మములు సేయు మంటినా ॥పల్లవి॥

చ. 1: తెలిసి నిన్నుఁ గొలువ దేహ మిచ్చితివి గాక
బలిమినె మాయలలోఁ బడు మంటివా
మలసి నిన్నుఁ దలఁచ మనసిచ్చితివి గాక
కొలగట్టి విషయాలఁ గోరు మంటివా ॥ఇందరు॥

చ. 2: నగుతా నిన్నుఁ బొగడ నాలు కిచ్చితివి గాక
ఆగడుగా నూరమాఁట లాడు మంటివా
సొగసి నిన్నుఁ జూడఁగాఁ జూపు లిచ్చితివి గాక
వగవగలతో నూరివారిఁ జూడు మంటివా ॥ఇందరు॥

చ. 3: శ్రీవెంకటనాథ నిన్నుఁ జేరు మ నంటివి గాక
జీవులను మనుజులాఁ జేరు మంటివా
భావించి నీదాసులనె భజించు మంటివి గాక
దావతి లంపటాలలోఁ దడఁబడు మంటివా. ॥ఇందరు॥

భావదీపిక :

చినతిరుమలయ్య తిరుమలేశ్వరునితో యేమి అంటున్నారో వినండి. దేవదేవా! ఇంతమంది దౌర్భాగ్యులు నిన్నెందుకు నిందిస్తారో అర్థంకాకుండా వుంది. వాళ్లు చేసిన దుష్కర్మలను నీవు వారిని చేయమనలేదు కదా!

నీ మహిమ నెరిగి కొలిచి తరించండిరా అని మంచి దేహాన్ని ఇచ్చావు. మేము దానికి సుఖాలు అలవాటు చేసి, నీ మాయా బలమునకు లొంగి దానికి లోబడమన్నావా? లేదే. శక్తిలేకపోతే మనస్సులోనైనా ధ్యానించండిరా అని ఏ జీవికీ లేని మనస్సునిచ్చావు. అంతులేని విషయలాలస పెంచుకోండి అని చెప్పలేదుకదా! నాదేమి తప్పు?

ఆనందంతో నిన్ను కీర్తించమని నాలుకనిచ్చావు నీవు. ఊళ్లో వాళ్లమాటలు గొడవలు చెప్పుకోమన్నావా? లేదే? సొగసైన నిను జూచి తరించమని కంటికి చూచే శక్తినిచ్చావు. వగలు పోయే వూళ్లో వాళ్లను చూడమన్నావా? లేదే?

ఓ శ్రీవేంకటనాథా! జీవులందరిని నిన్ను జేరి జన్మరాహిత్యం పొందమన్నావు. మనుష్యులను సేవించి ధనం సంపాదించమన్నావా? లేదే? నీదాసులను పూజించినా నిన్ను పూజించినట్లే అని సులభమైన తరుణోపాయం చెప్పావు. వ్యర్థమైన లంపటాలలో చిక్కుకొని తడబడుతూ బ్రతుకమన్నావా?లేదే? ఇదంతా మా స్వయంకృతాపరాధం తండ్రీ!

చి.శృ 20 రే. 1 పా. ముఖారి

పల్లవి: నేనిఁక వెఱవను నీవు నాకుఁ గంవు
శ్రీనాథ ని న్నెఱిఁగితి చేకొని రక్షింతువు ॥పల్లవి॥

చ. 1: మొల్లమి నే నొకజన్మమున నిన్నుఁ గొలువఁగా
తొల్లి జన్మము లెత్తిన దుఃఖము వాసె
యిల్లిదే యీ దేహమున యిటు నీ యచ్చు మోవఁగా
చిల్లరదేహములు మోచినచింత లుడిగె ॥నేనిఁక॥

చ. 2: యిల ని న్నొకనిమిష మిటు ధ్యానము సేయఁగా
నలిఁ బోయిన కాలము నష్టి దీరెను
చలపట్టి నీ దాసులసహవాసము గల్గఁగా
నల మాయలో నీఁదిన యల పెల్లఁ బొలిసె ॥నేనిఁక॥

చ. 3: కనుఁగొని వేడ్కతో నీ కన్నులెదుటఁ బడఁగా
ఘననరక మందిన కాఁక మానును
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ నిన్ను ఁ దలఁచఁగా
వెనకటి యజ్ఞానపు వెగ టెల్లాఁ గడచె ॥నేనిఁక॥

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య వైష్ణవం స్వీకరించినందు వలన తనకు కలిగిన ధన్యతను వివరిస్తున్నారు.

ఓ శ్రీనాథా ! నేనిక భయపడేను. ఎందుకంటే నీవు నాకు వున్నావు తండ్రీ ! ఇన్నాళ్ళకు నిన్ను తెలిసికొన్నాడు. ఇక నీదే బాధ్యత. నన్ను స్వీకరించి, రక్షించు.

నా గతజన్మలలో యేదోవొక దాంట్లో నిన్ను కొలచినందు వలన అంతకు పూర్వం యెత్తిన జన్మల దుఃఖమంతా నశించింది. ఇదిగో ఈ దేహంమిద నీవైష్ణవ ముద్రలు ధరించాను. అయ్యో! యెన్ని పనికి మాలిన జన్మలెత్తాను, అన్న చింత తొలిగిపోయింది.

ఇప్పుడిక్కడ ఒక్క నిముషము ధ్యానించానో లేదో గతకాలములో జరిగిన నష్టమంతా పూడినది.నీ భక్తులైన హరిదాసుల స్నేహం లభించగానే అంతవరకు సంసానమాయలో కొట్టుమిట్టాడిన అలసట మొత్తం మాయమై పోయింది.

స్వామీ! నిన్ను కనుగొని ఆనందంతో నీ కన్నుల యెదుట పడగానే అంతకుపూర్వం పొందిన నరకయాతన నశించి ఆ మంట చల్లారింది. సాటిలేని ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! నిన్న ధ్యానించగానే వెనకటి అజ్ఞానం అంతా పోయి ద్వేషము అనే మాయరోగము నశించింది.

పల్లవి: నాయంత జ్ఞానము లేదు నాకు మావారు చెప్పిన
చాయపాటుబుద్ధులకు శరణంటి నిన్నును ॥పల్లవి॥

చ. 1: విన్నపము నేనేనంటే వేళ నీ కేదో యెఱుఁగ
మన్నించుకొలఁదీ నీ మన సెఱుఁగ
సన్నుతించే నంటేను చక్కనిమాట లెఱుఁగ
నన్ను నెట్టు రక్షించేవో నమ్మితి నే మిమ్మును ॥నాయంత॥

చ. 2: సేవచేసి నిన్ను మెప్పించేతనటే భక్తి నేర
నీ వాఁడనై కొల్చేనంటే నేమము నేర
పూవులఁ బూజించేనంటే పొందగు మంత్రము నేర
దైవమా నీవే దిక్కు ధరించితి ముద్రలు ॥నాయంత॥

చ. 3: హితవరి సయ్యేనంటే నేకాంతము దెలియ
మతిఁ దలఁచేనంటే మర్మము దెలియ
సతమై శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే నాకు
గతి యని మొక్కితిఁ గరుణించే దెట్లో ॥నాయంత॥

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య చెప్పిన విన్నపమును వినండి.

ఓ దేవదేవా ! మా గురువుగారు ఇచ్చిన నీ జ్ఞానం తప్ప నాకున్న జ్ఞానం ఏపాటిది ? ఛాయమాత్రంగా ఆయనిచ్చిన జ్ఞానం వల్లనే నీకు శరణాగతుడనైనాడు.

నీకు విన్నపము చేద్దామంటే నీవెప్పుడు తీరకగావుంటావో తెలియదు. నిన్ను మన్నించమని కోరుకోవాలంటే నీ మనస్సు నెఱుగను. నిన్ను సన్నుతించాలంటే నాకు చక్కని భాషాజ్ఞానం లేదు. నేన్నెట్లా రక్షిస్తావో ? నేను మాత్రం నిన్ను నమ్ముకొన్నా.

ప్రభూ! నీకు సేవ చేసిమెప్పించు దామంటే నాకు నిన్ను నమ్మించే భక్తిలేదు. శ్రీ వైష్ణవుడనై నిన్ను కిలిచెదనంటే నాకు సయమాలు తెలియవు. పూవులతో పూజించి నీ దయపొందెదనంటే నాకు నీ మంత్రము కూడా సరిగారాదు. దైవమా ! నీవే దిక్కు అని నీ ముద్రలను మాత్రం ధరిస్తున్నాను.

నీకు మేలు చేసే వాడినై వుందామంటే నేను ఏ కాంతంగా క్షణం కూడా వుండలేను. పోనీ మనస్సులో ధ్యానం చేస్తూ వుందామంటే ఆ కిటుకులు తెలియవు నాకు. శాశ్వతుడవైన శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! నీవే నాకు దిక్కు అని నీకు మ్రొక్కినాను. నన్ను కరుణించు తండ్రీ !

పల్లవి: ఇంతేసివారలకంటే నెక్కుదా తాము
సంతతము గోవిందుదాస్యమే మూలధనము ॥పల్లవి॥

చ. 1: ఆరసి యెఱుఁగఁడా బ్రహ్మజ్ఞాన మింద్రుఁడు
సరిలేని వేదాంతము చదువఁడా
హరినే ప్రార్థన చేసి యాపద గడిచినాఁడు
యిరవై స్వతంత్రమున యింతా మిథ్య యనెనా ॥ఇంతే॥

చ. 2: కమలజుఁ డెఱుఁగఁడా కదు బ్రహ్మజ్ఞానము
నెమకి శాస్త్రార్థము నిశ్చయింపఁడా
విమలపు విష్ణుఁ గొల్చి వేదములు పడయఁడా
తమితో నాతఁ డేమైనాఁ దానె బ్రహ్మమనెనా ॥ఇంతే॥

చ. 3: శివునకు లేదా మించిన బ్రహ్మజ్ఞానము
తవిలి పరతత్త్వము దలపోయఁడా
జవళి శ్రీవేంకటేశు జపించి వారణాశిలో
రవళి తాఁ జెప్పేమంత్రము గల్ల యానెనా ॥ఇంతే॥

భావదీపిక :

పెద తిరుమలయ్య బ్రహ్మ జ్ఞానం గురించి బ్రహ్మదులకు తెలయ లేదు అని అంటున్నారు. ఈ అధ్యాత్మ కీర్తనలో ఇంతింత గొప్పవారి కంటేకూడా తాముయెక్కువా ? నిజమైన మూలధనము గోవిందుని నామమే అని గ్రహించండి.

పోనీ ఇంద్రుడికి బ్రహ్మజ్ఞానం లేదంటారా ? సాటిలేని నీ దారతము అతనికి తెలియదా ? శ్రీహరిని స్మరిస్తేనే కదా ! అతని ఆపదలు గడచినవి. ఇన్ని తెలిసి ఇంకా మిధ్య అంటే నాదేమి తెలివి ?

పద్మసంభవుడైన బ్రహ్మగారికి కూడా బ్రహ్మజ్ఞానం లేదంటారా ? ఆయన శాస్త్రార్థములు నిశ్చయించాడు కదా ! వేదములు ఆయనే కదా ! చెప్పింది. ఆ తరువాతనే కదా ఆయన విష్ణువు నెఱిగినది. పోనీ ఆ బ్రహ్మగారు తానే పరబ్రహ్మ అని అన్నాడా ? మరి మీకింకా తెలియలేదా ?

పోనీ శివునికి మెండైన బ్రహ్మ జ్ఞానం లేదంటారా ? మరి ఆయనే కదా ! కాశిలో మరణించే వారికి తారకనామం ఉపదేశించేది. అదే కదా ! పరబ్రహ్మోపదేశము. కాబట్టి వారణాశిలో శ్రీ వేంకటేశ్వరుని స్మరించిన అంతే ముక్తి. ఇది అబద్ధం అంటారా ?

పల్లవి: ఇన్నిcదమ కల్పితము లితరసమ్మతు లౌనా
వున్నది వేన్నటువలె నొనరింపవలదా ॥పల్లవి॥

చ. 1: చెప్పుc గాక ప్రకృతిని చేరి నాల్గువేదములc
గప్పి యనిర్వాచ్య మని కద్దా కొంత
అప్పటి వుపనిషత్తు లన్ని ముఖ్యము గాక
తప్పి కొన్ని యతత్త్వా వేదకము లున్నదా ॥ఇన్ని॥

చ. 2: దేవతాయజ్ఞములు బోధించుc గాక శాస్త్రములు
వ్యావహారికనిత్యత్వ మందు నున్నదా
భావింప జగత్తు లెల్లా బ్రహ్మమయ మంద్రు గాక
ఆవలc బురాణాల మిథ్యావాచక మున్నదా ॥ఇన్ని॥

చ. 3: మోక్షఫలాసక్తు లని మునులు వున్నారు గాక
వీక్షింప విఫలు లని వింటిమా ధాత్రి
రక్షించి శ్రీ వేంకటేశ రమణతో జీవులను
కుక్షిc బెట్టుకొన్నాc డది గుణము నసత్యమా ॥ఇన్ని॥

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య అధ్యాత్మ చింతనా వైభవం ఆస్వాదించండి.

ఈ పురాణాలూ, శాస్త్రాలూ తమరి కల్పితములే. వీరంతా ఉన్నది ఉన్నట్లు చెబితే బాగుంటుంది కదా !

ప్రకృతి నుంచి సృష్టి వచ్చింది. నాలుగు వేదాలూ అదేమాట అన్నాయి. కానీ వేదాలు అనిర్వాచ్యాలు అని మీరే కదా ! అన్నది. మరి ఉపనిషత్తులూ ముఖ్యమని మీరే అన్నారు. మరి ఏది సత్యం, ఏదసత్యం ?

శాస్త్రములలో దేవతలకు ప్రీతి కలిగించే యజ్ఞాల గురించి చెప్పబడింది. అందులో చెప్పబడిన నిత్యత్వము వ్యావహారికంగా అసలు వున్నదా ? ఆ శాస్త్రాల్లో అంతా బ్రహ్మమయము అంటారు. మరి పురాణాలలో యెక్కడా అంతా మిధ్య అని చెప్పలేదే ?

మోక్ష ఫలాసక్తులైన మునులెందరో వున్నారు. భూమి మీద వాళ్ళంతా విఫలులని యెవడన్నా అనగలడా? ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! నీరమణితో ఈ జీవులను నిత్యము రక్షిస్తూనే వున్నావు. వాళ్ళను నీ పొట్టలో పెట్టుకొని పోషిస్తున్నావు. ఇందులో అణు మాత్రం అసత్యం వున్నాదా ?

పల్లవి: ఎచ్చరి బ్రదుకవలె యెటిcగినవారికి
తెచ్చుకొనేమంటే బట్టి తేరాదు కాలము ॥పల్లవి॥

చ. 1: చేసినపుణ్యము దక్కు చెల్లుబడి గల నాcడే
వేసాల సంపద లెల్ల వెంట రావు
ఆసలాసలనుc జిక్కి యవి దనవిగాc జూచి
మోసపోతే మటి లేదు మొసయడు జన్మము ॥ఎచ్చ॥

చ. 2: కై కొన్న వ్రత మీడేరు కాయముతో నున్నప్పుడే
కాకరిసంసార సూది కాణాచి గాదు
లోకమువారలc జూచి లోలుcడై చవులకు లాచి
కాకైతే మటి లేద గరిపడు జన్మము ॥ఎచ్చ॥

చ. 3: సర్వము సాధించవచ్చు జ్ఞానముతో నున్నవాcడే
నిర్వహించcబోతే మటి నిలుపరాదు
వుర్వి శ్రీ వేంకటేశ్వర పైహించ నేరక
గర్వి యైతే మటి తేదు కడ మవును జన్మము ॥ఎచ్చ॥

భావదీపిక :

ఇది పెదతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మకీర్తన అయ్యలారా ! అందరూ హెచ్చయరికతో గ్రహించవలెను జాగ్రత్తగా బ్రతకవలెను. ఎందుకంటే, గడచిపోయిన కాలమును పట్టి తిరిగి వెనకకు తెద్దామంటే సాధ్యం కాదు.

కావలసినప్పుడు చెల్లుబడి అయ్యేది చేసిన పుణ్యము మాత్రమే. వేషాలు వేసి సంపాదించినది కించిత్తైనా వెంట రదు. అసంఖ్యాకమైన ఆశలకు లోబడి ఆ సంపదలన్ని తనవే అనుకొని మోసపోతే మటి ముక్తిలేదు. జన్మమున, వాడుకడతేరే అవకాశమే లేదు.

మనిషి ఏవ్రతము చేసి పుణ్యం సంపాదించాలి అనుకొన్నా ముందు శరీరం ఆరోగ్యంగా వుండాలి కదా ! సంసారమంటే బంగారం గని కాదు. లోకులంతా సుఖపడుతున్నారనే భ్రమతో సుఖలాలసతో ఆవేశ పరులైతే మరి ముక్తిలేదు. వారి జన్మమంతా వ్యర్థమే.

జ్ఞానము కలిగినవాడు, ఇహపరములను రెంటినీ సాధించవచ్చును. అట్టివారిని యెవ్వరూ ఆపలేరు. వారేదైనా నిర్వహించగలరు. ఈ భూమి మీద అటువంటివారు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ఊహించిస్మరించలేక గర్విష్ఠులై బ్రతుకు చెడగొట్టుకుంటారు. మటి వారి జన్మము వృధాగాక ఏమవుతుంది ?

పల్లవి: ఒరుల కొప్పించరాదు వోపనంటే నపకీర్తి
మరలక రక్షించుటే మగపాడి యిఁకను

ච. 1: సేయరాని తప్పులెల్లాఁ జేసి వచ్చి నిన్నుఁ గొల్చి
యేయెడా బలువుఁడనై యెసగితిని
రాయడి సరకము చొఱక నీ మఱఁగు చొచ్చి
తొయరాని వెల్లాఁ దోసి దొర నైతిని ॥ఒరుల॥

చ. 2: వెడమాయ మరునికి వీఁగి వచ్చి నీకు మొక్కి
కడు బిరుచుబంటనై గర్వించితి
వడిఁ బుట్ట బటిమాలి వచ్చి నీ నామధారినై
బడిఁ బాపముల గెలిచి పంతగాఁడ నైతిని ॥ఒరుల॥

చ. 3: వొట్టిన కర్మములకు నోడి వచ్చి నీ వాఁడనై
దిట్ట నీ దాసులఁ గూడి ధీరుఁడ నైతి
యిట్టె శ్రీ వేంకటేశ యేలితి విందే నన్ను
నెట్టుకొని నిన్ను ఁ బాడి నిర్మలుఁడ నైతిని ॥ఒరుల॥

భావదీపిక :

ఇది పెదతిరుమలయ్య చెప్పిన అధ్యాత్మ కీర్తన.

ఓ దేవదేవా ! నన్ను రక్షించుట నీ పని. అది పరులకు ఒప్పగిస్తానంటే ఎలాకందురుతుంది? నా వల్ల కాదు అంటే నీకే అపకీర్తి. నీమగతనము నన్ను రక్షించుట లోనే వున్నది. ఇక నీ ఇష్టం నాప్రాప్తం. చేయకూడాని తప్పులు చేశాను. వచ్చి సిగులేకుండా నిన్ను కొలిచి బలవంతుడనే ప్రవర్తించితిని. యమధర్మరాజుగారి నరకమా వద్దని నిన్ను శరణుజొచ్చాను. ఎదిరించకూడనివాళ్లని ఎదిరించి నేను కూడా దొరనైపోయాను.

కొన్నాళ్లు మన్మథుని మాయలకు లొంగి నీ దయ వలన నీకు మ్రొక్కినాను. గుర్తింపబడిన హరిదాసుడనై గర్వించాను. పేరు ప్రతిషలపై విరక్తి కలిగి నీ నామము ధరించి పాపములను జియించి ధన్యుడనైనాను. నా పంతమును నెగ్గించుకొన్నను.

ఇది వరలో కర్మ బద్ధుడనై దానికి ఓడినా శ్రీవైష్ణవుడనయ్యాక నీ నామధారులపుణ్యమా అని నీ దాసుడనయ్యాను, ధీరుడనయ్యాను. నన్ను ఈ ఇహలోకమనందే సులువుగా ఏలుకొన్నావు. అట్టి శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! ముందుకు వెళ్ళి నీ కీర్తనలను పాడి నిర్తయిడనైతిని తండ్రీ !

పల్లవి: ఏమి చెప్పేది నీ నుద్దు లిటువంటివి
గోమున లోకరక్షణకొఱకు నిట్లైతివి ॥పల్లవి॥

చ. 1: అట్టె నాఁడు వేదచోరు నద టడంచిన నీవు
నెట్టన నేఁ డెట్టు నవనీత చోరుఁడ వైతివి
జట్టిగా బ్రహ్మాదులకు జనకుఁడవైన నీవు
గుట్టున వసుదేవుని కొడుక వెట్లైతివి ॥ఏమి॥

చ. 2: చేముంచి జితకాములచేతికి లోనైన నీవు
మేమీ రేపల్లో జారుఁడ వేలైతివి
ఆమీఁద జగద్గురుఁడవై వుండిన యట్టి నీవు
సీమలో సాందీపనికి శిష్యుఁడ వెట్లైతివి ॥ఏమి॥

చ. 3: కోటుల బ్రహ్మాండములు కుక్షి నిడుకొన్న నీవు
ఆటలకు బలి నేల యాచించితివి
వాటమై శ్రీవేంకటేశ వరము లిందరి కిచ్చి
నీటుపం బరుషల కినికె లేల కొంటివి ॥ఏమి॥

భావదీపిక :

పెద తిరుమలయ్య శ్రీహరిని యెలా కీర్తిస్తున్నారో గమనించండి.

స్వామీ ! నీలీలలు యెటువంటి వని వర్ణించను, ఏమని చెప్పను ? తలవంచిలోక రక్షణ కొరకు ఇట్లైతివిగాని, నీకేమి అవసరం?

దేమిఎంత ? వేదాలు దొంగిలించాడని సోమకుని ముట్టుబెట్టి నీవు బాహాటంగా వెన్న నెట్లా దొంగిలించి తిన్నావు ? బ్రహ్మసృష్టించి సృష్టి బాధ్యత నొప్పిగించిన నీవు ఆయన జనకుడవు. అంతటివాడి మధుర కారాగారంతో వసుదేవుడి కొడుకు వెందుకయ్యావయ్యా !

కోరికలను జయించిన వారికి గాని లొంగని నీవు రేపల్లోలో గిల్లపడుచులకు యెలా చిక్కావయ్యా ? పైగా జారుడు అని కూడా అనిపించుకొన్నావు

ఆపైన కృష్ణంవందేజగద్గురుం యెట్లైతివి ?

బ్రహ్మాండాలన్ని నీ కుక్షిలోనేవుంటే బలిని మూడడుగులనేల యాచించ నేల స్వామీ ? ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! యెందుకు వాటమూన వరములు అందరికీ ఇచ్చి మొక్కుబళ్ళ వారి నుండి కొనుకలు యెందుకు గుంజుతామా ?

పల్లవి: కాలమందే నీ దాసులై కడు ధీరులౌట గాక
యీలాగున మోసపోతి నేమిటా నే మున్నది ॥పల్లవి॥

చ. 1: పొనిఁగి యింద్రునినైనాఁ బోసిదు కోపము ॥కాలమ॥
మునుకొని రుద్రునైనా ముంచుఁ గోపము
వెనుకొని బ్రహ్మనైనా విడువదు కోపము
మనికియైన దేవత్తమహిమ యే మున్నది

చ. 2: వడి విశ్వామిత్రునంతవానికి రేఁగెఁ గోపము ॥కాలమ॥
కెడపి దుర్వాసునిఁ జిక్కించెఁ గోపము
యెడనెడ మునులను యేమరించుఁ గోపము
బడిఁ దపనుల బల్మి పలుక నే మున్నది

చ. 3: కచ్చుపెట్టి ధర్మజునిఁ గసలించెఁ గోపము ॥కాలమ॥
కొచ్చి కార్తవీర్యుఁ బురికొల్పెఁ గోపము
నిచ్చలు శ్రీ వేంకటేశ నీవే శాంత మిచ్చితి గా
కిచ్చల రాజ్యపదవి యెంచ నే మున్నది

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య తన ప్రాయ: కాలంలో ఎలామోసపోయినదీ వివరిస్తున్నారు. యౌవన దశలోనే దేవదేవుని దాసులై గొప్ప ధైర్యంతో స్వామిని సేవించాలి. ఇలా అనుకోనిమోసపోయాను. దేంటో నీదయపొందే వుపాయంవున్నది ?

అతిశయించిన ఇంద్రుణి చెడగొట్టింది వాడి కోపతాపాలే కదా ! సాక్షాత్తు రుద్రునే కోపము అనేక ఇబ్బదులకు గురిచేసింది. సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మనే కోపం చేడగొట్టి కొపము పోకుండా చేసింది.

మరివారందరికీ దైవత్వం వచ్చినా నాని మహిమను వారు చూపలేకపోయారు. విశ్వామిత్రులు బ్రహర్షియైనా తనకోపముపోనందు ఎలన తన తపఃశక్తి పోగొట్టుకొన్నాడు. ఈ కోపము దుర్వాసుని శ్రీహరి చేత శిక్షింపబడేటు చేసింది. అక్కడక్కడా మునులు అల్పజీవులపై కోపించి తమశక్తిపోగొట్టు కోవటం మనకు తెలుసు. ఆ తరువాత వారి తపోబలం గురించి చేషేందుకేముంటుంది ?

ధర్మరాజురే కోపం చెడగొట్టి స్త్రీజాతినే శపింపజేసింది. వార్త వీర్యార్జునుడంతలు వాడు తానుకోపించి పరుశురాముని చేతిలో హతుడైనాడు ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! అందరికి శాంతగుణం ఇచ్చేవాడవు నీవు అదివుంటే రాజ్యపదవులెందకు తండ్రీ ?

పల్లవి: హరి నీవే దిక్కు గాని యట వుపాయము లేదు
కరుణానిధివి నన్నుఁ గావవే యిఁకను ॥పల్లవి॥
చ. 1: కర్మము లనుభవించి కడతేర దాయెను
ధర్మములు నేసియుఁ గ్రోధము వోదాయె
నిర్మిలి బొందులు మోచి యలయిక లేదాయె
చ. 2: చుట్టి నానాలోకములు చొచ్చి సిగ్గు గాదాయె ॥హరి నీవే॥
పొట్టువొర్లై చదివి నొబ్బుద్ధి గాదాయె
వొట్టిన రాత్రుల నిద్ర నొందియుఁ దనియదాయె
గట్టియై విట్బుట యే కాలము నాబ్రదుకు ॥హరి నీవే॥
చ. 3: తవముల బడలినా దర్పము విడువదాయె
వుపమ నెందరిఁ గొల్చి వొప్పు గాదాయె
యిపుడు శ్రీ వేంకటేశ యిట నీకు మొక్కఁగాను
కృపచేసితి వీడేరెఁ గిందటి రా బదుకు ॥హరి నీవే॥

భావదీపిక :

ఇది పెదతిరుమలయ్య శరణాగతులై స్వామితో ఏమని విన్నవించుకొంటున్నారో చూడండి.

ఓ శ్రీహరీ ! నీవే నాకు దిక్కు నాకు వేరేవుపాయిము లేదు. నీవు కరుణానిధివి. ఇకనైనా నన్ను రక్షించవయ్యా !

నా కర్మములనను భవించి కడతేరుబామంటే నా వలన కావటంలేదు. కొన్ని ధర్మకార్మములు చేసినా, నా కోపం పోవటం లేదు. పనికి మాలిన దేహాలు ధరించి అలసటకలుగుతున్నది. ఇక నా బ్రతుకు యెట్లా నిర్మల వముతుంది ప్రభూ ?

ఆ జన్మలలో అనేక లోకాలు చుట్టి వచ్చాను. అయినా నాకు సిగ్గులేదు. పొట్టుపగిలేట్లు చదువుకొనినా సద్బుద్ధి అలవడ లేదు. ఎన్ని రాత్రులు యెంత నిద్ర పోయినా శరీరానికి తృప్తిలేదు. ఇక నా బ్రతుకులో స్థిరంగా నిన్ను ధ్యానించటం జరిగే పనియేనా తండ్రీ ?

ఎంత తపము నా చరించినా గర్వం పోని నాకు నీ దయ యెలా లభింస్తుంది ? జీవనం కోసం పనికిమాలిన వాళ్ళని కొలిచిన నాకు చివరకు మిగిలిందేమిటి ? ఇక చాలు అనుకొని నీకు శరణాగతుడనయ్యాను స్వామీ ! ఇప్పడు. ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! నీకు మ్రొక్కుతున్నాను తండ్రీ ! నా గతించిన బ్రతుకు ఈడేరింది నీ కృప కలిగి నేను ధన్యుడనట్యాను.

పల్లవి: ఎక్కడిమాటలు యేఁటి విచారము
చిక్కక హరినే సేవించవలదా ॥పల్లవి॥

చ. 1: బొందితోఁ జేసినపుణ్యము లన్నియు
గొందిఁ జచ్చి మఱి కుడిచేదటా
కంది కుంది తా గడియించిన ధన
మంది సుతులపా లయ్యేదటా ॥ఎక్క॥

చ. 2: బిరుదుశాస్త్రమునఁ బెఁడ్లియాడినసతి
మరలిపుట్టువున మఱి వేరట
పెరిమ బహుగతులఁ బెంచుకొన్ని తన
వరయఁగఁ దనవెంట నరుగదట ॥ఎక్క॥

చ. 3: చెలఁగి యిచ్చి యార్జించిన కీరితి
పిలిచే యాజన్మపుపేరిది యట
బలిమి శ్రీ వేంకటపతి యంత కాత్మ
గలఁడని కొలిచినఁ గలుగును ఫలము ॥ఎక్క॥

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య గొప్ప జీవిత సత్యాన్ని వివరిస్తున్నారు.

ఇవన్నీ యెటువంటిమాటలు ? యెటువంటి ఆలోచనలు ? వీటిలో చిక్కపోయిలాభంలేదు. శ్రీహరిని సేవించి, తరించండి.

మన శరీరంతో చేసిన పుణ్యము, చచ్చిన తరువాత మాత్రమే అనుభవిస్తాము. అందుకే ఇప్పటి కన్నీళ్ళు గతజన్మదోషాలు. ఆపసోపాలు పడి సంపాదించిన ధనము చివరికి కొడుకుల చేతుబోపెట్టి గుటుక్కుమంటావు. దీని కింత వ్యామోహం అవసరమా ?

శాస్త్రోక్తంగా పెండ్లాడిన భార్య మరుసటి జన్మలో నాకు ఏమీకాదు. గుర్తించదు కూడా. భర్త శరీరాన్ని అంత ప్రేమించిన ఆమె కూడా ప్రాణంలేని ఆ శరీరం వెంటనడువదట. మరి ఒక్క జన్మలో కొంచెము సేపు తోడుండే భ్యార్యకోసరి దుఃఖము దేనికి ?

ఈ జన్మలో సంపాదించిన కీర్తి కూడా నీ వెంటరాదు. ఆ జన్మలోని పేరు ప్రతిష్ఠలు దానితోనే సరి. కాబట్టి ఇవన్నీ నిరుపయోగమని శ్రీ వెంకటేశ్వరుని నమ్మికొలిస్తే జన్మ సాఫల్యమవుతుంది. లేకపోతే నీ తిప్పలు నీవే.

పల్లవి: ఎవ్వరు నాకు దిక్కు యేమని చెప్పుదు నిఁక
అవ్వలికి నివ్వలికి హరి నీవే కాకా ॥పల్లవి॥

చ. 1: యెన్నటి ప్రతిబందమో యెంచఁ గామక్రోధములు
వెన్నాడి నేఁ బుట్టితేనే వెంటఁ బుట్టీని
మున్నిటికొల మెట్టిదో మొగి మదమత్సరము
లన్నిలోకములఁ జొచ్చి నందుఁ జొచ్చీని ॥ఎవ్వరు॥

చ. 2: యెక్కడి ఋణమో నాకు నీ దేహభోగములు
పక్కన నేడనుండినా బడివాయవు
తక్క కేనాటికర్మమో తగఁ బుణ్యపాపములు
చిక్కులై కలలోనఁ జిమ్మి రేఁచీని ॥ఎవ్వరు॥

చ. 3: యెందరిపగో కాని యీ తమోరాజసములు
సందడించి చలములు సాదించీని
యిందునే శ్రీ వేంకటేశ యింతలో న న్నేలితిని
కిందుపడి యీవే నన్ను గెలిపించీని ॥ఎవ్వరు॥

భావదీపిక :

పెద తిరుమల చెప్పిన అధ్యాత్మామృతాన్ని ఆస్వాదించండి.

ఓ దేవదేవా ! నాకెవ్వరూ దిక్కు తెరయ్యా. ఇక ఇంత కంటే ఏమి చెప్పను ? అవ్వపకి (ముక్తిపథం పొందాలన్నా ఇవ్వలకి (ఎంపిక సుఖాలను భవించాలన్ని, నీ నామమే దిక్కు.

వాలో పుష్కలంగావున్న కామక్రోధములు నా కెంతటి ప్రతి బంధకమవుతున్నాయి ? నేను వాటినావెన్నాడుమంటే అయిన నన్ను వెంటాడుతున్నాడు. ఆకాల మంతా అట్లా మదమత్సరాలతో గడిచిపోయించి ఈ దేశధారణ గర్వం దానికి తోడయ్యింది. ఏనాటి కర్మబంధాలో వచ్చి తగులు కొన్నాయి. కలలో శత్రుత్వాలు పెరిగి జానం నశించింది.

ఎందరి కొతువులోవున్నాను. ఎంతోరాజసం ప్రదర్శించాను. ఆర్భాటంగా నా పంతాలను సాధించుకొన్నాను. ఓ శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! ఇంతలోనే ఇందే నన్ను సిద్ధపడినన్ను గెలిపించితివి.

పల్లవి: తతిగొవి యేమఱక తలఁచఁగవలెఁ గాక
హితవై నీ నామ మున్న దిఁక నేల చింతా ॥పల్లవి॥

చ. 1: దప్పిగొన్నవానికి శీతలోదకమువలె
కప్పి పతివ్రతకు మంగళసూత్రముపలె
ముప్పిరి దరిద్రునకు ముంగిటిధనమువలె
నెప్పుడు నీ నామ మున్న దిఁక నేల చింతా ॥తతిగొవి॥

చ. 2: నలిరేఁగి విషదగ్ధునకు నిర్విషమువలె
యిల నెండ దాఁకిన దేహికి మంచి నీడవలె
చెలంగి జత్యంధునికి సిద్ధాంజనమువలె
నెలమి నీ నామ మున్ను దిఁక నేల చింతా ॥తతిగొవి॥

చ. 3: పట్టభద్రునోరికిఁ గప్రఁపుఁబలుకువలె
గుట్టునఁ దండ్రికి ముద్దుఁగొడుకువలె
గట్టిగా శ్రీ వేంకటేశ కడఁగి నా నాలికెకు
యిట్టే నీ నామ మున్న దిఁక నేల చింతా ॥తతిగొవి॥

భావదీపిక :

పెదతిరుమలయ్య శ్రీహరి నామవైశిష్ట్యాన్ని యెటాకర్తిస్తున్నారో వినండి.

ఏమలు పాటుజెందక, ప్రీతి వహించి శ్రీరాముని, నావుమను పలుకవలెను. ఇక నీ నామము మా అందరికి హితలైయున్నది, నన్ను రక్షింసుంది నాకు విచారమెందుకు ? నాహంతో పరితపించేవాడికి ఒక గుక్కెడు శీతలోదకముకావాలి. పతివ్రుతగు మెడలో నిండా కప్పుకొన్న మంగళసూత్రంవుండాలి. దరిద్రుడికి అవసరాల నిమితత్ర తన ముంగిట్లోనే ధనంవుండవలెను. నాకు యెప్పుడు నీ నామమున్నది. ఇక చింత ఏల ?

విషప్రభావముచే దహింనబడినవానికి నిర్విషం కొంత పని చేస్తుంది. వాడదెబ్బ కొట్టిన వానికి చల్లని నీడవుపశమనం కలిగిస్తుంది. కొంత మంది జాత్యంధులకు సిద్ధాం జనము మేలు చేస్తుంది. వారి సంగతేమోగాని నాకు నీ నామమున్నది. మఱి చింతయోందులకు ?

పట్టభద్రుడైన వానికి అందించబడిన కర్పూరపుపలుకులలు, ప్రియమైన తండ్రికి కొడుకు గట్టిగా శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! నా కైతే నీ నామమున్నాది.

పల్లవి: తలమేల కులమేల తపమే కారణము
యెలమి హరిదాసులు యే జాతి యైప నేమి ॥పల్లవి॥

చ. 1: కాకమువల్లఁ బుట్టదా ఘనమైన యశ్వత్థము
దాకొని గుల్లలోఁ బుట్టదా ముత్తెము
చౌకైన విషలతనే జన్మించదా నిర్విషము
యేకడ మహానుభావు లెందు పుట్టి రేమి ॥తలమేల॥

చ. 2: బిడిపిరాళ్ళఁ బుట్టవా చెలువైన వజ్రములు
పుడమి నీఁగలవల్లఁ బుట్టదా తేనె
వెడఁగుఁ బిల్లిమేనను వెళ్ళదాయెనా జవ్వాది
వుడివోని పుణ్యే లెందు నుదయించి రేమి ॥తలమేల॥

చ. 3: పంకములోఁ బుట్టదా పరిమళపుఁ దామెర
పొంకపుఁ గీటకములందు పుట్టదా పట్టు
కొంకక శ్రీ వేంకటేశుఁ గొలిచినదాసులు
సంకలేని జాను లెందు జనియించి రేమి ॥తలమేల॥

భావదీపిక :

ఇది పెదతిరుమలయ్య విరచించిన అధ్యాత్మ కీర్తన.

నిజమైన శ్రీ హరి దాసులైన వారికి కులముతో పనియేముంది ? జన్మ స్థలంతో పని యేమి ఉన్నది ? వారి జాతి యేదయినా నిమిత్తం లేదు. వారు మోక్షార్హులే.

శ్రీమహావిష్ణువుగా ఆరాధించబడే అశ్వర్థవృక్షము (రావిచెట్టు) కాకివేసే రెట్టలో నుంచే పుడుతుంది. ముత్యపు చిప్పలో దాగివుండే పుడుతుంది కదా ! మంచి ముత్యము విషమునకు విరుగుడైన "నిర్విషము" పుట్టేది విషలత నుండియేసుమా? కాబట్టి మహానుభావులు యెక్కడు పుట్టినా రననది ప్రశ్నేకాదు.

అందనిచే కీర్తించబడే వజ్రము యెక్కడు నుండిపుడుతుంది ? అగులుగొట్టు లేనిరాళ్ళ నుంచి, మధురమైన తేనె పుట్టేది యెడద నుంచి? తేనెటీగల యెంగిలి నుంచి సువాసతలు చిందించే జవ్వాది పుట్టుక యెట్టిది ? పిల్లి జాతి జంతువు యొక్క శరీరపు మట్టి, తరగని పుణ్యాత్ములు యెక్కడ పుట్టినా వారి పుట్టుక కీర్తింపబడేరేసుమా ! పరిమళాలు వెదజల్లే పద్మము యొక్క, జన్మస్థలము యేది ? బురదకాదా ? పట్టు ఎలావస్తుంది చెప్పంది. పుట్టి నా వేంకటేశుని మోక్షా

మృత్యుంజయ శతకం

శా॥ శ్రీకైలాసనగాధివాస! కరుణాసింధూ! జగత్ప్రాణబం
ధూ! కల్యాణగుణావహా! సకలదుర్దోషాపహా! దేవతా
నీకాభ్యర్చితపాదపంకజ! భవానీనాథ! గంగాసనా
థా! కైవల్యమయా! చతుర్నిగమగేయా! తండ్రి, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

శ్రీకైలాస పర్వతముపై నెలకొనియున్న పరమేశ్వరా! ఓ కరుణా సాగరా! జగత్తంతటికి ప్రాణబంధువులైన దేవా! కల్యాణగుణములన్నీ ఆవహించిన స్వామీ! సమస్త చెడుదోషములను అపహరించు మహానుభావా! దేవతా సమూహములచేత అర్చించబడు పాదపద్మములు కల శంకరా! పార్వతీప్రాణనాథా! గంగాదేవిని భరించిన నాథా! ఓ కైవల్యప్రదాతా! చతుర్వేదములచేత నిరంతరము కీర్తించబడు స్వామీ! తండ్రీ! మృత్యుంజయా! పాహిమాం, పాహిమాం, పాహిమాం.

మ॥ అకలంకా! నిజమౌళ్యలంకృతమృగాంకా! సర్వలోకైకనా
యక! పాదాశ్రితపారిజాతక! మునీంద్రారాధితా! నాదబిం
దుకళాతీత! సురాసురప్రకరపాథోజాతఖద్యోత! సా
యకితాబ్జాతదళేక్షణా! శరధితూణా! తండ్రి, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! కళంకరహితా! చంద్రశేఖరచే అలంకరింపబడిన కేశపాశధరా! చేతిలో మృగమును (జింకను) ధరించిన స్వామీ! సర్వలోకములకు ఏకైక నాయకా! పాదములను ఆశ్రయించు వారికి పారిజాత వృక్షమువలె అభీష్టదాయకా! మునీంద్రులచేత ఆరాధింపబడువాడా! సామగానప్రవీణా! సురులు, అసురులు మ్రొక్కగా వారి కిరీటములలోని మణులచే ప్రజ్వరిల్లు పాదయుగ్మము కలవాడా! బాణమువలె తీక్షణమైన దృష్టికలవాడా! అక్షయమైన తూణీరము కలవాడా! ఓ జగత్పితా! పాహిమాం, పాహిమాం, పాహిమాం.

మ॥ మెడనాగయ్యకు నొక్కటే బుసబుసల్, మేనన్ సగంబైన యా
బిడతో నీకిఁకనెప్పుడున్ గుసగుసల్, వీక్షించి మీచంద మె
క్కడ లేనంతగ నెత్తిపై రుసరుసల్ గంగమ్మకున్, నీచెవిన్
బడుటెలాగునొ మామొఱల్ తెలియదప్పా! మాకు, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నీమెడకు చుట్టుకొనివున్న నాగేంద్రుడు నిత్యమూ బుసబుస అంటుంటాడు. నీ అర్ధాంగియైన పార్వతీదేవి యెప్పుడూ చెవిలో రహస్యంగా గుసగుసలాడుతూనే ఉంటుంది. ఇది చూచి నీనెత్తిపైనున్న గంగమ్మకు ఒళ్లుమండి రుసరుసలాడుతూ చిందులు వేస్తుంటుంది. స్వామీ! ఇక మామొఱలు నీ చెవిలో యెట్లా పడగలవు? మరి మాగతేమిటి? తండ్రీ? అప్పా! మాకు దిక్కెవ్వరు?

మ॥ హరియే ముగ్ధతఁజెందవచ్చును ద్వదీయాకారముంజూచి, లో
నెఱుఁగంజాలకపోవవచ్చు నిఁక బ్రహ్మేంద్రాదులే పూర్తిగా
బరమంబైన భవత్ప్రభావమును, లాభంబేమి? మమ్మెంతగాఁ
గరుణింపంగలవన్న దొక్కటె ప్రసక్తంబయ్య! మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నీస్ఫురద్రూపం సామాన్యమైనదా? దానిని చూచి శ్రీహరి అంతటి వాడే ముగ్ధత్వం పొంది నీవెంటపడవచ్చును. ఇక బ్రహ్మ, ఇంద్రాది దేవతల గురించి చెప్పేందుకేమున్నది? వాళ్లు తమలో నీతత్త్వం తెలియలేరు. నీ సర్వశ్రేష్ఠమైన ప్రభావమునస్తు తెలియనప్పుడు ఇక లాభమేమున్నది? మమ్మెంచనవసరమే లేదు. అందుకని మా దోషాలనెంచకుండా మన్నించవచ్చును. అదొక్కటే దారి. కావున ఇంకా ఆలోచించకు తండ్రీ!

శా॥ నీ చక్కందన మీ వెఱుంగమినో, రానేరావె యీకాలపుం
బోచాయింపుల ముందికెక్కడని యేమో జాడ లేకుంటివే,
నీ చంద్రార్ధకిరీటసంస్మరణతోనే చొక్కుచుండంగ నీ
భూచక్రంబిఁకఁ గొంకనేల విజయంబున్ జేయ మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నీ చక్కదనము నీ భోళాతనములోనే వున్నదా స్వామీ! నీజాడే కనబడుట లేదు. పోనీ నీవే వస్తావా, అంటే రానే రావు. క్రమబద్ధమైన నీ నిర్ణయాలను వ్యతిరేకించగలవారెవ్వరు? నీశిగలోని అర్ధచంద్రుడు రత్నకిరీటంవలె వెలుగులు చిమ్ముతున్నాడు. అది చూచి నేను పరవశించిపోతున్నాను. నీరక్షణవుండగా ఈ భూమండలానికి జంకెందుకు? నీవు విజయ కారకుడవై వుండగా మాకు భయమెందుకు తండ్రీ!

శా॥ నోటన్ బల్కగరాని పాపముల నెన్నో చేయుచున్నాఁడ, ఆ
మాటే పట్టదు నాకు, నీవయిననున్ బట్టించుకోనట్లె యీ
నాటన్ గూడను గానవత్తు, విటులే నమ్మించి చేఁజిక్కునా
డేటస్ ముంతువొ యంచు గుండె దిగులౌనే తండ్రి, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నేను నోటితో చెప్పలేని పాపాలను చేశాను, చేస్తున్నాను. నాకు ఆమాటే తట్టదు, ఆలోచనలోకి రాదు. నీవుకూడా ఇది పట్టించుకుంటావని నేననుకోను. ఈ ప్రదేశంలో కూడా కావాలనుకొనేవారికి కానవస్తావు. నమ్మని వారికి చేజిక్కుతావా? సాధ్యంకాదు. నీటిలో ముంచుతావో, పాలలో ముంచుతావో? నీ ఇష్టం. కాకపోతే ఆ శంక మాత్రం గుండెలో కలుక్కుమంటూనే వుంటుంది. తండ్రీ! ఆ దిగులే నన్ను పీడిస్తున్నది.

మ॥ మొదలన్ బాప మొకొక్కటే మెదడున న్మేనెల్లఁగంపించి గా
డిద తన్నుల్గద గుండెలో నెచటో, నాడే నీవు కాదన్నచో
మొదలా జోక్యమె యుండఁబోదుగద, నీమోసమ్మె మోసమ్మురా
సొదగాఁ దేలిచివైచినావు సుధగాఁ జూపించి, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నేను మెదలుటే పాపమా యేమి? నా మెదడులోని భావాలూ, నా శరీరమూ కంపించినవి. గాడిద నా గుండెమీద యెక్కడో తన్నినట్లున్నది. నీవు నన్ను కాదంటే ఇక నా జోక్యము యెందుకు పనికి వస్తుంది? కాబట్టి నా జోక్యము వుండబోదు. నీవే మోసం చేస్తే ఆ మోసం ఆపగలవారెవ్వరు? చివరికి నీవు ఇట్లా తేల్చినావన్నమాట!!! నీవు సుధామయుడవనుకొన్నాను. మరి ఇక నీదయ మా ప్రాప్తము.

శా॥ ఈ చిత్తమ్ము గురూపదేశవిధిగా నే నిల్పఁగాఁ జాల నా
భీచక్రమ్మున, నిన్ను నేదొయొక చిద్బిందుస్వరూపమ్ముగా
నా చూపుం బఱగింపఁజాలఁ గరుణన్ నాప్రాణలింగమ్ముగా
నా చుట్టుం దిరుగాడు బిడ్డవయి యున్నంజాలు, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! ఈ నా చిత్తమును నా గురువులు ఉపదేశించిన విధముగా నేను నిలుపజాలకున్నాను. నాభి చక్రములో అద్దానిని నిలుపకపోతే ఏకాగ్రత చిక్కదు. నిన్ను ఏదో ఒక బిందు స్వరూపునిగా చిత్తములో నిలుపుటెట్లు? నా దృష్టిని నీపై కేంద్రీకృతము చేయజాలకున్నాను. నాప్రాణ లింగముగా కరుణతో నా బిడ్డవై నాచుట్టూ తిరుగాడుము. అట్లా నువ్వు వుంటే చాలును. ఇంక నాకు మారుకోరిక ఏముంటుంది?

సీ॥ ఓ విశ్వేశ్వర! ఓ నితాంతమధుపానోద్రిక్త మాతంగ క
న్యావీణాస్వనదత్తచిత్తనటరాజా! సుంత విన్పించుకో
లేవా మామొఱ, యొక్క మాఱయిన రాలేవా, యిటన్ మాపయి
న్నీ వాత్సల్య మొకింతయున్ జిలుక లేనేలేవ, మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ విశ్వమంతటికీ ఈశ్వరా! అదేపనిగా మధుపానముచే ఉద్రేకముచెందిన పార్వతీదేవి వీణానాదముచే పరవశించిన చిత్తముకల నటరాజా! కొంచెము మామొఱ ఆలకించవయ్యా! ఒక్కమాట అయినా రారాదా? ఒకింత వాత్సల్యము మాపైన కూడా చూపించవచ్చును కదా! ఓ మృత్యుంజయా! ఆమాత్రము నన్ను కరుణించవా?

శా॥ ఆ కైలాసనగాన నీకు నొక నృత్యంబుండినన్ జాలునో
లోకంబెంత యపోహలోనఁ బడెనో లోలోన నిన్గూర్చి నీ
వా కర్మంబు నెఱుంగనే యెఱుఁగవా? యార్తావనత్వమ్ము చేఁ
గాకున్నన్ విడియాకొసంగి తొలగంగా రాదె? మృత్యుంజయా!

భావదీపిక :

ఓ మృత్యుంజయా! నీకు ఆ కైలాస పర్వతముపై ఒక్క నృత్యము వుంటే చాలదా? ఈ లోకము యెంత అపోహలో వుండిపోయిందయ్యా!! నీగూర్చి లోకంలో యెంత అపోహ ఉన్నదో తెలియునా? నీవు నా కర్మ యెంత దుస్తరమో యెఱుగనే యెఱుగవా? మరొక్కమాట పోనీ ఆర్తత్రాణపరాయత్వము కాకపోయినా, నన్ను మన్నతతో జూచి నా కర్మఫలమును నీవే స్వీకరించి నన్ను వదలి వేయవచ్చును కదా!

భర్తృహరి నీతి శతకం

ఏనుగు లక్ష్మణ కవి

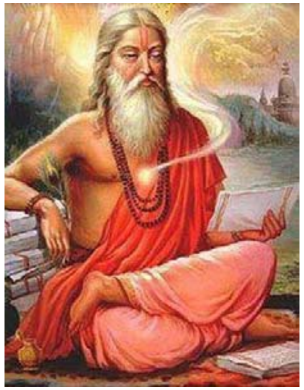

శా॥ ఆకాశంబున నుండి శంభుని శిరం, బందుండి శీతాద్రి, సు
శ్లోకంబైన హిమాద్రి నుండి భువి, భూలోకంబునందుండి య
స్తోకాంభోధిఁ, బయోధిఁ నుండి పవనాంధోలోకముం జేరె గం
గాకూలంకష! పెక్కు భంగులు వివేకభ్రష్ట సంపాతముల్!

భావదీపిక :

సగరుల ముక్తికై భగీరథుని చేత దేవలోకం నుండి భూమికి తేబడిన గంగాదేవి పాట్లు చిత్తగించండి. ఆకాశగంగ నింగి నుండి శంకరుని శిరము మీదికి, అక్కడ నుండి శీతాద్రి మీదకి అక్కడ నుండి చక్కటి కీర్తిపొందినదై, హిమాచలము మీదికి, అక్కడ నుండి భూమిమీదికి, అక్కడ నుండి అసామాన్యమైన సాగరము మీదికి, అక్కడ నుండి గాలి, చీకటి మాత్రమే వుండే పాతాళమునకు చేరుకొనే గంగామాత గురించి ఏమని చెప్పేది? ఆమె ఏరునుంచి నదియై నదిగా లోకాన్నే పునీతం చేసి సాగరమై, అటు పిమ్మట మహా సాగరమైన పునీత. చివరికి అధోగతిపాలైనది. వివేకము కోల్పోయిన మహాత్ములకు ఈ గతి తప్పదు. ఎక్కడి దైవలోకం? ఎక్కడి పాతాళము? భగీరథుడితో తనకేల సంబంధం?

చం॥ అతనికి వార్ధి కుల్య యగు, నగ్ని జలంబగు, మేరు శైలమం
చిత శిల లీలనుండు, మద సింహము జింక తెఱంగుఁ దాల్చు, గో
పిత ఫణి పూలదండయగు, భీష్మవిషంబు సుధారసంబగున్,
క్షితి జన సమ్మతంబగు సుశీల మదెవ్వని యందు శోభిలున్

భావదీపిక :

భూమిపై నున్న జనులకు సమ్మతమై చక్కటి శీలముగల సుశీలము యెవ్వనియందు శోభిల్లుతుంటుందో, అతనికి సముద్రము చిన్న కాలువయై అనుకూలమవుతుంది. అగ్ని నీరులా మారిపోతుంది. మేరు పర్వతము చిన్న కొండలోని బండరాయి అవుతుంది. మదించిన సింహము జింకపిల్ల వలె సౌమ్యముగా వుంటుంది. గురుతరమైన సర్పము పూలదండ అయిపోతుంది. ఘోర కాలకూట విషము అమృతమైపోతుంది. ఎందుకంటే అతను పట్టుదల గల కృతకృత్యుడు.

ఉ॥ క్షీరము మున్ను నీటి కొసగెన్ స్వగుణంబులు దన్నుఁ జేరుటన్
క్షీరము తప్తమౌటగని చిచ్చురికెన్ వెతచే జలంబు, దు
ర్వార సుహృద్విపత్తిఁ గని వహ్ని చొరంజనె దుగ్ధమంతలో
నీరముఁ గూడి శాంతమగు; నిల్చు మహాత్ముల మైత్రి యీగతిన్

భావదీపిక :

పాలతో నీరు చేరితే తన స్వభావమును మార్చుకొని నీరు కూడా పాలవలె మారిపోతుంది. ఆ పాలు అగ్నిలో వుంచితే నీళ్లు కూడా వెచ్చబడతాయి. ఆ విధముగా జలము కూడా దుఃఖము పాలయింది. పాలు పొంగి నిప్పులోకురికి నిప్పునార్పి పాలకు స్వాంతన కూర్చింది. అదే విధంగా మంచివారితో స్నేహము చేస్తే విపత్తు నుంచి రక్షిస్తారు.

చం॥ క్షమ కవచంబు, క్రోధమది శత్రువు, జ్ఞాతి హుతాశనుండు, మి
త్రము దగుమందు, దుర్జనులు దారుణ పన్నగముల్, సువిద్య వి
త్త, ముచిత లజ్జ భూషణ, ముదాత్త కవిత్వము రాజ్య మీక్షమా
ప్రముఖ పదార్థముల్ గలుగు పట్టునఁ దత్కవచాదులేటికిన్?

భావదీపిక :

క్షమా గుణమే మనందరికీ గొప్ప కవచము. కోపమే మనందరి శత్రువు. మన జాతి అగ్నిహోత్రునివలె అన్నీ దగ్ధం చేస్తాడు. మిత్రుడు మేలు కలిగించే ఔషధము వంటివాడు. దుష్టులు నాగుపాముల వంటివారు. మంచి విద్య ధనము వంటిది. సముచితమైన సిగ్గు చక్కటి నగవంటిది. ఉదాత్తమైన కవిత్వము రాజ్యమువలె మనకు అండ, దండ. ఈ భూమిమీద ఇవే ప్రముఖమైన పదార్థములు. ఇవి ఉండగా ఉక్కు కవచాలు దేనికి? చెప్పండి.

ఉ॥ విద్య నిగూఢగుప్తమగు విత్తము, రూపము పూరుషాళికిన్
విద్య యశస్సు, భోగకరి, విద్య గురుండు, విదేశబంధుడున్
విద్య విశిష్ట దైవతము, విద్యకు సాటి ధనంబు లేదిలన్
విద్య నృపాలపూజితము, విద్య నెఱుంగనివాడు మర్త్యుడే?

భావదీపిక :

విద్య యెంత మహత్తరమైనదో వినండి. విద్య గొప్ప రహస్యంగా దాచిపెట్టబడిన ధనము వంటిది. పురుషులందరికీ విద్య కీర్తిని తెచ్చిపెడుతుంది. అది భోగములనందిస్తుంది. విద్య, సాక్షాత్తు గురు స్వరూపము, విదేశములకు పోవు వారికి విద్య బంధువు వంటిది. విద్య సాక్షాత్తు వేల్పు వంటిది. ఈ ప్రపంచములో విద్యకు సరితూగే ధనము వున్నదా? లేనేలేదు. విద్య రాజులందరిచేత మన్నింపు నిస్తుంది. విద్యలేనివాడు వింత పశువు.

తే॥ విద్యచే భూషితుండయి వెలయుచున్నఁ
దొదరి వర్జింపనగుఁజుమీ దుర్జనుండు
చారు మాణిక్య భూషిత శస్త మస్త
కంబయిన పన్నగము భయంకరము గాదె!

భావదీపిక :

ఒక దుర్జనుడు యెంత విద్యావంతుడైనప్పటికీ తక్షణమే త్యజింపదగినవాడే సుమా! ఎందుకంటే విష సర్పమైన నాగరాజు శిరస్సుపై ఎంత గొప్ప మాణిక్యముండినా, భయంకరమైనదే కదా!

ఉ॥ గ్రాసము లేక స్రుక్కిన, జరాకృశమైన, విశీర్ణమైన, సా
యాసమునైన, నష్టరుచి యైనను, బ్రాణభయార్తమైన, ని
స్త్రాసమదేభకుంభ పిశిత గ్రహ లాలస శీల సాగ్రహా
గ్రేసర భాసమానమగు కేసరి జీర్ణతృణంబు మేయునే?

భావదీపిక :

తిండిలేక యెండిపోయినా, ముసలితనంతో మూలుగుతున్నా, తనముందు పారవేయబడిన, యెండిపోయిన, తనముందు విసరివేయబడితే ప్రాణభయంతో తింటుందా ఏ సింహమైనా? అది మదపుటేనుగు కుంభస్థలాన్ని చీల్చి ఆ మాంసం తినాలనుకుంటుంది. అంతేకాని నిరాశతో, నిస్త్రాణతో ఎండు గడ్డి తిని ప్రాణాలు నిలబెట్టుకోవాలి అని భావించదు.

మ॥ ఒకచో నేలను బవ్వళించు, నొకచో నొప్పారుఁ బూసెజ్జపై,
నొకచోశాకము లారగించు, నొకచో నుత్కృష్ట శాల్యోదనం,
బొకచో బొంత ధరించు, నొక్కొక తఱిన్ యోగ్యాంబర శ్రేణి, లె
క్కకు రానీయడు కార్యసాధకుడు దుఃఖంబున్ సుఖంబున్ మదిన్

భావదీపిక :

కార్యసాధకుడు సుఖ దుఃఖములను లెక్కసేయడు అతగాడు ఒక్కొక్కచోట నేలపై పడుకుంటాడు. ఒకచోట పూలపాన్పుపై పడుకుంటాడు. ఒకచోట పండ్లను గాని, కాయగూరలను గాని తింటాడు. ఒకమాట ఉత్కృష్ట భోజనము ఆరగిస్తాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు బొంత ధరిస్తాడు. మరొక చోట చానాచీనాంబరములను, వరుసగా ధరిస్తాడు. ఎప్పుడూ ఏదీ లెక్క చేయడు.

శా॥ ఆరంభింపరు నీచమానవులు విఘ్నాయాస సంత్రస్తులై
యారంభించి పరిత్యజింతురురు విఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్
ధీరుల్ విఘ్న నిహన్య మానులగుచున్ ధృత్యున్నతోత్సాహులై
ప్రారబ్ధార్థము లుజ్జగింపరు సుమీ ప్రజ్ఞానిధుల్ గావునన్

భావదీపిక :

నీచ స్వభావంకల మానవులు పని విఘ్నమవుతుందేమో అనే శంకతో నిరాశావాదులై ఆ పనిని ఆరంభించరు. పనిని ఆరంభించినప్పటికి విఘ్నము కలుగగానే నిరాశతో ఆ పనిని వదిలివేస్తారు మధ్యములు. అట్లాగే ధీరులైన వారు విఘ్నములను తుదముట్టించే ధృఢ చిత్తముతో ధైర్యంకలవారై ఉత్సాహముతో ప్రజ్ఞానిధులై ప్రారబ్ధమనే నిరాశావాదాన్ని లెక్కసేయక గెలిచేదాకా పోరాడుతారు సుమా!

ఉ॥ ఆపదలందు ధైర్య గుణ, మంచిత సంపదలందుఁ దాల్మియున్,
భూప సభంతరాళమునఁ బుష్కల వాక్చతురత్వ, మాజి బా
హా పటు శక్తియున్, అశమునం దనురక్తియు, విద్యయందు వాం
ఛా(ఛీ) పరివృద్ధియున్, బ్రకృతి సిద్ధ గుణంబులు సజ్జనాళికిన్

భావదీపిక :

సజ్జనులైన వారికి ఈ గుణములు ప్రకృతి సిద్ధముగా వుంటాయి సుమా!! ఆపదలో సంభవించినప్పుడు ధైర్యముతో నుండుట, అంతులేని సంపదలున్నప్పుడు క్షమాగుణము, రాజ్యసభలలో పుష్కలమైన వాక్చాతుర్యము, యుద్ధములో బాహుబల శక్తి ప్రదర్శనము, కీర్తియందు అనురక్తియు, విద్యనేర్చు తరుణమున కోర్కెతో కూడిన పట్టుదల, తప్పక వుండవలసిన గుణములు.

చం॥ వనజభవుండు కోపమున వాహనమైన మరాళ భర్తకున్
వనజవనీ విహార కలనంబుఁ దొలంగగఁ జేయుఁగాని, గుం
భవమున దుగ్ధ జీవన విభాగ విధాన నిరూఢ నైపుణి
జనిత మహా యశో విభవ సారము హంసకు మాన్పఁజాలునే?

భావదీపిక :

పద్మసంభవుడైన బ్రహ్మగారు ఆగ్రహముతో తన వాహనమైన హంసయొక్క భర్త హంగుతో అడవిలో విహరించుట నిషేధించగలడు గాని జన్మతః దానికి సిద్ధించిన పాలను, నీటిని విడదీయగల నైపుణ్యమును, దానివలన హంసకు సంక్రమించిన కీర్తిని తగ్గించగలడా? నేర్పును మాన్పగలడా?

చం॥ తెలివి యొకింత లేని యెడ దృప్తుడనై కరిభంగి సర్వముం
దెలిసితి నంచు గర్వితమతిన్ విహరించితిఁదొల్లి, యిప్పుడు
జ్వల మతులైన పండితుల సన్నిధి నించుక బోధశాలినై
తెలియనివాడనై మెలిగితిం, గతమయ్యె నితాంత గర్వమున్

భావదీపిక :

ఇదివరలో నేను గర్వించిన మనస్సుగలవాడనై యింటిని. అప్పుడు కొద్దిగా కూడా తెలివి లేకున్నా గొప్ప తృప్తికలవాడనై మదించిన ఏనుగువలె విశృంఖలత్వంతో సర్వము తెలిసినవాడనని గర్వించిన మనస్సుతో ఇచ్చవచ్చినట్లు వ్యవహరించాను. కానీ నా అసలు సత్తాయేమిటో గొప్ప పండితుల ముందు నిలుచుంటే తెలిసింది. నాకేమీ తెలియదని తెలిసింది.

తే॥ తివిరి యిసుమున తైలంబు దీయవచ్చు
తవిలి మృగతృష్ణలో నీరు త్రావవచ్చు
తిరిగి కుందేటి కొమ్ము సాధింపవచ్చు
చేరి మూర్ఖుల మనసు రంజింపరాదు

భావదీపిక :

ప్రయత్నించి ఇసుక కూడా నూనెను సంపాదించవచ్చును. వెంటబడి ఎండమావిలోని నీటిని కూడా త్రాగవచ్చును. ఎక్కడెక్కడో తిరిగి కుందేళ్లన్నీ పట్టుకొని ఏదో ఒకదానికి ఒక్క కొమ్ము వున్ననూ పట్టుకొని రావచ్చును. కానీ, మూర్ఖులతో యెంత చేరిక అయినప్పటికీ వాళ్ల మనస్సులను సంతోషపెట్టలేము.

మ॥ తమ కార్యంబుఁ బరిత్యజించియుఁ బరార్థ ప్రాపకుల్ సజ్జనుల్
తమ కార్యంబు ఘటించుచున్ బర హితార్థ వ్యాపృతుల్ మధ్యముల్
తమకై యన్య హితార్థ ఘాతుక జనుల్ దైత్యుల్, వృథాన్యార్థ భం
గము గావించెడివార లెవ్వరొ యెఱుంగన్ శక్యమే యేరికిన్?

భావదీపిక :

ఈ ప్రపంచంలో కొంతమంది మానవులు తమ పనులను కూడా పక్కకు పెట్టి పరులు బాధ పడుతుంటే వారికి సహాయము చేస్తారు. వాళ్లు సజ్జనులని పిలువదగిన వారు. మరికొంతమంది మనుష్యులు ముందు తమపని చేసికొని తదనంతరము పరులకు హితము చేస్తారు. వారు మధ్యములు. కొంతమంది స్వార్థపరులు తమ బాగుకోసం ఇతరులకు పనిచెడగొడతారు. వాళ్లని దైత్యులు అని పిలువవచ్చును. ఇంకొంతమంది వృధాగా తమకే ప్రయోజనం లేకపోయినా పరుల పని చెడగొడతారు. వాళ్లనేమని పిలువవలెనో చెప్పుట అసాధ్యము.

నరహరి చింతన

నరహరి చింతన

మొదటి ప్రచురణ

ఆగస్ట్ 2019

రచన

అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు

వెల : అమూల్యం

ప్రతులకు :

ఫ్లాట్ నెం. 5, ప్లాట్ నెం. 61, సిద్దార్ధ నగర్,

హైదరాబాద్ - 38. ఫోన్ : 093930 21360

అక్షరాల కూర్పు మరియు ముద్రణ :

మురళీ కృష్ణ

సీ॥ శ్రీమనోహర! సురార్చిత సింధుగంభీర!
భక్తవత్సల! కోటి-భానుతేజ!
కంజనేత్ర! హిరణ్య-కశ్యపాంతక! శూర!
సాధురక్షణ! శంఖ-చక్రహస్త!
ప్రహ్లాద వరద! పా-పధ్వంస! సర్వేశ!
క్షీరసాగరశాయి! -కృష్ణవర్ణ!
పక్షివాహన! నీల-భ్రమరకుంతలజాల!
పల్లవారుణపాద-పద్మయుగళ!

తే ॥ చారుశ్రీచందనాగరు-చర్చితాంగ!
కుందకుట్మలదంత! వై-కుంఠధామ!
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ-పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

శ్రీలక్ష్మి మనస్సును హరించిన నరసింహా! దేవతలచేత కొలువబడు ప్రభూ! సముద్రమువలె గంభీరుడవైన దేవా! ఓ భక్తవత్సలా! ఓ కోటిసూర్యప్రకాశా! ఓ పద్మనేత్రా! ఓ హిరణ్యకశిపాంతకా! ఓ శౌర్యశాలీ! ఓ సాధురక్షకా! ఓ శంఖచక్రధారీ! ప్రహ్లాదునికి వరప్రదాతా! నీవు పాపధ్వంసకుడవు, సర్వేశ్వరుడవు, పాలకడలిపై పవళించు నీలవర్ణుడవు. గరుత్మంతుని వాహనముగాకలవాడవు. నల్లని తుమ్మెదల రంగుకల ముంగురులున్నవాడవు. ఎఱ్ఱని నీ పాద పద్మములు బహు కోమలమైనవి.

శ్రీచందనము అంగములపై ధరించిన ప్రభూ! అరవిరిసిన మొలలవంటి దంతములు కల వైకుంఠపతివి. పెక్కు నగలు ధరించిన ఓ ధర్మపురి నరసింహా! నీవు దుష్ట సంహారివి.

సీ॥ పద్మలోచన! సీస-పద్యముల్ నీమీద
జెప్పబూనితినయ్య!-చిత్తగింపు
గణ యతి ప్రాసవల-క్షణము జూడగలేదు
పంచకావ్య శ్లోక- పఠన లేదు
అమరకాండత్రయ్ - బురసి చూడగలేదు
శాస్త్రీయ గ్రంథముల్ - చదువలేదు
నీ కటాక్షంబున - నే రచించెద గాని
ప్రజ్ఞనాయది గాదు- ప్రస్తుతింప

తే ॥ దప్పుగలిగిన సద్భక్తి- తక్కువౌనె
చెఱకునకు వంకపోయిన - చెడునె తీపు?
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ- పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ పద్మనయనా! నీపై సీస పద్యములు చెప్పదలచితినయ్యా! వాటిని చిత్తగించుము ప్రభూ! నిజానికి నాకు గుణము, యతులు, ఛందస్సు పెద్దగా తెలియదు. పోనీ కవినా? అంటే కాదు, ప్రాసలు తెలియవు. వాటి లక్షణాలు రావు. వాటిని చూడలేదు కూడా. పంచకావ్యాలు చదువుకోలేదు. శాస్త్రములు పఠించ లేదు. మూడు అమరకాండల జ్ఞానము లేదు. నీదయవలన ఈ పద్యములు చెబుతున్నాను. ఇందులో నా గొప్పతనం ఏమీలేదు. ఏదో నిన్ను పొగిడినాను అంతే.

ఇందులో తప్పులున్నా నా భక్తిలో మాత్రం నా లోపం లేదు. చెఱకుగడ వంకరవున్నా తీపిగానే వుంటుందిలే స్వామీ! అనేక నగలను ధరించిన ఓ ధర్మపురి నివాసా, నరసింహా! నీవు దుష్టసంహారివి.

సీ॥ నరసింహా! నీ దివ్య – నామమంత్రముచేత
దురితజాలములన్ని -దోలవచ్చు
నరసింహా! నీ దివ్య- నామమంత్రముచేత
బలువైన రోగముల్ -పాపవచ్చు
నరసింహా! నీ దివ్య-నామమంత్రముచేత
రిపుసంఘముల సంహ-రింపవచ్చు
నరసింహా! నీ దివ్య-నామమంత్రముచేత
దండహస్తుని బంట్ల-దరమవచ్చు

తే ॥ భళిర! నేనీ మహామంత్ర-బలముచేత
దివ్యవైకుంఠ పదవి సా-ధింపవచ్చు
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ-పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ శ్రీనరసింహా! నీ దివ్యనామమంత్రమును పఠించినందు వలన పాపములనెడి వలలనుంచి బయటపడవచ్చును. నరసింహా! నీ దివ్యనామ సంకీర్తనతో దిట్టమైన రోగములను తొలగించుకొనవచ్చును. ఓ నరసింహా! నీ దివ్యనామోచ్చారణ చేత, శత్రుమూకలన్నీ సంహరింపబడతాయి. ఓ నరసింహదేవా! నీ దివ్యనామమంత్రబలముతో కాలదండమును ధరించిన యమభటులను పారద్రోలవచ్చును.

భళిభళీ!! నేను నీమహామంత్రమును పలికిన మాత్రమున దివ్యమైన వైకుంఠము సాధించగల అర్హత పొందగలను. అనేక నగలను ధరించిన ఓ శ్రీధర్మపురి నివాసా! నారసింహా! నీవు పాపవిముక్తి కలిగించు దుష్ట సంహారివి.

సీ॥ ఆదినారాయణా!-యనుచు నాలుకతోడ
బలుకనేర్చినవారి-పాదములకు
సాష్టాంగముగ నమ-స్కారమర్పణ జేసి
ప్రస్తుతించెదనయ్య-బహువిధముల
ధరణిలో నరులెంత-దండివారైనను
నిన్ను గాననివారి-నే స్మరింప
మేము శ్రేష్ఠుల మంచు-మిడుకుచుంచెడివారి
చెంత జేరగబోను-శేషశయన

తే ॥ పరమ సాత్వికులైన నీ-భక్తవరుల
దాసులకు దాసుడను సుమీ-ధాత్రిలోన
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ-పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఆదినారాయణా! అంటూ నాలికతో పలుకులు నేర్చిన వారి పాదములకు సాష్టాంగ నమస్కారమాచరించి కీర్తించెదనయ్యా! అనేక విధముల సన్నుతింతును. ఈ భూమిమీద యెంత ధనికులైననూ నిన్ను పూజించని వారిని నేను స్మరింపను. అట్లే మేము చాలా గొప్పవారమని మిడిసిపడేవారి దగ్గరకు కూడా నేను పోనయ్యా ఓ ఆదిశేష శయనా!

ఈ ధరణిపై పరమసాధువులైన నీ దాసులైననూ నీభక్తులను భక్తితో నమస్కరిస్తాను. శ్రీధర్మపురివాసివైన ఓ నరసింహా! నీవు పాప నిర్మూలము చేసే సర్వాభరణ భూషితుడవు.

సీ।। ఐశ్వర్యమునకు ని-న్ననుసరింపగలేదు
ద్రవ్య మిమ్మని వెంట -దగులలేదు
కనక మిమ్మని చాల-కష్టపెట్టగలేదు
పరుస మిమ్మని నోట -బలకలేదు
సొమ్ము లిమ్మని నిన్ను - నమ్మి కొల్వగలేదు
భూములిమ్మని పేరు - బొగడలేదు
బలము నిమ్మని నిన్ను - బ్రతిమాలగాలేదు
పసుల నిమ్మని పట్టు - పట్టలేదు

తే ।। నేను కోరిన దొక్కటే - నీలవర్ణ
చయ్యనను మోక్షమిచ్చిన - జాలు నాకు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను నిన్ను ఐశ్వర్య మిమ్మని నీవెంట బడలేదు. చాలా ధనమునిమ్మని నీవెంట తగులలేదు. బంగారమునిమ్మని నిన్ను కష్టపెట్టలేదు. పరుసవేది విద్య కావాలని అనలేదు. నిన్ను నమ్మి కొలిచింది నాకు నగలు కావాలని కాదు. నాకు భూములు కావాలని నిన్ను పొగడలేదు. నాకు బలగం కావాలని నిన్ను బ్రతిమాలుకోలేదు. నాకు అశ్వములు, గోవులు వంటి పశువులు కావాలని ఎన్నడూ పట్టుబట్టి యెఱుగను.

ఓ నీలవర్ణా! నేను నిన్ను కోరేదొక్కటే. నాకు శీఘ్రముగా మోక్షము నిమ్ము. అది చాలును నాకు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపు నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాప సంహారివి తండ్రీ!

సీ।। మందుడనని నన్ను - నింద జేసిననేమి?
నా దీనతను జూచి - నవ్వ నేమి?
దూరభారములేక - తూలనాడిన నేమి?
ప్రీతి సేయక వంక - బెట్ట నేమి?
కక్కసంబులు పల్కి - వెక్కిరించిన నేమి?
తీవ్రకోపముచేత - దిట్టనేమి?
హెచ్చు మాటల చేత - నెమ్మెలాడిన నేమి?
చేరి దాపట గేలి - చేయనేమి?

తే ।। కల్పవృక్షంబువలె నీవు - గల్గ నింక
బ్రజల లక్ష్యంబు నాకేల? - పద్మనాభ
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ- పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నన్ను మూర్ఖుడు అని నిందించి ప్రయోజనమేమిటి? నా దీనస్థితి చూచి నవ్విన లాభమేమిటి? నీకు నాకు మధ్య గల దూరాన్ని చూచి తూలనాడి మాటలంటే ఫలమేమిటి? నిష్ఠూరంగా మాట్లాడి నిందించి వెక్కిరించిన ఫలమేమిటి? తీవ్రమైన కోపంతో తిట్టిన ఉపయోగమున్నదా? పెద్ద పెద్ద మారులతో యెత్తి పొడిచిన ప్రయోజనమేమిటి? ఆరు బయట గేలిచేసి పొందేదేమున్నది?

నీవు కల్పవృక్షమువలె మాకు లభించిన తరువాత నాతోటి నరుల లక్ష్యం నాకెందుకయ్యా పద్మనాభా? నీవు వుంటే చాలు నాకు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా! నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాప సంహారివి తండ్రీ!

సీ॥ చిత్తశుద్ధగ నీకు - సేవజేసెద గాని
    పుడమిలో జనుల మె-ప్పులకు గాదు
జన్మపావనతకై - స్మరణజేసెద గాని
    సరివారిలో బ్రతి-ష్ఠలకు గాదు
ముక్తికోసము నేను - మ్రొక్కి వేడెదగాని
    దండి భాగ్యము నిమి-త్తంబు గాదు
నిన్ను బొగడను విద్య - నేర్చితినేకాని
    కుక్షినిండెడు కూటి -కొఱకు గాదు

తే ॥ పారమార్థికమునకు నే బాటుపడితి
గీర్తికి నపేక్షపడలేదు - కృష్ణవర్ణ!
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ-పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను నా మనస్సుద్ధికై నీకు సేవ చేసెదను కాని, ఈ లోకంలోని జనుల మన్నన కోసం కాదు. నా జన్మ పాపవిముక్తికై నిన్ను స్మరిస్తున్నాను కాని, నాతోటివారిలో పేరుప్రతిష్టలకు కాదయ్యా! నేను ముక్తికోసం నీకు మొక్కుతున్నాను కానీ, సమృద్ధిగా భోగ భాగ్యములకోసము కాదు. నేను నేర్చిన విద్యను నిన్ను కీర్తించుటకు ఉపయోగిస్తాను కానీ పొట్టనింపుకొనే కూటికోసం కాదు.

పరమార్ధన ప్రాప్తికి పాటుపడుతున్నానయ్యా! నీలమేఘశ్యామా! కీర్తిమీద నాకు ఆపేక్ష లేదయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే ఓ ధర్మపురి నివాసా! నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపవిముక్తి చేసే పాప సంహారి.

సీ॥ శ్రవణ రంధ్రముల నీ- సత్కథల్ పొగడంగ
    లేశ మానందంబు- లేనివాడు
పుణ్యవంతులు నిన్ను - బూజసేయగ జూచి
    భావమందుత్సాహ - పడనివాడు
భక్తవర్యులు నీ ప్ర-భావముల్ పొగడంగ
    దత్పరత్వములేక - తలగువాడు
తనచిత్తమందు నీ -ధ్యాన మెన్నడు లేక
    కాలమంతయు వృథా - గడపువాడు

తే ॥ వసుధలోపల వ్యర్థుండు - వాడె యగును
మఱియు జెడుగాక యెప్పుడు -మమతనొంది
భూషణవికాస! శ్రీధర్మ-పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర

భావదీపిక :

స్వామీ! తన శ్రవణరంధ్రముల ద్వారా నీ మంచి కథలు వినవలెనను ఆసక్తి కొంచెము కూడా లేనివాడు, పుణ్యాత్ములు నిన్ను పూజిస్తుండంగా చూచి తన భావనలో నైనా ఉత్సాహపడనివాడు నీభక్తశిఖామణులు నీ ప్రభావములను వినిపిస్తుంటే తన్మయత్వం పొందక నిరాశక్తి చూపేవాడు, తన మనస్సులో యెప్పుడూ నీ ధ్యానమునెన్నడూ చేయక కాలమంతా వృధా చేసికొనినవాడు.

ఈ భూమిపై అందరికంటే వ్యర్ధుడు. మణివాడు చెడిపోక ఏమవుతాడు? నామీద మమకారం చూపవయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే ఓ ధర్మపురి నిలయా! నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపసంహారివి, తండ్రీ!

సీ॥ గౌతమీస్నానాన - గడతేఱుద మటన్న
మొనసి చన్నీళ్లలో -మునుగలేను
తీర్థయాత్రలచే గృ-తార్థుడౌదమటన్న
బడలి నేమంబులే- నడపలేను
దానధర్మముల స-ద్గతిని జెందుదమన్న
ఘనముగా నాయొద్ద - ధనములేదు
తపమాచరించి సా-ర్థకము నొందుదమన్న
నిమిషమైన మనస్సు - నిలుపలేను

తే ॥ కష్టములకోర్వ నాచేత - గాదు నిన్ను
స్మరణచేసెద నాయథా- శక్తి కొలది
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! గోదావరి నదిలో స్నానాలు చేసి ముక్తి పొందాలనుకుంటే అంత చన్నీళ్లలో మునగలేను. పోనీ తీర్థయాత్రలు చేసి కృతార్థుడనౌదునా అంటే వాటిలో ఆచరించవలసిన నియమ నిష్ఠలు నేను చేయలేను.

పోనీ, దానధర్మాలు చేసి తరించాలనుకొంటే నావద్ద అంత ధనములేదు. పోనీ, తపము చేసి సార్థకత సంపాదిద్దామనుకొంటే నా మనస్సును ఒక నిమిషం కూడా నిలకడతో వుంచలేను.

కష్టములను భరించటం నావల్ల కాదు. కానీ నాకు సాధ్యమైనంతవరకు నీ స్మరణ చేసెద ప్రభూ! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీ ధర్మపురి నిలయా! నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపసంహారివి తండ్రీ!

సీ॥ అర్థివాండ్రకు నీకు - హాని జేయుట కంటె
దెంపుతో వసనాభి - దినుట మేలు
ఆడుబిడ్డలసొమ్ము - లపహరించుట కంటె
బండ గట్టుక నూత - బడుట మేలు
పరులకాంతల బట్టి - బల్మిగూడుట కంటె
బడబాగ్ని కీలల - బడుట మేలు
బ్రతుకజాలక దొంగ - పనులు చేయుట కంటె
గొంగుతో ముష్టెత్తు - కొనుట మేలు

తే ॥ జలజదళనేత్ర నీ భక్త - జనులతోడి
జగడమాడెడు పనికంటె - జావు మేలు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నిన్ను యాచించేవారికి, నీకు హాని చేయుటకంటే ధైర్యం చేసి విషమును మింగటం మంచిపని. ఆడపిల్లల సొమ్ములు అపహరించుట కంటే ఒక రాతిబండను నడుముకు కట్టుకొని బావిలో దూకుట మంచిది. పరస్త్రీల మానములపహరించి ఆనందించుటకంటె బడబాగ్ని జ్వాలలో కాలిపోవటం మంచిది. బ్రతుకుట కోసం దొంగతనం చేస్తూ జీవించుటకంటే జోలెతో ముష్టెత్తుకోవటం మంచిది.

ఓ పద్మనయనా! నీ భక్తులతో పోట్లాడుట కంటే చనిపోవటం మంచిది. నగల కాంతులు విరజిమ్మే ఓ ధర్మపురి నిలయా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాప సంహారివి.

సీ॥ గార్ధభంబున కేల - కస్తూరి తిలకంబు?
మర్కటంబున కేల-మలయజంబు?
శార్దూలమున కల -శర్కరాపూపంబు?
సూకరంబున కేల - చూతఫలము?
మార్జాలమున కేల - మల్లెపువ్వులబంతి?
గుడ్లగూబల కేల - కుండలములు?
మహిషంబుకే నిర్మలమైన వస్త్రముల్?
బక సంతతికి నేల - పంజరంబు?

తే ॥ ద్రోహచింతన జేసెడి - దుర్జనులకు
మధురమైనట్టి నీనామ-మంత్రమేల?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! గాడిదకు కస్తూరీ తిలకం పెట్టి ప్రయోజనం ఏమిటి? కోతికి చందనము పూసిన లాభమేమి? పెద్దపులి చక్కెరతో చేసిన అరిసెలు తింటుందా? పందికి మామిడిపండు యెందుకు? గుడ్లగూబకు కుండలము లెందుకు? దున్నపోతుకు నూతన వస్త్రములెందుకు? కొంగలకు యెవ్వరైనా పంజరములు చేయిస్తారా?

ద్రోహము చేయాలనుకొనే దుర్మార్గులకు మధురమైన నీనామమంత్రము యెందుకు నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే ఓ ధర్మపురి నివాసా! నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాప సంహారివి తండ్రీ!

సీ॥ పసరంబు పందైన - బసులకాపరి తప్పు
ప్రజలు దుర్జనులైన - ప్రభుని తప్పు
భార్య గయ్యాళైన - ప్రాణనాధుని తప్పు
తనయుండు దుష్టైన - తండ్రి తప్పు
సైన్యంబు చెదిరిన - సైన్యనాధుని తప్పు
కూతురు చెడుగైన - మాత తప్పు
అశ్వంబు చెడుగైన - నారోహకుని తప్పు
దంతి దుష్టయిన మా- వంతు తప్పు

తే ॥ ఇట్టి తప్పులెఱుంగక - యిచ్చవచ్చి
నటుల మెలగుదు రిప్పుడీ- యవని జనులు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరసింహ-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పశువు బందెల దొడ్డిలో బడితే అది కాపరి తప్పు. ప్రజలు దుర్జనులైతే అది పాలకుని తప్పు. భార్య గయ్యాళిగా మారితే అది ఆవిడ భర్త తప్పు. కొడుకు దుష్టుడైతే అది వాడి తండ్రి చేసిన తప్పు. సైన్యము పారిపోతే అది సైన్యాధిపతి తప్పు. కూతురు చెడిపోతే అది తల్లి చేసిన తప్పవుతుంది. గుఱ్ఱము అడ్డదారులు తొక్కితే అది రౌతు తప్పు. ఏనుగు చెప్పిన మాటలు వినకపోతే అది మావటి తప్పు.

ఈ విధమైన తప్పులు చేస్తూ ఈ నరులు చెడిపోతున్నారు ప్రభూ! అనేక నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే ఓ ధర్మపురి నివాసా, నారసింహా, ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపసంహారివవి తండ్రీ!

సీ॥ కోతికి జలతారు - కుల్లాయి యేటికి?
విరజాజి పూదండ- విధవ కేల?
ముక్కిడి తొత్తుకు - ముత్తెంపు నత్తేల?
నద్ద మేమిటికి జా-త్యంధునకును?
మాచకమ్మకు నేల-మౌక్తిక హారముల్?
క్రూరచిత్తునకు స-ద్గోష్ఠులేల?
అంకుబోతుకు నేల -బింకంపు నిష్ఠలు
వాని యేటికి దుష్ట-వర్తనునకు?

తే ॥ మాట నిలుకడ సుంకరి - మోటు కేల?
చెవిటివానికి సత్కథా- శ్రవణమేల?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! కోతికి పట్టు లాల్చి తొడిగి లాభమే లేదు. దానిని క్షణంలో మురికి చేస్తుంది. వైధవ్యం పొందిన స్త్రీకి విరజాజుల దండ దేనికి? చట్టిముక్కు పని మనిషికి ముత్యపు ముక్కుపుడక యెందుకు? పుట్టు గుడ్డువారికి అద్దముతో ఏమిపని? స్త్రీత్వం లేని మాచకమ్మకు ముత్యాల హారాలు దేనికి? క్రూరునికి సజ్జనులతో గోష్ఠియెందుకు? అంకు బుద్ధిగల జులాయికి నిష్ఠ నియమాలెందుకు?దుష్టునికి వావి వరుసలుంటాయా?

పన్ను కట్టించుకునే మొఅటు వానికి మాట నిలకడ ఉంటుందా? చెవిటి వానికి భాగవత కథ వినిపించి ప్రయోజనమేమిటి? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ మాన్యంబులీయ స-మర్థుడొక్కడు లేడు
మాన్యములే జెఱుప స-మర్థులంత
యెండినయూళ్లగో-డెఱిగింప డెవ్వడు
బండిన యూళ్లకు - ప్రభువు లంత
యితడు పేద యటంచు - నెఱిగింప డెవ్వడు
కలవారి సిరులెన్న-గలరు చాల
దనయాలి చేష్టల - తప్పెన్న డెవ్వడు
పెరకాంత అంకెన్న - బెద్ద లంత

తే ॥ యిట్టి దుష్టుల కధికార-మిచ్చినట్టి
ప్రభువు తప్పు లటంచును - బలుకవలెను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! మాకు మాన్యములు ఈయగల సమర్థుడు ఒక్కడూ లేడు. అందరూ నాకున్న మాన్యములను కొల్లగొట్టేవారే. అధికారులకు ఎండిపోయిన వూళ్లగోడు ఒక్కడూ చెప్పడు. పండిన వూళ్లకు మాత్రం అందరూ ప్రభువులే. కలవారి సంపదల గురించి పొగిడే ఈ అధికారులలో ఒక్కడూ పేదవాడి గురించి పట్టించుకోడు. తన భార్య చేష్టలతో తప్పులు తెలుసుకోలేని వాళ్ళంతా పరస్త్రీల అంకులెంచటం వాళ్లందరికి బాగుగా తెలియును.

ఇటువంటి దురాత్ములకు అధికారం ఇచ్చిన ప్రభువును తప్పులెంచవలెను అంతే. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ తల్లిగర్భమునుండి- ధనము తే డెవ్వడు
వెళ్లిపోయినవాడు - వెంటరాడు
లక్షాధికారైన - లవణ మన్నమె కాని
మెఱుగు బంగారంబు - మ్రింగబోడు
విత్త మార్జనజేసి - విఱ్ఱవీగుటె కాని
కూడబెట్టిన సొమ్ము - కడువ బోడు
పొందుగా మఱుగైన - భూమిలోపల బెట్టి
దానధర్మము లేక - దాచి దాచి

తే ॥ తుదకు దొంగల కిత్తురో - దొరల కవు
తేనె జుంటీగ లియ్యవా తెరువరులకు?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! తల్లి కడుపులోనుంచి ఎవడూ ధనముతో పుట్టడు. వాడు చచ్చేటప్పుడు వెంట ఏమీ తీసికొని పోజాలడు. గొప్ప లక్షాధికారియైనా ఉప్పు కలిగిన అన్నము తింటాడు కాని, మెఱిసే బంగారాన్ని మింగలేడు. ధనము సంపాదించి మిడిసిపడుటే కాని, కూడబెట్టిన ముల్లె అనుభవించలేడు. దొంగల భయంతో భూమిలో పాతరబెట్టి దాన ధర్మాలు చేయక తనువు చాలిస్తాడు. అది చివరకు పరుల పాలవుతుంది.

ఓ లక్ష్మీపతీ! తేనెటీగలు మకరందాన్ని దాచి దాచి చివరకు పరుల పాలు చేయవా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ లోకమందెవడైన - లోభిమానవుడున్న
భిక్ష మర్థికి జేత - బెట్టలేడు
తాను బెట్టక యున్న - తగవు పుట్టదు గాని
యొరులు పెట్టగ జూచి - యోర్వ లేడు
దాతదగ్గఱ జేరి - తన ముల్లెచనినట్లు
జిహ్వతో జాడీలు - చెప్పుచుండు
ఫలము విఘ్నంబైన - బలు సంతసము నొందు
మేలు కల్గిన జాల - మిడుకు చుండు

తే ॥ శ్రీరమానాథ! యిటువంటి - క్రూరునకును
భిక్షుకుల శత్రువని - పేరు బెట్టవచ్చు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! లోకంలో ఎవడైనా లోభి అయితే భిక్షమడిగే వానికి చేతిలో ఏమీ పెట్టలేడు. తాను పెట్టక పోతే ఏ గొడవా లేదు కాని, ఇంకొకరు పెడితే ఓర్వలేడు. ఆ దాత దగ్గర చేరి తన సొమ్ము పోయినట్లు నాలుక పీక్కుపోయేలా చాడీలు చెబుతూ వుంటాడు. ఇతరుల పనులకు విఘ్నము కలిగితే సంతోషించేవారు, తమకు కొంచెం మేలు కలిగితే మిడిసి పడుతూ వుంటారు.

ఓ లక్ష్మీపతీ! ఇటువంటి క్రూరులను 'అడుక్కుని తినేవాడి వద్ద గీక్కుని తినేవాడు' అని పిలువ వచ్చును. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ తనువులో బ్రాణముల్ – తరలిపోయెడు వేళ
నీ స్వరూపమును ధ్యా–నించునతడు
నిమిషమాత్రములోన – నిన్ను జేరును గాని
యముని చేతికి జిక్కి – శ్రమలబడడు
పరమసంతోషాన – భజన జేసెడివాని
పుణ్యమేమనవచ్చు – భోగిశయన
మోక్షము నీ దాస–ముఖ్యుల కగు గాని
నరక మెక్కుడిదయ్య – నళిననేత్ర

తే ॥ కమలనాభ నీ మహిమలు – గానలేని
తుచ్ఛులకు ముక్తి దొరకుట – దుర్లభంబు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ – పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి–దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! శరీరంలోనుంచి ప్రాణములు వీడి పోయేవేళ నీ స్వరూపమును స్మరించేవాడు, నిమిషంలో నిన్ను చేరుకుంటాడు. అతడు యముడు చేతికి చిక్కడు. ఓ శేష సాయీ! అటువంటి భక్తుని పుణ్యం ఏమని వర్ణించగలము? నీ దాసులలో ముఖ్యులైన వారికి మోక్షము దక్కుతుంది. కానీ, ఓ పద్మనయనా! వారికి నరకమెందుకు వస్తుంది?

ఓ కమలనాభా! నీ మహిమలు తెలియలేని దుష్టులకు ముక్తి దొరుకుట అసాధ్యము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ నీలమేఘశ్యామ! – నీవే తండ్రివి మాకు
కమలవాసిని మమ్ము – గన్నతల్లి
నీ భక్తవరులంత – నిజమైన బాంధవుల్
నీ కటాక్షము మా క–నేకధనము
నీ కీర్తనలు మాకు – లోక ప్రపంచంబు
నీ సహాయము మాకు – నిత్యసుఖము
నీ మంత్రమే మాకు – నిష్కళంకపు విద్య
నీ పద ధ్యానంబు – నిత్యజపము

తే ॥ తోయజాతాక్ష నీ పాద – తులసిదళము
రోగముల కౌషధము బ్రహ్మ – రుద్రవినుత
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ – పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి–దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నీలమేఘవర్ణా! నీవే మాకు తండ్రివి. కమలవాసినియైన శ్రీలక్ష్మి మాకు తల్లి. నీ భక్తులందరు మాకు ఆప్తబంధువులు. నీ దయయే మాకు సాటిలేని సంపద. నీ కీర్తనలే మాకు లోకము, ప్రపంచము. నీ సహాయమే మాకు నిత్యము సుఖమునిస్తుంది. నీ మంత్రమే కళంక రహితమైన విద్య మాకు. నీ పాద ధ్యానమే మాకు నిత్యమూ చేయు జపము.

ఓ పద్మదళ నేత్రా! నీపాదములందుంచిన తులసిదళము ఓబ్రహ్మా రుద్ర సన్నుతా, మా సమస్త రోగములకు దివ్యౌషధము.నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ బ్రతికినన్నాళ్లు నీ- భజన తప్పను గాని
మరణకాలమునందు-మఱతునేమొ
యావేళ యమదూత - లాగ్రహంబున వచ్చి
ప్రాణముల్ పెకలించి - పట్టునపుడు
కఫ వాత పైత్యముల్ - గప్పగా భ్రమచేత
గంప ముద్భవమంది - కష్టపడుచు
నా జిహ్వతో నిన్ను - నారాయణా యంచు
బిలుతునో శ్రమచేత - బిలువలెనో

తే ॥ నాటికిప్పుడె చేసెద - నామభజన
తలచెదను, జెవి వినవయ్య!- ధైర్యముగను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! బ్రతికినంతకాలమూ నేను నీ భజన మఱువను. కాని, మఱణించేటప్పుడు నిన్ను మఱచెదనేమో అని నా భయము. ఆ సమయంలో యమభటులు ఆగ్రహంతో నా ప్రాణాలు పెరికివేస్తుంటే కఫము, వాతము, పైత్యము కప్పుతాయి. భ్రమకలిగి శరీరం కంపిస్తుంటుంది. ఎంతో కష్టపడుతుంటాను. అప్పుడు నాలుకతో నిన్ను నారాయణా అని నిన్ను పిలువగలనో లేదో శ్రమచెంది పిలువలేనో.

నాటి వరకు ఆగుట దేనికి? నేడే నీనామభజన చేస్తాను. నీచెవులారా వినవయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురివాసా!, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ పాంచభౌతికము దు-ర్భరమైన కాయంబి
దెప్పుడో విడుచుట - యెఱుక లేదు
శతవర్షములదాక - మితము జెప్పిరి గాని
నమ్మరా దామాట - నెమ్మనమున
బాల్యమందో మంచి- ప్రాయమందో లేక
ముదిమియందో లేక- ముసలియందో
యూరనో యడవినో - యుదకమధ్యముననో
యెప్పుడో విడుచుట-యేక్షణంబొ

తే ॥ మరణమే నిశ్చయము బుద్ధి-మంతుడైన
దేహమున్నంతలో మిమ్ము-దెలియవలయు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఇది నీరు, గాలి, మట్టి, అగ్ని, ఆకాశము(శూన్యము) నంటిన శరీరం. దుర్భరమైనది. దీనినెప్పుడు విడచెదనో యెఱుగను. ఏదో దీనికి నూరేళ్లు పరిమితిపై పెట్టారు గాని మనస్సులలో కూడా ఆ మాటను నమ్మలేము. ఈ శరీరాన్ని బాల్యంలోనో, యవ్వనంలోనో, కౌమారంలోనో, వృద్ధాప్యంలోనో వదలివేస్తాను. ఇంట్లోనో, వీధిలోనో, అడవిలోనో, నీటిలోనో మరెక్కడో ఈ శరీరాన్ని వున్నట్లుగా విడచివేస్తాను. ఏ క్షణాననైనా కావచ్చును.

మరణం నిశ్చయమని తెలిసిన బుద్ధిమంతుడు దేహమున్నప్పుడే ఈ విషయం తెలుసుకోవాలి, స్వామీ! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురివాసా!, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ తల్లిదండ్రులు భార్య- తనయు లాప్తులు బావ
మఱదు లన్నలు మేన- మామగారు
ఘనముగా బంధువుల్ - గల్గినప్పటికైన
దాను దర్లగ వెంట - దగిలి రారు
యముని దూతలు ప్రాణ -మపహరించుక పోగ
మమతతో బోరాడి - మాన్పలేరు
బలగ మందఱు దుఃఖ
నరక మెక్కడిదయ్య - నళిననేత్ర

తే ॥ కమలనాభ నీ మహిమలు - గానలేని
తుచ్ఛులకు ముక్తి దొరకుట - దుర్లభంబు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! శరీరంలోనుంచి ప్రాణములు వీడి పోయేవేళ నీ స్వరూపమును స్మరించేవాడు, నిమిషంలో నిన్ను చేరుకుంటాడు. అతడు యముడు చేతికి చిక్కడు. ఓ శేష సాయీ! అటువంటి భక్తుని పుణ్యం ఏమని వర్ణించగలము? నీ దాసులలో ముఖ్యులైన వారికి మోక్షము దక్కుతుంది. కానీ, ఓ పద్మనయనా! వారికి నరకమెందుకు వస్తుంది?

ఓ కమలనాభా! నీ మహిమలు తెలియలేని దుష్టులకు ముక్తి దొరుకుట అసాధ్యము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరము చేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఇభరాజవరద!ని - న్నెంత బిల్చినగాని
మాఱు పల్క వదేమి- మౌనితనమొ?
మునిజనార్చిత! నిన్ను- మ్రొక్కి వేడినగాని
కనుల జూడ వదేమి - గబసుదనమొ?
చాల దైన్యమునొంది - చాటు చొచ్చినగాని
భాగ్య మియ్య వదేమి- ప్రౌఢతనమొ?
స్థిరముగా నీపాద- సేవ జేసెద నన్న
దొరకజాల వదేమి- ధూరతనమొ?

తే ॥ మోక్షదాయక! యిటువంటి- మూర్ఖజనుని
కష్టపెట్టిన నీకేమి - కదుపునిండు.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ గజేంద్రవరదా! నిన్నెంతపిలిచినా తిరిగి పలుకరించవేమయ్యా? మౌనవ్రతము పట్టితివా యేమి? మునిజనసమూహములు చేత అర్చించబడుదేవా! నిన్నెంత మ్రొక్కినా, వేడుకొనినా కనులతో చూడవు యేమి నీగడుసుదనము? చాలా దీనత్వముతో నీమఱుగు జొచ్చితినయ్యా! కాని నీ దర్శన భాగ్యం ఇయ్యవు. ఏమీనీ నైపుణ్యం!! నేను స్థిరముగా నీపాదసేవ చేసుకొంటాను అంటే దొరకవు. ఏమినీ మోసము?

ఓ మోక్షదాతా! నావంటి మూర్ఖుని కష్టపెడితే నీకేమి లాభమయ్యా? నీవే ఆలోచించు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నీమీద కీర్తనల్ - నిత్యగానము జేసి
రమ్యమొందింప నా -రదుండగాను
సావధానముగ నీ-చరణ పంకజ సేవ
సలిపి మెప్పింపగ- శబరిగాను
బాల్యమప్పటినుండి - భక్తి నీయందున
గలుగను బ్రహ్లాద - ఘనుడగాను
ఘనముగా నీమీది -గ్రంథముల్ గల్పించి
వినుతిసేయను వ్యాస - మునినిగాను

తే ॥ సాధుడను మూర్ఖమతి మను -ష్యాధముడను
హీనుడను జుమ్మి నీవు - నన్నేలుకొనుము
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నిత్యమూ నీమీద కీర్తనలు గానం చేసి నీ మెప్పు పొందుదామంటే నేను నారదముని కాదు. తీరికగా నీపాదపద్మాలనే స్మరిస్తూ ఏనాటికైనా నీమెప్పు పొందగలనంటటే నేను శబరిని కాదు. బాల్యంనుంచే నీమీద అచంచలమైన భక్తి కలిగి నీ కృప పొందుటకు నేను ప్రహ్లాదుడనుగాను. నీమీద ఘనమైన గ్రంధములను రచించి నీ వినుతి చేతునా అంటే వ్యాసమునిని కాదు.

నేను సాధారణమైన మూర్ఖుడను, మానవాధముడను, హీనుడను సుమా! నీవే నన్నేలుకోవాలి. నీదే నా భారము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అతిశయంబుగ గల్ల-లాడనేర్చితిగాని
పాటిగా సత్యముల్ - పలుకనేర
సత్కార్య విఘ్నముల్ - సలుప నేర్చితిగాని
యిష్టమొందగనిర్వ -హింపనేర
నౌకరి సొమ్ముకు దోసి-లొగ్గనేర్చితిగాని
చెలువుగా ధర్మంబు -సేయనేర
ధనము లియ్యంగ వ-ద్దనగ నేర్చితిగాని
శీఘ్ర మిచ్చెదునట్లు-చెప్పనేర

తే ॥ బంకజాతాక్ష! నే నతి-పాతకుడను
దప్పులన్నియు క్షమియింప-దండ్రి వీవె!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఆభిజాత్యము జూపి అబద్ధములాడుట నేర్చితిని గాని, నియమంతో సత్యమును పలుకనేరను. ఏ సత్కార్యానికైనను విఘ్నములు కలిగిస్తాను కాని, ఇష్టముతో ఒక సత్కార్యము చేయనేరను. పరుల సొమ్ముకు చేయిజాచెద గాని, స్నేహముతో ధర్మము మాత్రం చేయనేరను. ఎవరైన ధనమితరులకిస్తుంటే వద్దు అని అంటాను కాని, శీఘ్రముగా ఈయమని ప్రోత్సహించను.

ఓ కమలనయనా! నేను పాపిని ప్రభూ! నా తప్పులన్నింటిని క్షమించే తండ్రివి నీవే. దగద్ధగాయముగా నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఉర్విలో నాయుష్య - మున్న పర్యంతంబు
మాయ సంసారంబు - మరగి నరుడు
సకల పాపములైన - సంగ్రహించును గాని
నిన్ను జేరెడి యుక్తి - నేర్వలేడు
తుదకు గాలునియొద్ద - దూతలిద్దఱు వచ్చి
గుంజుక చని వారు - గ్రుద్దుచుండ
హింస కోర్వగ లేక - యేడ్చి గంతులువేసి
దిక్కులేదని నాల్గు - దిశలు చూడ

తే ॥ దన్ను విడిపింప వచ్చెడి - ధన్యుడేడి
ముందు నీదాసుడై యున్న - ముక్తి గలుగు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఈ భూమిమీద మానవులు ఆయువు వున్నంతకాలము మాయతో కూడిన సంసార వ్యామోహంలో మునిగియుంటారు. సమస్త పాపములను సలుపుతూనే వుంటాడు, కాని నిన్ను చేరుకొనే ఉపాయమును ఆలోచించడు. చివరికి యముని దూత లిద్దరు వచ్చి వాడి జీవుని లాగికొనిపోతుంటే, రానని గింజుకొంటున్న వాని, వారు గుద్దుతుంటే, ఆ హింస భరించలేక ఏడ్చి గంతులు పెడతాడు. ఎవడూ దిక్కులేదని దిక్కులు చూస్తుంటాడు.

అప్పుడు వాడిని విడిపించే రక్షకుడెవ్వడు? అందుకని బ్రతికివున్నప్పుడే నీదాసుడై, నీ శరణుపొందితే ఈ తిప్పలుండవు కదా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అధిక విద్యావంతు-లప్రయోజకులైరి
పూర్ణశుంఠలు సభా-పూజ్యులైరి
సత్యవంతులమాట-జన విరోధంబాయె
వదరుబోతులమాట-వాసికెక్కె
ధర్మవాదపరుల్-దారిద్ర్యమొందిరి
పరమలోభులు ధన-ప్రాప్తులైరి
పుణ్యవంతులు రోగ-భూత పీడితులైరి
దుష్టమానవులు వ-ర్ధిష్ణులైరి

తే ॥ పక్షివాహన! మావంటి -భిక్షుకులకు
శక్తిలేదాయె నిక నీవె-చాటు మాకు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఏమికాలం వచ్చిందయ్యా? చూడు. ఎక్కువ విద్యనేర్చినవారు అప్రయోజకులయ్యారు. నిండా దద్దమ్మలు పరమపూజ్యులైనారు. సత్యసంధులమాట జనులకు నచ్చుటలేదు. నోటికి వచ్చింది మాట్లాడే వారి మాటలు ప్రసిద్ధిచెందినవి.

ధర్మవాదన చేసేవారు దరిద్రులయ్యారు. పరమ లోభులు ధనవంతులయ్యారు. పుణ్యము చేసిన వారు రోగ పీడితులైపోయారు. దుష్టులు ఉపదేశించేవారయ్యారు.

ఓ గరుడ గమనా! మావంటి భిక్షకులకు శక్తిలేదయ్యా! నీవే నీ చాటుకు నన్ను చేర్చుకోవాలి. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ భుజబలంబున బెద్ద - పులుల జంపగవచ్చు
పాముకంఠము జేత - బట్టవచ్చు
బ్రహ్మ రాక్షసకోట్ల - బాఱద్రోలగవచ్చు
మనుజుల రోగముల్- మాన్పవచ్చు
జిహ్వ కిష్టముగాని - చేదు మ్రింగగవచ్చు
బదను ఖడ్గము చేత -నదమవచ్చు
గష్టమొందుచు ముండ్ల-కంపలో జొరవచ్చు
దిట్టుబోతుల నోళ్ళు- కట్టవచ్చు

తే ॥ బుడమిలో దుష్టులకు జ్ఞాన-బోధ తెలిపి
సజ్జనుల జేయలేడెంత -చతురుడైన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! గొప్ప భుజబలంతో పెద్దపులినైన చేతులతో చంపవచ్చును. విష సర్పమునైన చేతితో కంఠాన్ని పట్టుకొనవచ్చును. కోటిమంది బ్రహ్మ రాక్షసులనైన పారద్రోలవచ్చును. మానవులకు వచ్చు రోగములన్నింటిని మాన్పవచ్చును. నాలుకపై పెట్టలేని చేదునైన మ్రింగవచ్చును. పదునైన ఖడ్గాన్ని చేతితో అది వేయవచ్చును. కష్టపడుతూ ముండ్లకంపలో దూరవచ్చును. తిట్టిపోసే వారి నోళ్ళు మూయించవచ్చును.

కానీ ఈ లోకంలో ఎంత చతురుడైనా దుష్టులకు జ్ఞానబోధ చేయలేడు. వారిని సజ్జనులను చేయలేడయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అవనిలోగల యాత్ర- లన్ని చేయగవచ్చు
ముఖ్యుడై నదులందు - మునగవచ్చు
ముక్కుపట్టుక సంధ్య-మొనసి వార్వగవచ్చు
దిన్నగా జపమాల-ద్రిప్పవచ్చు
వేదాల కర్థంబు-వితిచి చెప్పగవచ్చు
శ్రేష్ఠ క్రతువు లెల్ల-జేయవచ్చు
ధనము లక్షలు కోట్లు- దానమియ్యగవచ్చు
నైష్ఠికాచారముల్ - నడుపవచ్చు

తే ॥ జిత్త మన్యస్థలంబున- జేరకుండ
నీ పదాంభోజములయందు - నిలపరాదు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పట్టుదల వుంటే భూమిమీద వున్న క్షేత్రాలన్నీ సందర్శించవచ్చును. పుణ్యం కోసం నదులన్నింటిలో మునిగి స్నానం చేయవచ్చును. అక్కడే ముక్కు మూసుకొని సంధ్య వార్చవచ్చును. జపము చేస్తూ జపమాల త్రిప్పవచ్చును. దములన్నింటిని విపులంగా వివరించవచ్చును. శ్రేష్టమైన యాగములను చేయవచ్చును. ధనము లక్షలు, కోట్లు అని లెక్కసేయక దానాలు చేయవచ్చును. గొప్ప నిష్ఠతో ఆచారములను పాటించవచ్చును.

మనస్సు పరిపరి విధముల పోక నిలిపి నీ పాదపద్మములను ధ్యానించలేకున్నాను. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరసింహా! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కర్ణయుగ్మమున నీ-కథలు సోకిన జాలు
పెద్దపోగుల జోళ్లు- పెట్టినట్లు
చేతులెత్తుచు బూజ-సేయగల్గినజాలు
తోరంపు కడియాలు-దొడిగినట్లు
మొనసి మస్తకముతో -మ్రొక్క గల్గినజాలు
చెలువమైన తురాయి-చెక్కినట్లు
గళము నొవ్వగ నిన్ను-బలుక గల్గినజాలు
వింతగా గంఠీలు-వేసినట్లు

తే ॥ పూని నిను గొల్చుటే సర్వ-భూషణంబు
లితర భూషణముల నిచ్చ-గింపనేల
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నారెండు చెవులకు నీ దివ్య గాథలు వినిపిస్తే చాలు నాకు పెద్ద చెవిపోగులు ధరించినట్లుంటుంది. నా చేతులెత్తి పూజచేస్తే నారెండు చేతులకు బలిష్టమైన బంగారు కడియాలు ధరించినట్లుంటుంది. నా తలవంచి నీకు మ్రొక్కితే చాలు. నాకు అందమైన తురాయితలపై ధరించినట్లుంటుంది. నాగొంతు నొప్పి పుట్టేట్లు నీనామ సంకీర్తన చేసిన చాలును, అది నాకు మంచి 'కంటె' ధరించినట్లుంటుంది.

నిన్ను పూనికతో కొల్చుటయే నాకు సర్వాభరణములను ధరించుట. ఇక నాకు బంగారు ఆభరణాలతో పనేమున్నది, లేనేలేదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓ దుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ భువనరక్షక! నిన్ను - బొగడనేరని నోరు
ప్రజకగోచరమైన - పాడుబొంద
సురవరార్చిత! నిన్ను -జూడగోరని కనుల్
జలములోపల నెల్లి- సరపుగుండ్లు
శ్రీరమాధిప! నీకు - సేవజేయని మేను
కూలి కమ్ముడువోని- కొలిమితిత్తి
వేడ్కతో నీకథల్ - వినని కర్ణములైన
గఠినశిలాదుల-గలుగు తొలలు

తే ॥ పద్మలోచన నీమీద- భక్తిలేని
మానవుడు రెండుపాదాల-మహిషమయ్య
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఓ జగద్రక్షకా! నిన్ను కీర్తించుటచేతగాని నోరుప్రజలకు కనబడని పాడుబడ్డ గొయ్యి. దేవతార్చితా! నిన్ను చూడలేని కండ్లు నీటిలో వుండె నెల్లిసరము యొక్క కాయలు. ఓ లక్ష్మీవల్లభా! నీకు సేవచేయని శరీరం ఎవ్వరూ అద్దెకు తీసికొనని గాలితిత్తి. వేడుకతో నీ కథాశ్రవణము చేయని చెవులు కఠినమైన కొండలలోని తొఱ్ఱలు.

ఓ పద్మనయనా! నీయందు భక్తిలేని నరుడు రెండుకాళ్ల జంతువు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అతివిద్య నేర్చుట - అన్నవస్త్రములకే
పసుల నార్జించుట- పాలకొఅకె
సతిని బెండ్లాడుట- సంసార సుఖముకే
సుతుల బోషించుట-గతులకొఅకె
సైన్యముల్ గూర్చుట-శత్రుజయమునకే
సాము నేర్చుటలెల్ల- చావుకొఅకె
దానమిచ్చుటయు ముం-దటి సంచితమునకే
ఘనముగా జదువుట-కడుపు కొఅకె

తే ॥ యితర కామంబు గోరక- సతతముగను
భక్తి నీయందు నిలుపుట -ముక్తి కొఅకె
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! గొప్ప విద్యనేర్చుట అన్న వస్త్రములు పొందుటకే, పశువులను పెంచుట పాల కొఅకే కదా! భార్యను పెండ్లాడుట సంసార సుఖము కొఅకె. కొడుకులను పోషించేది ఉత్తర క్రియల ద్వారా సద్గతులు పొందుటకే. ఒక రాజు సైన్యాన్ని ఎందుకొఅకు కూర్చుకొంటాడంటే శత్రువులపై జయము కలుగుటకే. కత్తిసాము నేర్చుట చివరికి తన మరణమునకే. దానము చేయుట దాని వలన ప్రోగుచేసికొనే పుణ్యము కొఅకే కదా! మేలుగా చదువుట కడుపు నింపుకొనుటకే.

ఇక ఇంత పీడ దేనికి? ఏవేవో కోరికలు వుండుట వలననే కదా! వీటన్నిటికి వెంపర్లాడకుండా నీపై భక్తి నిలిపితే ముక్తి కలుగదా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ధరణిలో వేయేండ్లు - తనువు నిల్వగబోదు
ధనమెప్పటికి శాశ్వ-తంబు గాదు
దారసుతాదులు -తనవెంట రాలేరు
భృత్యులు మృతిని ద-ప్పింపలేరు
బంధుజాలము తన్ను-బ్రతికించుకోలేరు
బలపరాక్రమ మేమి- పనికిరాదు
ఘనమైన సకల భా-గ్యం బెంత గల్గిన
గోచిమాత్రంబైన -గొనుచుబోదు

తే ॥ వెట్టి కుక్కల భ్రమలన్ని - విడిచి నిన్ను
భజన జేసెడివారికి - బరమసుఖము
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఈ భూమిమీద మానవుడు వందయేండ్లు జీవించి ఉండలేడు. ధనము ఎవరిదగ్గరనైనా శాశ్వతంగా వుండదు. మనము చనిపోయేటప్పుడు భార్యగాని, బిడ్డలుగాని వెంటపడి రాలేరు. మన భృత్యులు మన చావును తప్పించలేరు. మన బంధువుల మూక మన బ్రతుకును సమకూర్చలేరు. అక్కడ మన బలపరాక్రమములు పనికిరావు. గొప్ప భాగ్య సంపదలున్నా గోచిమాత్రము కూడా పైన ధరించలేడు.

కాబట్టి ఈ వెట్టి భ్రలమన్నీ విడచివేసి నిన్ను భజించిన పరమసుఖము కలుగుతుంది. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నరసింహా! నాకు దుర్గుణములే మెండాయె
సుగుణ మొక్కటిలేదు - చూడ జనిన
నన్యకాంతల మీద - నాశ మానగలేను
నొరుల క్షేమము చూచి - యోర్వలేను
ఇటువంటి దుర్బుద్ధు -లిన్ని నాకున్నవి
నేను జేసెడివన్ని -నీచకృతులు
నావంటి పాపిష్టి - నరుని భూలోకాన
బుట్టజేసితి వేల- భోగిశయన!

తే ॥ అబ్జదళనేత్ర! నాతండ్రి -వైన ఫలము
నేరములు గాచి రక్షింపు- నీవె దిక్కు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నరహరీ! నాకు దుర్గుణములే మెండుగా వున్నాయి. చూద్దామంటే ఒక్క సుగుణం కూడా లేదు. పరస్త్రీలపై వ్యామోహం పోనే లేదు. ఇతరుల క్షేమమును చూచి ఓర్వలేను. ఇటువంటి దుర్బుద్ధులు నాకెన్నో వున్నవి. నేను చేసే పనులు కూడా చాలా నీచమైనవే. నావంటి పాపిష్ఠి వాడు భూలోకంలో వుండడు. ఓ పన్నగశాయీ! నావంటి వాని నెందుకు పుట్టించావు?

ఓ పద్మదళ నేత్రా! నాతండ్రివైన నీకు తప్పదు. నన్ను రక్షించు. నీవేదిక్కు. నా నేరములెంచకు. కానున్న ఏమిలాభము? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ధీరత బరుల నిం-దింప నేర్చితి గాని
తిన్నగా నిను బ్రస్తు -తింపనైతి
బొరుగు కామినులందు - బుద్ధి నిల్పితి గాని
నిన్ను సంతతము ధ్యా-నింపనైతి
బెరికిముచ్చట లైన -మురిసి వింటినిగాని
యెంచి నీకథ లాల-కించనైతి
గౌతుకంబున బాత-కము గడించితిగాని
హెచ్చు పుణ్యము సంగ్ర-హింపనైతి

తే ॥ నవనిలో నేను జన్మించి -నందు కేమి
సార్థకము గానరాదాయె -స్వల్పమైన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! మొండి ధైర్యంతో పరనింద చేస్తాను గాని నిన్ను తిన్నగా కీర్తించుట మాత్రము జేయలేకపోయాను. పరస్త్రీల అందచందాలపై బుద్ధినిలుపగలను కాని, నిరంతరం నిన్ను ధ్యానించాలంటే మనసు నిలువదు. కించపరిచే మాటలు తెగ వింటాను గాని, నేను నిశ్చయించుకొని నీ కథలను విననైతిని. కుతూహలంతో పాపాలు చేసి ఎన్నో పాపాలు సంపాదించాను కాని, ఉన్నతి కలిగించే పుణ్యాలు చేయలేదు.

నేను భూమిమీద పుట్టినందు వల్ల ప్రయోజనమేమిటి? ఏమీ కనిపించుటలేదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అంత్యకాలమునందు - నాయాసమున నిన్ను
దలతునో తలపనో - తలతునిపుడె
నరసింహ! నరసింహ! - నరసింహ! లక్ష్మీశ!
దానవాంతక! కోటి - భానుతేజ!
గోవింద! గోవింద! - గోవింద! సర్వేశ!
పన్నగాధిపశాయి! పద్మనాభ!
మధువైరి! మధువైరి! - మధువైరి! లోకేశ!
నీలమేఘశరీర! నిగమవినుత!

తే ॥ ఈ విధంబున నీనామ-మిష్టముగను
భజనసేయుచు నందు నా-భావమందు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నా తుది శ్వాస విడచునప్పుడు ఆయాసముతో నిన్ను ధ్యానించగలనో లేదో. ఇప్పుడే నిన్ను ధ్యానిస్తాను. నరసింహా! నరహరీ! నారసింహా! లక్ష్మీపతీ! అని అసురాంతకా! కోటి సూర్యతేజా! అని అనలేనేమో? గోవింద, గోవింద, గోవిందా! ఓ సర్వేశా! భోగీంద్రశయనా! పద్మనాభా! అని నుతించలేనేమో? మధుసూదనా!! మధువైరీ! మధుసూదనా! లోకేశా! నీలమేఘశ్యామా! వేదవినుతా! అని భజించలేనేమో.

ఈ విధముగా, ఇష్టముతో నీనామమును ఇప్పుడే భజించెదను. పైకి అనలేకపోతే నా మనస్సులోనైనా స్మరిస్తాను. నన్ను అనుగ్రహించు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఆయురారోగ్య పు-త్రార్థ సంపదలన్ని
కలుగజేసెడి భార-కర్త వీవె
చదువు లెస్సగ నేర్పి - సభలో గరిష్ఠాధి
కార మొందించెడి - ఘనుడ వీవె
నడక మంచిది పెట్టి- నరులు మెచ్చెడునట్టి
పేరు రప్పించెడి - పెద్ద వీవె
బలువైన వైరాగ్య - భక్తిజ్ఞానములిచ్చి
ముక్తి బొందించెడు - మూర్తి వీవె

తే ॥ అవనిలో మానవుల కన్ని-యాసలిచ్చి
వ్యర్థులను జేసి తెలిపెడి - వాడ వీవె
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఆయుర్దాయము, ఆరోగ్యము, పుత్రులు, ధనము, సిరిసంపదలు కలుగజేసెడి భారము స్థితికారుడవైన నీవే. బాగుగా చదువు నేర్పి సభలలో విశిష్ట అధికారిని చేసెడి వాడవూ నీవే. అంతఘనుడవూ నీవే. మానవులకు మంచి నడతవు నేర్పి, పేరు ప్రఖ్యాతులస్తు తెప్పించెడివాడవూ నీవే. దృఢమైన వైరాగ్యము, జ్ఞానము, భక్తి అనుగ్రహించే తుదకు ముక్తినిప్పించే మూర్తివి నీవే.

ఈ నరులందరికీ ఆశలు కల్పించి నిరుపయోగులను చేసి పరీక్షించెడి వాడవూ నీవే కదా! అంతయూ నీ లీలయే. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కాయమెంత భయాన-గాపాడిననుగాని
ధాత్రిలో నది చూడ- దక్కబోదు
ఏవేళ నేరోగ -మేమరించునొ? సత్త్వ
మొందంగ జేయు నే-చందముననుు
ఔషధంబులు మంచి -వనుభవించిన గాని
కర్మ క్షీణంబైన గాని- విడదు
కోటివైద్యులు గుంపు-గూడివచ్చిన గాని
మరణ మయ్యెడు వ్యాధి -మాన్పలేరు

తే ॥ జీవుని ప్రయాణకాలంబు-సిద్ధమైన
నిలుచునా దేహమందొక్క-నిమిషమైన?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నరహరీ! ఈ శరీరాన్ని యెంత భయపడుతూ కాపాడిననూ భూమిమీద అది నశించక తప్పదు. ఏవేళ ఏ రోగము యేమరిపాటు కలిగించునో, శారీరక యెప్పుడు హరించుకొనిపోతుందో తెలియదు. మంచి ఔషధములను సేవిస్తూ ప్రాణము నిలిచినా కర్మక్షీణిస్తేగాని ప్రాణంపోదు. ఎన్నాళ్ళో తెలియబోదు. కోటిమంది వైద్యులు కూడి వైద్యము చేసినా మరణము తప్పని వ్యాధిని మాన్పలేరు.

జీవుడి ప్రయాణ కాలము వచ్చిందంటే ఈ దేహంలో ఒక్క నిమిషమైనా నిలుస్తాడా? అది జరిగే పనికాదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ జందె మింపుగ వేసి- సంధ్య వార్చిన నేమి
బ్రహ్మమందక కాదు-బ్రాహ్మణుడు
తిరుమణి శ్రీచూర్ణ-గురురేఖ లిడినను
విష్ణు నొందక కాదు-వైష్ణవుండు
బూదిని నుదుటను - బూసికొనిన నేమి
శంభు నొందక కాదు - శైవజనుడు
కాషాయ వస్త్రాలు -గట్టి కప్పిన నేమి
యాశ పోవక కాదు- యతివరుండు

తే ॥ ఎట్టి లౌకికవేషాలు - గట్టుకొనిన
గురుని జెందక సన్ముక్తి -దొరకబోదు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! జంధ్యమును అందముగా ధరించి, సంధ్యవార్చినంత మాత్రాన బ్రాహ్మణుడై పోతాడా? వాడికి బ్రహ్మజ్ఞానం కలిగితే బ్రాహ్మణుడైపోతాడా? వాడికి బ్రహ్మజ్ఞానం కలిగితే బ్రాహ్మణుడవుతాడు. పంగనామాలు పెట్టుకొన్నంత మాత్రాన వైష్ణవుడవుతాడా? సదా విష్ణు ధ్యానంలో వుండేవాడే వైష్ణవుడు. నుదుట విభూతి రేఖలు ధరించినంతమాత్రాన శైవుడైపోతాడా? శంకరుని చేరునా? శివభక్తివుండాలి. కాషాయ వస్త్రము కట్టినంత మాత్రాన యతి అవుతాడా? ఆశను విడనాడిన వాడే యతిశ్రేష్ఠుడవుతాడు.

లౌకికంగా యెట్టి వేషాలు వేసిననూ సద్గురు కృపలేకపోతే సన్ముక్తి లభించదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నరసింహ! నే నిన్ను -నమ్మినందుకు జాల
నెనరు నాయందుంచు - నెమ్మనమున
నన్ని వస్తువులు ని-న్నడిగి వేసటపుట్టె
నింకనైన గటాక్ష -మియ్యవయ్య
సంతసంబున నన్ను -స్వర్గమందే యుంచు
భూమియందే యుంచు-భోగశయన!
నయముగా వైకుంఠ -నగరమందే యుంచు
నరకమందే యుంచు -నళిననాభ!

తే ॥ ఎచట నన్నుంచిననుగాని- యెపుడు నిన్ను
మఱచిపోకుండ నీనామ-స్మరణనొసగు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఓ నరసింహా! నేను నిన్ను నమ్మినందుకు నాయందు వాత్సల్యము నాయందుంచి నీమనసులో స్థానం వుంచు. నిన్నేవేవో కోర్కెలు కోరి విసుగు పుట్టిందయ్యా! ఇకనైనా నీకృపను అనుగ్రహించవయ్యా! ఓ నాగేంద్రశయనా! నన్ను స్వర్గంలో వుంచుతావో భూమ్మీదే పుట్టిస్తావో నీ ఇష్టం నా అదృష్టం. ఒకవేళ వైకుంఠనగరంలోనే వుంచితే నీదయ. నీవు నాకు నరకము నిచ్చినా నాభాగ్యం అంతే అని నిన్ను శరణంటాను.

నన్నెక్కడ వుంచినా నీ మఱపును మాత్రం ఇయ్యవలదు. ఓ నీరజాక్షా ఆ అనుగ్రహం చాలును. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ దేహమున్నవఱకు -మోహసాగరమందు
మునుగుచుందురు శుద్ధ-మూఢజనులు
సలలితైశ్వర్యముల్ -శాశ్వతంబనుకొని
షడ్భ్రమలను మాన-జాలరెవరు
సర్వకాలము మాయ - సంసార బద్ధులై
గురుని కారుణ్యంబు గోరుకొనరు
జ్ఞాన భక్తి విరక్తు-లైన పెద్దల జూచి
నింద జేయక- తాము నిలువలేరు

తే ॥ మత్తులైనట్టి దుర్జాతి-మనుజులెల్ల
నిన్ను గనలేరు మొదటికే -నీరజాక్ష
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పరమ మూర్ఖులైన మానవులు ఈదేహం వున్నంత కాలము మోసాగరంలో మునకలేస్తూనే వుంటారు. అందమైన ఐశ్వర్యాలు శాశ్వతమనుకొని ఆరురకములైన భ్రమలలో నివసిస్తుంటారు. సర్వకాలములలోను మాయచే కట్టుబడి సంసార తాపత్రయంతో గురుని కృపను కోరరు. జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్య సిద్ధులైన పెద్దలను జూచి నిందజేస్తూనే బ్రతుకుతారు.

మత్తు వీడని అటువంటి దుర్జనులు దుర్మదాంధులు. ఓ పద్మనయనా! అట్టి దౌర్భాగ్యులు నిన్నెప్పటికీ తెలిసికొనలేరయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఇలలోన నే జన్మ- మెత్తినప్పటినుండి
బహు గడించితినయ్య - పాతకములు
తెలిసి చేసితి గొన్ని - తెలియజాలక చేసి
బాధ నొందితి నయ్య - పద్మనాభ
అనుభవించెడు నప్పు-డతి ప్రయాసంబంచు
బ్రజలు చెప్పగ జాల - భయము గలిగె
నెగిరి పోవుటకునై- యే యుపాయంబైన
జేసి చూతమటన్న - జేతగాదు

తే ॥ సూర్యశశినేత్ర! నీచాటు -జొచ్చి నాను
కలుషములు ద్రుంచి నన్నేలు - కష్టమనక
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను ఈ భూమి మీద జన్మించిన నాటి నుంచి యెన్నెన్నో పాపముల నాచరించాను. కొన్ని పాపాలను తెలిసే చేశాను. కొన్ని తెలియక చేశాను. ఓ పద్మనాభా వాటి ఫలితంగా యెన్నియో బాధలను పొందానయ్యా! ప్రజలు తాము అనుభవించే పాపాల వలన యెంతో ప్రయాస కలుగుతున్నదని చెబుతుంటే వినటానికే నాకు భయము వేస్తున్నది. వీటిని తప్పించుకొని యెగిరిపోదామంటే ఏ ఉపాయమూ చేతకాదు.

ఓ సూర్యచంద్ర నేత్రా! నేను నీ చాటున నిలిచి నీ రక్షణ కోరుతున్నాను. కష్టమని తలచక నా పాపములను త్రుంచి వేయుము ప్రభూ! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ తాపసార్చిత! నేను - పాపకర్ముడనంచు
నాకు వంకలబెట్ట - బోకుచుమ్మి
నాటికి శిక్షలు -నన్ను చేయుటకంటె
నేడు సేయుము నీవు - నేస్తమనక
అతిభయంకరులైన -యమదూతలకు నన్ను
నొప్పగింపు మయ్య - యురగశయన!
నీ దాసులను బట్టి- నీవు దండింపంగ
వద్దు వద్దన రెంత - పెద్దలైన

తే ॥ దండ్రివై నీవు పరపీడ -దగులజేయ
వాసిగల పేరు కపకీర్తి -వచ్చునయ్య
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను పాపకర్మాచరణలో దిట్టను. తపములనాచరించే వారిచే అర్చించబడు దేవా! నాకు వంకలు పెట్టి ప్రయోజనమేముంది? ఏనాటి పాపాలకో నేడు నన్ను శిక్షించే కంటే నన్ను నీ నేస్తముగా భావించి ఈ నాటి శిక్షలు ఇప్పుడే వేసి శిక్షించు. ఎందుకంటే, అతి భయంకరులైన యమదూతలు పెట్టే బాధలకు నేను తాళ లేనేమో? శేషశయనా! ఇప్పుడైతే నాకు నీవు వున్నావు. నీకోసం తపస్సు చేసే నన్ను నీవే దండిస్తే ఎంత పెద్దవారలైనా నిన్ను కాదనలేరు, వద్దనలేరు.

మా తండ్రివైన నీవే మమ్మల్ని శిక్షిస్తే నీ ఆర్త రక్షక బిరుదుకే అపఖ్యాతి కాని, నాకుపోయే దేమున్నది? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ధరణిలోపల నేను- తల్లిగర్భమునందు
బుట్టినప్పటినుండి -పుణ్యమెఱుగ
నేకాదశీవ్రతం-బెన్న దుండుగ లేదు
తీర్థయాత్రలకైన - దిరుగలేదు
పారమార్థికమైన - పనులు చేయగలేదు
భిక్ష మొక్కనికైన-బెట్టలేదు
జ్ఞానవంతులకైన - బూని మ్రొక్కగలేదు
ఇతర దానములైన - నియ్యలేదు

తే ॥ నళినదళనేత్ర! నిన్ను నే-నమ్మినాను
జేరి రక్షింపవే నన్ను-శీఘ్రముగను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! తల్లి గర్భము నుంచి బయటపడిన నాటి నుంచి నేటి వరకు పుణ్యం కార్యములు చేయలేదు. ఒక్క ఏకాదశి నాడు ఉపవాసము వుండలేదు. పుణ్య తీర్థ యాత్రలు చేయనే లేదయ్యా! పరము నొసగే దారి గురించి ఆలోచించలేదు. ఒక్కడికి కూడా భిక్షము వేయలేదు. జ్ఞానులకు వినమృడనై మ్రొక్కలేదు. ఇతర దానముల గురించి తెలియనైతిని.

ఓ పద్మదళ నేత్రా! నిన్ను నేను నమ్ముకొన్నానయ్యా! నా కడకు చేరి నన్ను దయతో రక్షింపుము. నీవే దిక్కు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అడవిపక్షులకెవ్వ -డాహార మిచ్చెను
మృగజాతి కెవ్వడు - మేతబెట్టె
వనచరాదులకు భో-జన మెవ్వ డిప్పించె
జెట్ల కెవ్వడు నీళ్లు - చేదిపోసె
స్త్రీల గర్భంబున -శిశువు నెవ్వడు పెంచె
ఫణుల కెవ్వడు పోసె-బరగ బాలు
మధుపాళి కెవ్వడు - మకరంద మొనరించె
బసుల కెవ్వడొసంగె - బచ్చిపూరి

తే ॥ జీవకోట్లను బోషింప - నీవెకాని
వేఱె యొక దాత లేదయ్య - వెదకిచూడ.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! అడవిలోని పక్షులకు ఆహారమెవడిస్తున్నాడు? మృగములకు మేత యెవడు పెడుతున్నాడు? వనములో సంచరించే మానవులకు తిండి యెవరు ఇస్తున్నారు? అక్కడి చెట్లకు నీరు ఎవరు పోస్తున్నారు? స్త్రీ గర్భంలోని శిశువుకు ఆహారమిచ్చి రక్షించేదెవరు? అక్కడి పాములకు పాలుపోస్తున్నదెవరు? తుమ్మెదలకు ఏ పూలలో మకరందమున్నదో యెవరు చెబుతున్నారు? పశువులకు గడ్డిని తినమని యెవడు చెప్పినాడు?

ఈ జీవకోట్లన్నింటికీ పోషకుడు నీవుగాక మరెవరు ప్రభూ! ఎంతవెదికినా నీకంటె మరొక దాత కనబడుటలేదయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ దనుజారి! నావంటి - దాసజాలము నీకు
కోటి సంఖ్య గలరు - కొదువ లేదు
బంట్ల సందడివల్ల - బహుపరాకై నన్ను
మఱచి పోకుము భాగ్య - మహిమచేత
దండిగా భృత్యులు - దగిలి నీకుండంగ
బక్కబం టేపాటి - పనికి నగును?
నీవు మెచ్చెడి పనుల్ - నేను జేయగలేక
యింత వృథాజన్మ -మెత్తినాను

తే ॥ భూజనులలోన నే నప్ర-యోజకుడను
గనుక నీ సత్కటాక్షంబు - గలుగజేయు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ అసురవైరీ! నావంటి దాస సమూహములు నీకు కోట్ల సంఖ్యలో వున్నారు. ఆ బంటుల సందడి వలన పరాకు అధికమై నన్ను మఱచి పోవలదు. మఱి నా భాగ్యం అంతే వున్నదేమో!! నీకు అనుకూలురైన బంట్లు సమృద్ధిగా వుంటే, నావంటి ఒక్క ప్రాణి వలన నన్ను నీవు కరుణిస్తావా? నేనెందుకు ఇంతవ్యర్ధమైన జన్మయెత్తితిని?

ఈ భూమిపై జన్మించిన వారందరిలో నేనే అప్రయోజకుడవు. కనుక నీ కృపను ముందు నా ఒక్కడికే దక్కుట న్యాయము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కమలలోచన! నన్ను - గన్నతండ్రివిగాన
నిన్ను నేమఱకుంటి - నేను విడక
యుదరపోషణకునై -యొకరి నే నాశింప
నేర నా కన్నంబు-నీవు నడపు
పెట్టలే నంటివా - పిన్న పెద్దలలోన
దగవు కిప్పుడు దీయ- దలచినాను
ధనము భారంబైన - దలకిరీటము నమ్ము
కుండలంబులు పైడి-గొలుసు లమ్ము

తే ॥ కొసకు నీ శంఖ చక్రముల్ -కుదువబట్టి
గ్రాసము నొసంగి పోషించు - కపటముడిగి
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ పద్మనయనా! నీవు నాకన్న తండ్రివి. నేను అప్రయోజకుడను. నన్ను నీవుగాక, మరెవ్వరు పోషిస్తారు? అందుకే యేమరిపాటు లేకుండా, నిన్నే ఆశ్రయించాను. నా పొట్ట కూటికి నేనెవ్వరినీ యాచించను. నాకు అన్నము నీవే పెట్టాలి. నీవు అన్నము పెట్టనంటే పెద్దల్నీ, పిన్నల్నీ పిలిచి గొడవ చేస్తాను. నా నిశ్చయం అదే. మరొక దారిలేదు నాకు. ఒకవేళ నావద్ద ధనములేకపోతే నీ తలపై కిరీటం అమ్మి ధనము తెప్పించు. పోనీ నీ చెవుల కుండలాలు అమ్మేయ్య వయ్యా! ఆ బంగారు గొలుసులు అమ్ము.

కుదువబెట్టు. చివరకు నీ శంఖ చక్రములనైన అమ్మేయవయ్యా! కాని నన్ను పోషించే భారం మాత్రము నీదే. కపటం విడచి పెట్టవయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కువలయశ్యామ! నీ- కొలువు చేసిన నాకు
జీతమెందుకు ముట్ట-జెప్పవైతి
మంచిమాటలచేత -గొంచెమియ్యగలేవు
కలహమౌనిక జుమ్మి-ఖండితముగ
నీవు సాధువు గాన-నింత పర్యంతంబు
చనవుచే నిన్నాళ్లు - జరుపవలసె
నిక నే సహింప నీ-విపుడు నన్నేమైన
శిక్ష చేసిన జేయు - సిద్ధమయితి

తే॥ నేడు కరుణింపకుంటివా - నిశ్చయముగ
దెగబడితి చూడు నీతోడ - జగడమునకు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

నల్లకలువ వంటి శరీర కాంతిగల దేవా! నీ కొలువులో చేరిన నాకు జీతమెందుకు ముట్టజెప్పవు? మంచిమాటలు చెప్పి సరిబుచ్చలేవు. తెగవేసి చెబుతున్నాను. గొడవలు పెట్టుకోవద్దు. నీవు మంచివాడివి కాబట్టి ఇన్నాళ్లు పూరక వున్నాను. చనువుచే ఏదో జరిగిపోయింది. నేను సిద్ధంగా ఉన్నాను. నన్ను నీవేమి చేసినా భయంలేదు నాకు. ఇక సహించను.

నన్ను నీవు కరుణించకుంటే, తప్పక తెగబడి చెబుతున్నాను. నీతో పోట్లాట తప్పదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ హరి! నీకు బర్యంక -మైన శేషుడు చాల
బవనము భక్షించి -బ్రతుకుచుండు
ననువుగా నీకు వా-హనమైన ఖగరాజు
గొప్పపాముసు నోట- గొఱుకుచుండు
అదిగాక నీ భార్య -యైన లక్ష్మీదేవి
దినము పేరంటంబు - దిరుగుచుండు
నిన్ను భక్తులు పిల్చి - నిత్యపూజలు చేసి
ప్రేమ బక్వాన్నముల్- పెట్టుచుంద్రు

తే॥ స్వస్థముగ నీకు గ్రాసము - జరుగుచుండు
గాసు నీచేతిదొకటైన - గాదు వ్యయము.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ హరీ! (సింహమా!) నీకు పరుండే పాన్పు ఆదిశేషుడు. పాపం ఆయన భోజనము 'గాలి', ఖర్చే లేదు. నీ వాహనము గరుత్మంతుడు. ఆయన పాముల్ని తిని బ్రతుకుతాడు. ఆయన ఖర్చుకూడా లేదు. అదీగాక మీ ఆవిడ శ్రీలక్ష్మి ప్రతి ఇంటివారు గొప్ప నైవేద్యం పెట్టి, చీరెసారెలిచ్చి పూజించే పెద్దముత్తైదువ. ఆవిడ ధనలక్ష్మి అయినా 'కానీ' ఖర్చు లేదు. ఇక నీ భక్తులు నీకు నిత్యమూ పూజలు చేస్తూ, ప్రేమగా పర్వాన్నములు నివేదిస్తుంటారు.

నీకు కావలసినవన్నీ నెమ్మదిగా జరిగి పోతూనే ఉంటాయి. నీ చేతిది కాసు కూడా ఖర్చు కాదు. ఏ వ్యయమూ లేని శ్రీమంతుడవు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పుండరీకాక్ష! నా -రెండు కన్నుల నిండ
నిన్ను జూచెడి భాగ్య-మెన్నడయ్య
వాసిగా నా మనో-వాంఛ దీరెడునట్లు
సొగసుగా నీరూపు - చూపవయ్య
పాపకర్ముని కంట - బడకపోవుదమంచు
బరుషమైన ప్రతిజ్ఞ - బట్టినావె?
వసుధలో బతిత పా-వనుడ వీవంచునే
బుణ్యవంతులనోట - బొగడ వింటి

తే ॥ నేమిటికి విస్తరించె నీ - కింత కీర్తి
ద్రోహినైనను నా కీవు- దొరకరాదె?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ పంకజ నయనా! నిన్ను రెండు కన్నులతో యెన్నడు చూడగలనయ్యా? ఆ భాగ్యమెన్నడు స్వామీ! నా మనస్సులోని కోరిక దీరునట్లు సొగసైన నీ రూపము చూపించవయ్యా! పాపకర్ముడు కాబట్టి వీడి కంటబడకూడదని నీవు భావించావా? పరుషమైన ఇట్టి ప్రతిజ్ఞను పట్టితివా? భూమిమీద నీవు పాపులను పవిత్రులను చేయుటకు అవతరించితివని పుణ్యాత్ములు కీర్తించగా వింటిమి.

నీ కీర్తి యెందు కింత విస్తరించిందో కదా! అందుకే ద్రోహినైనను నాకు నీవు దొరకరాదా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పచ్చి చర్మపు దిత్తి - పసలేదు దైహంబు
లోపల నంతట - రోయ రోత
నరములు శల్యముల్ - నవరంధ్రములు రక్త
మాంసంబు కండలు - మైల తిత్తి
బలువైన యెండ వా- నల కోర్వ దింతైన
దాళలే దాకలి - దాహములకు
సకల రోగములకు - సంస్థానమై యుండు
నిలువ దస్థిరమైన - నీటిబుగ్గ

తే ॥ బొందిలో నుండు ప్రాణముల్ - పోయినంత
గాటికే గాని కొఱగాదు - గవ్వకైన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పసలేని ఈ దేహమున్నదే, ఇది ఒక తోట తిత్తి. దీని లోపల అంతా రోయలేని రోతయే కదా! దీంట్లో తొమ్మిది రంధ్రాలు, నరములు, ఎముకలు, మాంసము, కండలు, అన్నీ మైలతిత్తిలోనివే. ఇంతా చేసి గట్టిగా ఎండకు తాళలేదు, వానకు నిలువలేదు ఈ శరీరం. ఆకలి తట్టుకోలేదు. అంతులేని దప్పికతో వేసారుతుంది. సకల రోగములకు ఇదే సంస్థానము. నిలకడలేని అస్థిరమైన నీటి బుడగవంటిది.

ఈ దేహములోని చైతన్యమే ప్రాణము. అదిపోతే ఈ తోలు తిత్తిని కాటికి తీసికొని పోతారేకాని, ఇంట్లో యెవ్వరూ వుంచుకోరు. అందుకే ఇది గవ్వకు కూడా కొఱగానిదయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పలురోగములకు నీ-పాదతీర్థమే కాని
వలపు మందులు నాకు - వలదు వలదు
చెలిమి సేయుచు నీకు - సేవ జేసెద గాన
నీ దాసకోటిలో - నిలుపవయ్య
గ్రహభయంబునకు జ-క్రము దలచెదగాని
ఘోరరక్షలు గట్ట-గోరనయ్య
పాముకాటుకు నిన్ను -భజన జేసెదగాని
దాని మంత్రము నేను - తలపనయ్య

తే ॥ దొరికితివి నాకు దండి వై-ద్యుడవు నీవు
వేయికష్టాలు వచ్చినన్-వెఱవనయ్య
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నాకు వున్న అనేక రోగాలకు మందు నీ దివ్యపాద తీర్థమే. అందరు కోరుకునే మందులు వలదు. సఖుడనై నీకు సేవ చేసికొనెదను. నన్ను కూడా నీదాస కోటిలో అనువించి కృతార్థుని చేయుము. ఒకవేళ గ్రహములు ప్రతికూలమైతే నీ చక్రాన్ని శరణు అంటాను కాని రక్షలు కట్టుకోను. అవెందుకు? పాము నన్ను కాటువేస్తే, నీభజనే నాకు మంత్రము. ఇతర మంత్రాలతో నాకు పనిలేదు.

నీవు నాకు దిట్టమైన వైద్యుడిగా దొరికినావు. ఇప్పుడు నాకు వేయి కష్టాలు వచ్చినా నష్టం లేదు, భయం లేదు, దుఃఖము లేదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కూటికోసరము నే-గొఱగాని జనులచే
బలుగద్దరింపులు -పడగవలసె?
దార సుత భ్రమ -దగిలియుండగగదా
దేశదేశములెల్ల - దిరుగవలసె?
బెను దరిద్రత పైని- బెనగియుండగగదా
చేరి నీచులసేవ-చేయవలసె?
నభిమానములు మది- నంటియుండగగదా
పరుల జూచిన భీతి-పడగవలసె?

తే ॥ నిటుల సంసారవారిధి - నీదలేక
వేయివిధముల నిన్ను నే -వేడుకొంటి
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను కూటికోసం పనికిమాలిన వాళ్లని సేవించవలసి వచ్చింది. వాళ్లు గదమాయిస్తుంటే సహించవలసి వచ్చింది. ఆ ప్రయత్నంలో భార్యా పుత్రులపై వ్యామోహం యేర్పడింది. వారిని పోషించటానికి దేశదేశాలు తిరుగవలసి వచ్చింది. ఈ పెద్ద దరిద్రాన్ని నెత్తిన వేసికొనబట్టే కదా! నీచుల్ని కూడా సేవించవలసి వచ్చింది. అభిమానం అనే జాడ్యం అడ్డు రావటం వలననే పరులంటే చెప్పలేని భయం పట్టుకొన్నది.

ఇక ఇటువంటి సంసార సాగరాన్ని ఈదలేక నిన్ను వేయి విధముల వేడుకొన్నాను, శరణన్నాను. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ సాధు సజ్జనులతో -జగడమాడిన గీడు
కవులతోవైరంబు -గాంచ గీడు
పరమ దీనుల జిక్క - బట్టి కొట్టిన గీడు
భిక్షగాండ్రను దుఃఖ-పెట్ట గీడు
నిరుపేదలను జూచి - నిందజేసిన గీడు
పుణ్యవంతుల దిట్ట-బొసగు గీడు
సద్భక్తులను దిర-స్కారమాడిన గీడు
గురుని ద్రవ్యము దోచు-కొనిన గీడు

తే ॥ దుష్టకార్యము లొనరించు -దుర్జనులకు
ఘనతరంబైన నరకంబు - గట్టిముల్లె
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! కీడు అనేది మా పాపముల వలననే వస్తుంది. సాధువులతోను సజ్జనులతోను పోట్లాడితే కీడు తప్పదు. కవులతో వైరము కీడు తెప్పిస్తుంది. అతిదీనులను బంధిస్తే కీడు తప్పదు. భిక్షకులను దుఃఖపెడితే కీడు కలుగుతుంది. నిరుపేదలను నిందిస్తే అది హానికరము సుమా! పుణ్యాత్ములను తిడితే కీడు సంప్రాప్తిస్తుంది. సద్భక్తులను తిరస్కరిస్తే హాని జరుగుతుంది. గురువుల సొమ్ము దోచుకొంటే కీడు తప్పదు.

దుర్మార్గమైన పనులు చేసే దురాత్ములకు ఘోరమైన నరకము కట్టుకొన్న మూటవలె వుంటుంది. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పరులద్రవ్యముమీద- భ్రాంతి నొందినవాడు
పరకాంతల నపేక్ష- పడెడువాడు
అర్థుల విత్తంబు - లపహరించెడువాడు
దానమియ్యంగ వ-ద్దనెడివాడు
సభలలోపల నిల్చి-చాడిచెప్పెడివాడు
పక్షపు సాక్ష్యంబు - పలుకువాడు
విష్ణుదాసుల జూచి- వెక్కిరించెడివాడు
ధర్మసాధుల దిట్ట - దలచువాడు

తే ॥ ప్రజల జంతుల హింసించు - పాతకుండు
కాలకింకర గదలచే - గష్టమొందు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పరుల ధనముపై భ్రాంతి కలిగి ఆశ పడెడివాడు, పరస్త్రీలను కామించువాడు, యాచకుల సొమ్ములను హరించేవాడు, ఒకరు దానము చేయాలనుకొంటే వద్దని దుర్బోధ చేసేవాడు, సభలలో ఇతరులపై చాడీలు చెప్పేవాడు, సాక్ష్యం చెప్పవలసి వస్తే పక్షపాత బుద్ధితో సాక్ష్యం చెప్పేవాడు, హరిదాసులను ఆక్షేపించేవాడు, ధర్మబద్ధులైన వారిని తిట్టిపోసి అవమానించాలనుకొనేవాడు.

సామాన్య ప్రజలను, జంతువులను హింసించే పాపి. వాడికి యమభటుల గదలతో దెబ్బలుతిని కష్టపడుట తప్పదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నరసింహా! నా తండ్రి – నన్నేలు నన్నేలు
కామితార్థము లిచ్చి – కావు కావు
దైత్యసంహార! చాల – దయయుంచు దయయుంచు
దీనపోషక! నీవె–దిక్కు దిక్కు
రత్నభూషితవక్ష!–రక్షించు రక్షించు
భువనరక్షక! నన్ను –బ్రోవు బ్రోవు
మారకోటిసురూప! – మన్నించు మన్నించు
పద్మలోచన! చేయి– పట్టు పట్టు

తే ॥ సురవినుత! నేను నీచాటు –జొచ్చినాను
నా మొఱాలించి కడతేర్చు –నాగశయన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ – పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి–దురితదూర!

భావదీపిక :

నా తండ్రీ, నరసింహా! నన్నేలుము, నన్ను యేలుకొనుము. నా మనోవాంఛితము లిచ్చి రక్షించుము, కాపాడుము. ఓ రాక్షసాంతకా! దయయుంచుము, చాల దయ చూపుము. దీనులను పోషించే ప్రభూ! నీవేదిక్కు. మా దిక్కు నీవే. ఔమ్ము రత్నకాంతులతో వెలిగే దేవా! రక్షించు, రక్షించు. ఓవిశ్వ సంరక్షకా! నన్ను బ్రోవుము. బ్రోవుమయ్యా! కోటి మన్మథల సుందరాకారా! మన్నించు, నన్ను మన్నించు. ఓ పద్మనయనా! నాకు చేయూతనిమ్ము. చేదుకో ప్రభూ!

ఓ సురార్చితా! నేను నీ మఱుగును ఆశ్రయించాను. నా మొఱలను విని నన్ను కనికరించు. ఓ పన్నగశయనా! నన్ను దయతో కడతేర్చి ఆదుకోవయా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నీభక్తులను గనుల్–నిండ జూచియు రెండు
చేతుల జోహారు–సేయువాడు
నేర్పుతో నెవరైన – నీ కథల్ చెప్పంగ
వినయమందుచు జాల– వినెడు వాడు
తన గృహంబునకు నీ–దాసులు రా జూచి
పీటపై గూర్చుండ– బెట్టువాడు
నీ సేవకుల జాతి–నీతు లెన్నక చాల
దాసోహ మని చేర – దలచువాడు

తే ॥ పరమభక్తుండు ధన్యుండు–భానుతేజ!
వానిగనుగొన్న బుణ్యంబు – వసుధలోన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ – పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి–దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నీ భక్తులను కనులారా గాంచి చేతులు జోడించి నమస్కరించువాడు, ఎవరైనా నీ కథలు నేర్పుతో రసవత్తరంగా చెబుతుంటే వినయంతో బాగుగా వినెడివాడు, తన ఇంటికి హరిదాసులు వస్తుంటే జూచి మంచి పీటపై కూర్చుండబెట్టు వాడు, నీ సేవకులను జాతి, నీతి గురించి చింతించక, దాసోహం అని జేరవచ్చెడివాడు పరమ భక్తుడు.

ఓ సూర్యతేజా! వాడే నిజంగా ధన్యుడు. ఈ భూమిమీద అటువంటి వారిని దర్శించిన పుణ్యము కలుగుతుంది. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పక్షివాహన! నేను -బ్రతికినన్ని దినాలు
కొండెగాండ్రను గూడి- కుమతినైతి
నన్నవస్త్రములిచ్చి - యాదరింపుము నన్ను
గన్నతండ్రివి నీవె-కమలనాభ!
మరణ మయ్యెడినాడు-మమతతో నీయొద్ది
బంట్ల దోలుము ముందు -బ్రహ్మజనక!
ఇనజభటావళి -యీడిచికొనిపోక
కరుణతో నాయొద్ద-గావలుంచు

తే ॥ కొసకు నీ సన్నిధికి బిల్చు -కొనియు నీకు
సేవకుని జేసికొనవయ్య - శేషశయన!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ గరుడ గమనా! నేను బ్రతికినంత కాలమూ చాడీలు చెప్పేవాళ్లతో తిరిగి చెడుబుద్ధి కలిగిన వాడినైయుంటిని. ఓ కమలనయనా! నాకు కన్నతండ్రివి నీవే కాబట్టి నేను బ్రతికినంతవరకు అన్న వస్త్రములకు లోటు చేయకుమయ్యా! ఆదరము చూపుము. నేను చనిపోతున్నవేళ దయతో నన్ను తీసికొని రమ్మని నీ విష్ణుభటులను పంపించు. ఓ బ్రహ్మతండ్రీ! వాళ్లను ముందే పొమ్మను. ఎందుకంటే సూర్యుని కుమారుడైన యముని భటులు నన్ను ఈడ్చుకొని పోకముందే కరుణతో నీ భటులను నాదగ్గర కాపలా వుంచుము ప్రభూ!

నీదగ్గరకు వచ్చాక నీ భటుల శిక్షణలో నేనూ నీభటుడినై నిన్ను సేవించి తరిస్తాను. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నిగమాదిశాస్త్రముల్- నేర్చిన ద్విజుడైన
యజ్ఞకర్తగు సోమ-యాజియైన
ధరణిలోపల బ్రభా-త స్నానపరుడైన
నిత్యసత్కర్మాది-నిరతుడైన
నుపవాస నియమంబు -లొందు సజ్జనుడైన
గావివస్త్రముగట్టు - ఘనుడునైన
దండిషోడశమహా- దానపరుండైన
సకల యాత్రలు సల్పు- సరసుడైన

తే ॥ గర్వమున గష్టపడి నిన్ను-గానకున్న
మోక్ష సామ్రాజ్య మొందదు-మోహనాంగ!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

వేదవేదాంగములను చదివిన విప్రోత్తములైనా, యజ్ఞములు చేసి సోమయాజులైన వారు ప్రభాత సమయంలో స్నానమాచరించే దీక్షాపరులు, నిత్యమూ సత్కర్మలే చేసే వ్రతులు, ఉపవాస నియమంగల సజ్జనులైనను, కాషాయ వస్త్రములు గట్టు గొప్ప సన్యాసులు, షోడశదానములిచ్చిన మహామహులుగాని, అనేక తీర్థయాత్రలు చేసే ఘనులు.

గర్విష్ఠులైతే ఎంత కష్టపడినా నిన్ను గాంచలేరు. ఓ మోహనమైన శరీరముగల దేవా! ఇక మోక్ష సామ్రాజ్యము పొందగలడా? సాధ్యము కాదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పంజరంబున గాకి - బట్టి యుంచిన లెస్స
పలుకునే వింతైన - చిలుకవలెను?
గార్దభంబును దెచ్చి - కళ్లెమింపుగవేయ
దిరుగునే గుఱ్ఱంబు - తీరుగాను?
ఎనుపపోతును మావ- టీడు శిక్షించిన
నడచునే మదవార - ణంబువలెను?
పెద్దపిట్టను మేత-బెట్టి పెంచిన గ్రొవ్వి
సాగునే వేటాడు - డేగవలెను?

తే ॥ కుజనులను దెచ్చి నీసేవ - కొఱకు బెట్ట
వాంఛతో జేతురే భక్త - వరులవలెను?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! కాకిని తీసికొనివెళ్లి చిలుక పంజరంలో పెట్టినంతమాత్రాన చిలుకపలుకులు పలుకుతుందా? గాడిదకు గుఱ్ఱపు కళ్ళెము బిగించినంత మాత్రాన గుఱ్ఱమువలె ఠీవిగా పరుగెత్తగలదా? దున్నపోతును తెచ్చి మావటివానిచేత అంకుశంతో పొడిపించినా మదగజము వలె నడువగలదా? గుడ్లగూబకు యెంత తిండి పెట్టినా డేగవలె యెగురగలదా?

దుర్మార్గులను తెచ్చి నీ సేవకు నియోగిస్తే నీ సద్భక్తులవలె కోరికతో సేవ చేయగలరా? తరించి తరింపజేయగలరా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నీకు దాసుడ నంటి - నిన్ను నమ్ముకయుంటి
గాన నాపై నేడు - కరుణజూడు
దోసిలొగ్గితి నీకు - ద్రోహ మెన్నగబోకు
పద్మలోచన! నేను - పరుడగాను
భక్తి నీపై నుంచి -భజన జేసెద గాని
పరుల వేడను జుమ్మి - వరము లిమ్ము
దండిదాతవు నీవు - తడవుసేయక కావు
ఘోరపాతకరాశి- గొట్టివైచి

తే ॥ శీఘ్రముగ గోర్కు లీడేర్చు - చింత దీర్చు
నిరతముగ నన్ను బోషించు - నెనరు నుంచు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను నీకు దాసుడనై యున్నాను. కాబట్టి నేడు నాపై కరుణను జూపించు. నీకు దోసిలొగ్గి నిన్ను శరణన్నాను. నాకు ద్రోహము చేయకు. నా తప్పులు మన్నించు. ఓ పద్మనేత్రా నేను నీకు పరుడను కాదు. నీపై భక్తితో నిన్ను భజిస్తాను గాని, నేను పరులను వేడుకోను సుమా! నీవే నాకు వరములిమ్ము. నీవు పుష్కలమైన దాతవు. ఆలస్యం చేయక నన్ను రక్షించు. నా ఘోర పాపాల కుప్పను పడగొట్టు.

శీఘ్రముగా నాకోర్కెలీడేర్చి నా చింతలు తొలగించు అనురాగము జూపి నన్ను నిరంతరమూ పోషించు ప్రభూ! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ విద్య నేర్చితి నంచు - విఱ్ఱవీగగలేదు
భాగ్యవంతుడ నంచు- బలుకలేదు
ద్రవ్యవంతుడ నంచు-దఱచు నిక్కగలేదు
నిరతదానములైన - నెఱపలేదు
పుత్రవంతుడ నంచు-బొగడుచుండగలేదు
భ్రుత్యవంతుడ నంచు- బొగడలేదు
శౌర్యవంతుడ నంచు - సంతసింపగలేదు
కార్యవంతుడ నంచు- గడపలేదు

తే ॥ నలుగురికి మెప్పుగానైన - నడువలేదు
నళినదళనేత్ర! నిన్ను నే-నమ్మినాను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను విద్యాధికుడనని యెన్నడూ గర్వించలేదు. నేను భాగ్యవంతుడనని చెప్పుకోలేదు, అవునా? నావద్ద ద్రవ్యం వున్నదని మిడిసిపడలేదు. ఎల్లప్పుడూ దానములు చేసితినా అంటే అదీ లేదు. నా పుత్రులు ఘనులని చెప్పుకొంటినా, అంటే లేదు. నాకు లెక్కలేనంతమంది భృత్యులున్నారా అంటే లేరు. చౌలా శౌర్యం ఉన్నదా అంటే అదీ లేదు. ఏమిచూచి సంతోషించమంటావు? గొప్ప కార్యసమర్థుడనూ కాదు కదా!

నలుగురు మెచ్చుకొనేటట్లు వున్నానా అంటే అదీ లేదు. ఓ పద్మదళనేత్రా! నిన్నే నమ్ముకొని కాలము గడుపుతున్నాను. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అతిలోభులను భిక్ష -మడుగబోవుట రోత
తనద్రవ్య మొకరింట-దాచ రోత
గుణహీను దగువాని -కొలువు గొల్చుట రోత
యొరుల పంచలక్రింద-నుండరోత
భాగ్యవంతునితోడ -బంతమాడుట రోత
గుఱిలేని బంధుల -గూఢ రోత
ఆదాయములు లేక-యప్పుదీయుట రోత
జార చోరుల గూడి-చనుట రోత

తే ॥ యాదిలక్ష్మీశ! నీబంట-నైతినయ్య!
యింకనెడబాసి జన్మంబు-లెత్తరోత
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

అతిలోభితనంగల వారి దగ్గర చేయి జాచుట గొప్ప జుగుప్సను కలిగిస్తుంది. తన ధనాన్ని పరుల ఇంట దాచుట రోత. సద్గుణములు లేని వాని కొలువు పరమహేయము. ఇంకొకరి ఆశ్రయంలో బ్రతుకుట రోత కలిగిస్తుంది. భాగ్యవంతుడితో విభేదించి పంతమాడుట హానికరము. మనమంటే లక్ష్యంలేని బంధువులను కలిసి ఆశ్రయించుట రోత. ఆదాయము లేని వారు అప్పు అడుగుట జుగుప్స కలిగిస్తుంది. తిరుగుబోతు వారిని, దొంగలను కూడి తిరిగే వారి చెలిమి అతిహేయమైనది.

ఓ ఆదిలక్ష్మీ వల్లభా! నేను నీబంటునయ్యాను. నాకు నిన్ను విడచి బ్రతుకుట రోత. అందుకని యెంత శిక్షించదలచినా, నాకు అటువంటి జన్మవద్దు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వెట్టివానికి నేల- వేదాక్షరంబులు?
మోటువానికి మంచి-పాట లేల?
పసులకాపరికేల - పరతత్త్వబోధలు?
విటకాని కేటికో- విష్ణుకథలు?
వదరు శుంఠల కేల - వ్రాత పుస్తకములు?
తిరుగు ద్రిమ్మరి కేల- దేవపూజ?
ద్రవ్యలోభికి నేల - ధాతృత్వ గుణములు?
దొంగబంటుకు మంచి- సంగతేల?

తే ॥ క్రూరజనులకు నీమీద - గోరికేల?
ద్రోహి పాపాత్మునకు దయా-దుఃఖమేల ?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! వెట్టి చాకిరి చేసే వాడికి వేద విద్యతో పనేమిటి? మొరటువానికి మంచి సంగీతం వినిపించిన లాభమేమి? పసువుల కాపరికి పరతత్త్వపు ఆలోచన యెందుకు? విటుడికి విష్ణు కథలు వినిపించిన ప్రయోజనమేమి? ఎప్పుడూ వాగుతుండే మూర్ఖునికి మంచి గ్రంథములిచ్చి లాభమేమి? దేశదిమ్మరికి దేవుని పూజ లెందుకు? పరమలోభికి దాతృత్వం గొప్పతనం తెలుస్తుందా? దొంగతనం మఱిగిన బంటుకు నీతులు చెప్పిన లాభమేమి?

క్రూరులకు నీమీద కోరిక కలుగుట సంభవమా? క్రూరులకు, పాపాత్ములకు దయాగుణం, దుఃఖములు అంటే తెలుస్తుందా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీ ధర్మపురినిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నా తండ్రి నాదాత - నాయిష్టదైవమా
నన్ను మన్ననసేయు- నారసింహా!
దయయుంచు నామీద-దప్పులన్ని క్షమించు
నిగమగోచర! నాకు - నీవె దిక్కు
నే దురాత్ముఁడ నంచు-నీమనంబున గోప
గింపబోకుము స్వామి!- కేవలముగ
ముక్తిదాయక నీకు - మ్రొక్కినందుకు నన్ను
గరుణించి రక్షించు- కమలనాభ!

తే ॥ దండిదొర వంచు నీవెంట - దగిలినాను
నేడు ప్రత్యక్షమై నన్ను- నిర్వహింపు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నాతండ్రీ! నా దాతా! నా ఇష్టదైవమా! నారసింహా! నాకుమన్నన జూపించుము. నా మీద దయయుంచి నా తప్పులను క్షమింపుము. వేదములతో సాక్షాత్కరించు దైవమా! నీవే నాదిక్కు. నేను దురాత్ముడనని నీ మనస్సులో ఆగ్రహించకు. ఏక పక్షముగా నిర్ణయించకుము. ముక్తిదాతా! నీకు నేను మ్రొక్కితినిగాన, కమలనాభా! నన్ను రక్షించి కరుణింపుము.

నీవే నాకు ధైర్యమిచ్చేదొరవు. నీవెంటబడినాను. నేడు నాకు దర్శనమొసగి, నన్నునెరవేరునట్లు జేయుము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వేమాఱు నీకథల్ - వినుచు నుండెడివాడు
    పరుల ముచ్చటమీద -భ్రాంతిపడడు
అగణితంబుగ నిన్ను- బొగడ నేర్చినవాడు
    చెడ్డమాటలు నోట-జెప్పబోడు
ఆసక్తిచేత ని-న్ననుసరించెడివాడు
    ధనమదాంధులవెంట-దగుల బోడు
సంతసంబున నిన్ను -స్మరణజేసెడివాడు
    చెలగి నీచులపేరు- దలపబోడు

తే ॥ నిన్ను నమ్మిన భక్తుండు - నిశ్చయముగ
గోరి చిల్లర వేల్పుల -గొల్వబోడు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పలుమార్లు నీ పుణ్యకథలు వినుటయందు ఆసక్తికలవాడు పరుల సంభాషణల మీద అయిష్టత చూపుతాడు. భ్రాంతిలేదు, నిన్ను లెక్కలేనన్నిమార్లు కీర్తించుట నేర్చినవాడు, చెడు ప్రసంగము యెన్నటికీ చేయడు. నిన్ను ఆసక్తితో అనుసరించే భక్తుడు, ధనమదంచేత కనుగొనని వారివెంటపడి తిరుగబోడు. నిన్ను అతిసంతోషముతో స్మరించేవాడు. నీచుల పేరుకూడా తలచుటకు ఇష్టపడడు.

నిన్ను నమ్మిన భక్తుడు నిశ్చయముగా చిల్లరదేవుళ్లని స్మరించుట కూడా చేయడు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నేనెంత వేడిన - నీకేల దయరాదు?
    పలుమాఱు పిలిచిన - బలుక వేమి?
పలికిన నీకున్న - పదవేమిబోవు నీ
    మోమైన బొడచూప-వేమి నాకు?
శరణు జొచ్చినవాని - సవరింపవలె గాక
    పరిహరించుట నీకు - బిరుదు గాదు
నీదాసులను నీవు- నిర్వహింపక యున్న
    బరులెవ్వరగుదురు- పంకజాక్ష!

తే ॥ దాత దైవంబు తల్లియు -దండ్రి వీవె
నమ్మియున్నాను నీపాద-నళినములను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేనెంత వేడుకొనినా, నీకేల దయరాదు? ఎన్నిమార్లు పిలిచినా పలుకవేమయ్యా? నాతో పలికితే నీ పదవి యేమైనా వూడుతుందా? నాకు నీమోమైన జూపవేమయ్యా? శరణు వేడిన వానిని సరిదిద్ది కాపాడాలి కదా! విడచిపెట్టుట న్యాయమా? అది ఆర్తత్రాణ బిరుదుకే అవమానము. నీ దాసులను నీవు సరిజూచుకోవాలి కదా! ఓ పద్మనయనా! పరులకు నీ బాధ్యత ఏమి పట్టింది? మరి నాగతేమిటి?

నాకు దాతవు, దైవానివి, తల్లివి, తండ్రివి కూడా నీవే. నీపాదపద్మములను నమ్ముకొని యున్నాను. “అన్యథా శరణం నాస్తి” నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వేదముల్ చదివెడు - విప్రవర్యుండైన
రణము సాధించెడు - రాజెయైన
వర్తకకృషికుడౌ - వైశ్యముఖ్యుండైన
బరిచగించెడు శూద్ర-వర్యుడయిన
మెచ్చుఖడ్గము బట్టి -మెఱయు మ్లేచ్ఛుండైన
బ్రజల కక్కఱపడు -రజకుడైన
చర్మ మమ్మెడి కడ-జాతిమానవుడైన
నీ మహీతలమందు -నెవ్వడైన

తే ॥ నిన్ను గొనియాడుచుండెనా- నిశ్చయముగ
వాడు మోక్షాధికారి యీ -వసుధలోన
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! కులబేధాలూ, జాతి బేధాలూ కేవల్ మానవుల కల్పితాలు. నీకు అందరూ బిడ్డలే. మోక్షార్హులే. వేదాధ్యయనం చేసే బ్రాహ్మణుడైనా, రణరంగములో ఘనుడైన రాజుగారైనా, నేర్పుగా వ్యాపారము చేసే వైశ్యుడైనా, వారందరికీ సహకరించు శూద్రుడైనా, ఖడ్గవిద్యలో దిట్టయైన మ్లేచ్ఛుడైనా, ప్రజలకు గొప్ప ఉపకారియైన రజకుడైనా, చర్మముతో వ్యాపారము చేయు కడజాతి మానవుడైనా, ఈ భూమిపైన వారంతా నాబిడ్డలే.

నిన్ను కీర్తించెడి వారంతా నిశ్చయంగా మోక్షార్హులే. ఇందులో అణుమాత్రము సందేహము లేదు. ఈ వసుధలో ఇదే సత్యం. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ సకల విద్యలు నేర్చి - సభ జయింపగవచ్చు
శూరుడై రణమందు -బోరవచ్చు
రాజరాజై పుట్టి -రాజ్యమేలగవచ్చు
హేమ గోదానంబు -లియ్యవచ్చు
గగనమందున్న చు-క్కల నెంచగావచ్చు
జీవరాసుల పేళ్లు - చెప్పవచ్చు
నష్టాంగయోగము - లభ్యసింపగవచ్చు
మేక రీతిగ నాకు -మెసవవచ్చు

తే ॥ తామరసగర్భ హరపురం-దరులకైన
నిన్ను వర్ణింప దరమౌనె -నీరజాక్ష!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! సమస్త విద్యలను నేర్చిన ఘనుడు సభలతో విద్యప్రదర్శించి విజయం సాధించవచ్చును. శూరుడై రణరంగంలో విజయం పొందవచ్చును. పుట్టుకతోనే రారాజై రాజ్యమేలవచ్చును. బంగారమును, గోవులను, దానము చేయవచ్చును. ఆకాశంలో వున్న నక్షత్రములను కూడ లెక్కించవచ్చును. సమస్త జీవరాసుల పేర్లు వరుసగా చెప్పవచ్చును. అష్టాంగ యోగ విద్యల నభ్యసించవచ్చును. మేకవలె ఆకులలములను మేయవచ్చును.

పద్మసంభవుడైన బ్రహ్మ, హరుడు, ఇంద్రుడు మున్నగువారికైనా నిన్ను వర్ణింప సాధ్యమా? ఓ పద్మనయనా! అసంభవము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నరసింహ! నీవంటి - దొరను సంపాదించి
కుమతి మానవులనే -గొల్వజాల
నెక్కు వైశ్వర్యంబు - లియ్యలేకున్నను
బొట్టకుమాత్రము - పోయరాదె?
ఘనముగా దిది నీకు - కరవున బోషింప
గష్ట మెంతటి స్వల్ప - కార్యమయ్య?
పెట్టజాలక యేల - భిక్షమెత్తించెదు
నన్ను బీదను జేసి- నా వదేమి?

తే ॥ అమల! కమలాక్ష! నే నిట్లు - శ్రమపడంగ
గన్నులకు బండువై నీకు - గానబడునె?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేను నీవంటి దొరను సంపాదించుకొని దురాత్ములైన మానవులను కొలువలేను. నరసింహా! ఎక్కువ ఐశ్వర్యము నాకక్కరలేదు. నా పొట్టకూటికెంత కావలెనో అంతే ఇమ్ము ప్రభూ! కరువుతో బాధపడుతున్న నన్ను పోషించుట నీకు కష్టమైన పనియా? ఎంత చిన్నపని నీకిది. పెట్టుట లేదు, సరికదా నాచేత భిక్షము కూడా యెత్తిస్తున్నావు. నన్ను ఇంత పేదవానిగా యెందుకు సృష్టించావయ్యా?

ఓ నిర్మలుడా! పద్మనేత్రా! నేనిట్లు శ్రమపడుతుంటే, నీకు కన్నుల పండుగవలె వున్నదా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వనరుహనాభ! నీ-వంక జేరితి నేను
గట్టిగా నను గావు- కావుమనుచు
వచ్చినందుకు వేగ- వరము లియ్యక కాని
లేవబోయిన నిన్ను - లేవనియ్య
గూర్చుండబెట్టి నీ -కొంగు గట్టిగ బట్టి
పుచ్చుకొందును జూడు - భోగిశయన!
యీవేళ నీ కడ్డ-మెవరు వచ్చినగాని
వారికైనను లొంగి-వడకబోను

తే ॥ గోపగాడవు నీవు నా -గుణము తెలిసి
యిప్పుడే నన్ను రక్షించి - యేలుకొమ్ము
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! పద్మనాభా! నేను నీవైపున చేరాను. నన్ను గట్టిగా రక్షించుము, కాపాడుము. నీ వద్దకు వచ్చినందుకు, వేగమే వరములిమ్ము. లేకపోతే నేనిక్కడ నుంచి లేవను, నిన్ను లేవనియ్యను. నిన్ను కూర్చోబెట్టి, కొంగుగట్టిగా పట్టుకొంటాను. ఓ నాగేంద్రశయనా! చూడు తప్పక పుచ్చుకొంటాను. నీకు అడ్డమెవరు? వచ్చినా, నేను లెక్కసేయను. ఎవ్వరికీ లొంగి వణకబోను. ఎవ్వరిని లెక్కసేయను.

నాకు అసలే కోపమెక్కువ. నా గుణము నెఱిగి ఒకింత క్షమించి నన్ను రక్షించి ఏలుకో. నీవుకాక మఱింకెవరు రక్ష నాకు, నీ బిడ్డను. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ప్రహ్లాదు దేపాటి - పైడి కానుక లిచ్చె?
మదగజం బెన్నిచ్చె - మౌక్తికములు?
నారదుండెన్నిచ్చె - నగలు రత్నంబు? ల
హల్య నీ కేయగ్ర - హారమిచ్చె?
ఉడుత నీ కేపాటి - యూడిగంబులు చేసె?
ఘనవిభీషణుదేమి - కట్నమిచ్చె?
పంచ పాండవు లేమి - లంచ మిచ్చిరి నీకు?
ద్రౌపది నీ కెంత - ద్రవ్య మిచ్చె?

తే ॥ నీకు వీరంద అయినట్లు - నేను గాన?
యెందు కని నన్ను రక్షింప-విందువదన!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నీకు ప్రహ్లాదుడు డెంతెంత బంగారము కానుకగా ఇచ్చాడు? వాని నెందుకు రక్షించావయ్యా? మదగజంబైన గజేంద్రుడు యెన్ని ముత్యాలు తన తలలోంచి తీసి ఇచ్చాడు. వానిని పరుగున వెళ్లి రక్షించావు. నారదుడు నీకు యెన్ని రత్నపు నగలిచ్చాడు, సదా నీ నామమే జపిస్తాడు. అహల్య నాకెన్ని అగ్రహారాలిచ్చింది స్వామీ? ఉడుత నీకేపాటి వూడిగము చేసిందని, దాని జాతికంతా నీ వేలి గుర్తులు కానుకగా ఇచ్చావు. విభీషణుడు నీకెంత కట్నం ఇచ్చాడు? పంచ పాండవులు నీకెంత లంచం ఇచ్చారు. వారికంత చేశావు? ద్రౌపది నీకెంత ద్రవ్యమిచ్చింది. ఆమె నన్నిమార్లు రక్షించావు?

నీకు వారందరూ చుట్టములా? నేను కానా? ఓ చంద్రవదనా! నన్నెందుకు రక్షించవు? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వాంఛతో బలిచక్ర-వర్తిదగ్గర జేరి
భిక్షమెత్తితి వేల - బిడియపడక?
యడవిలో శబరి ది -య్యని ఫలాలందియ్య
జేతులొగ్గితి వేల - సిగ్గుపడక?
వేడ్కతో వేవేగ - విదురునింటికి నేగి
విందుగొంటి వదేమి- వెలితిపడక?
అడుకు లల్పము కుచే -లుడు గడించుక తేర
బొక్కసాగితి వేల - లెక్కగొనక?

తే ॥ భక్తులకు నీవు పెట్టుట - భాగ్యమౌను
వారి కాశించితివి తిండి - వాడ వగుచు.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! కావాలని బలిచక్రవర్తి దగ్గర జేరి భిక్షమెత్తితి వెందుకయ్యా? వామనా నీకు బిడియం లేదా? రామావతారంలో శబరి పెట్టిన యెంగిలి పండ్లు తియ్యగ వున్నాయని మెచ్చుకొంటూ తిన్నావు. చేతులు జోడించావు. సిగ్గుకూడా పడలేదెందుకు స్వామీ? రారాజును కాదని విదురుని ఇంటికి వెళ్లి విందు నారగించి తృప్తి చెందావు. కృష్ణయ్యా! నీకు భక్తిప్రధానం కానీ చిన్న, పెద్ద తారతమ్యాలు లేవు. కుచేలుడు పెట్టిన అటుకులు గుప్పెడు తిని అంతులేని దరిద్రునికి అష్ట ఐశ్వర్యాలనిచ్చావు. బొక్కిన అటుకులకు భోగ భాగ్యాలిచ్చేవయ్యా?

భక్తులకు నీవు పెట్టుట సబబు, అటువంటిది నీవు వారి తిండికి ఆశించటం యేమిటయ్యా? అంత తిండిబోతువాయేమి? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ స్తంభమం దుదయించి -దానవేంద్రుని ద్రుంచి
కరుణతో బ్రహ్లాదు - గాచినావు
మకరిచే జిక్కి సా-మజము దుఃఖించంగ
గృపయుంచి వేగ ర-క్షించినావు
శరణంచు నా విభీ-షణుడు నీ చాటున
వచ్చినప్పుడె లంక - నిచ్చినావు
ఆ కుచేలుడు చేరె - డటుకు లర్పించిన
బహుసంపదల నిచ్చి - పంపినావు

తే ॥ వారివలె నన్ను బోషింప - వశముగాదె?
యింత వలపక్ష మేల శ్రీ- కాంత! నీకు?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నీకు సంభవములో నుంచి పుట్టి దానవేశ్వరుడైన హిరణ్యకశిపుని జంపికూడా, కరుణతో వాని పుత్రుడు ప్రహ్లాదుని రక్షించినావు. మకరి చేతికి జిక్కి మృత్యు భీతితో శరణు వేడిన గజేంద్రుని దుఃఖమును బాపి, దయతో వేగంగా రక్షించినావు. శత్రువైన రావణుని తమ్ముడు విభీషణునికి శరణముతో పాటు లంకేశునిగా అభిషిక్తుని చేశావు. బాల్యమిత్రుడైన కుచేలునికి గుప్పెడు అటుకులకు ఫలముగా అష్టఐశ్వర్యముల నొసగిన శ్రీకృష్ణుడవూ నీవే.

వారివలెనే నాపై కృపజూపి రక్షించి, పోషించలేవా? ఓ శ్రీనాథా! నాపై ఇంత చిన్నచూపు దేనికి ప్రభూ? నన్నుకూడా అనుగ్రహించరాదా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వ్యాసుడే కులమందు - వాసిగా జన్మించె?
విదురు డే కులమందు - వృద్ధిబొందె?
గర్ణుడేకులమందు -ఘనముగా వర్ధిల్లె?
నా వశిష్ఠుండెందు -నవతరించె?
నింపుగా వాల్మీకి-యే కులంబున బుట్టె
గుహుడను పుణ్యుడే -కులమువాడు?
శ్రీశుకుడెక్కట - జెలగి జన్మించెను?
శబరి యేకులమందు - జన్మమొందె?

తే ॥ నే కులంబున వీరింద -తెచ్చినారు?
నీకృపాపాత్రులకు జాతి-నీతు లేల?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! మనిషికి గుణము ప్రధానము కాని కులము కాదు. మహానుభావులదే కులమైతే నేమి? వ్యాసుడు ఏ కులంలో జన్మించి భగవానుడైనాడు? విదురుడే కులంలో పుట్టి వృద్ధినొందాడు? కర్ణుడేకులంలో దానకర్ణుని ప్రఖ్యాతి నొందాడు? ఆ వశిష్ఠ మహర్షి కుండలో పుట్టలేదా? వాల్మీకి మహర్షి బోయ కులంలో జన్మించలేదా? రామునికిష్టుడైన గుహుడు పుణ్యుడు, వాని కులమేమిటి? శ్రీశుకుని జన్మమెట్టిది? చిలుకకు పుట్టలేదా? శబరిది యేకులమని రామచంద్రమూర్తికి ఎంగిలి పండ్లు తినిపించగలిగింది?

వీరందరిది ఏ కులమని ఆలోచిస్తామా? నీకృపను పొందిన వారికి జాతి, నీతి అనే ప్రసక్తే లేదు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వసుధాస్థలంబున- వర్ణహీనుడు గాని
బహుళ దురాచార - పరుడు గాని
తడసి కాసియ్యని - ధర్మశూన్యుడు గాని
చదువనేరని మూఢ -జనుడు గాని
సకలమానవులు మె-చ్చని కృతఘ్నుడు గాని
చూడ సొంపును లేని -శుంఠ గాని
అప్రతిష్ఠలకు లో-నైన దీనుడు గాని
మొదటికే మెఱుగని - మోటు గాని

తే ॥ ప్రతిదినము నీదు భజనచే - బరగునట్టి
వాని కే వంక లేదయ్య - వచ్చు ముక్తి.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఈ భూమి మీద కులము గోత్రము లేని వానికైనా, అనేక దురాచారములు కలవానికైనా, కాసుకూడా దానము చేయని అధర్మపరునికి గాని, చదువు రాని మూఢ జనునికి గాని మానవులందరిచేత తిరస్కరించబడే కృతఘ్నుడు గాని, చూచుటకు కూడా బాగుండని శుంఠయైన గాని, అప్రతిష్ఠపాలైన దీనుడు గాని మొదటి నుంచి యేమీ తెలియని మోటు మనిషిగాని.

ప్రతిదినము నీ భజన చేయుట యందు అనురక్తుడైతే, వానికి యే అభ్యంతరం వుండదు. నీవు తప్పక ముక్తినిస్తావు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఇభకుంభముల మీది - కెగిరెడి సింగంబు
ముట్టునే కుఱుచైన - మూషకమును?
నవచూతపత్రముల్ - నమలుచున్న పికంబు
గొఱుకునే జిల్లేడు - కొనలు నోట?
అరవిందమకరంద -మనుభవించెడి తోటి
పోవునే పల్లేరు - పూలకడకు?
లలితమైన రసాల - ఫలము గోరెడి చిల్క
మెసవునే భ్రమత ను -మ్మెత్తకాయ?

తే ॥ నిలను నీకీర్తనలు పాడ -నేర్చినతడు
పరులకీర్తన బాడునే - యరసి చూడ?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఏనుగు కుంభస్థలమును చీల్చి ఆ మాంసము తినే సింహము చిట్టెలుక మాంసము తింటుందా? లేత మామిడి చిగుళ్లను తినే కోకిల తన నోటితో జిల్లేడు ఆకుల కొనలు తింటుందా? పద్మములలోని మకరందాన్ని త్రాగే తుమ్మెదలు పల్లేరు పూలదగ్గరకు పోతాయా? అందమైన మధుర ఫలాలనే కొఱికి ఆనందించే చిలుక, భ్రమపడి ఉమ్మెత్త కాయను కొఱుకుతుందా?

ఇలలో నీ కీర్తనలు పాడుట నేర్చిన భక్తుడు పరులమీద పాటలు పాడుటకు ఇష్టపడునా? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ సర్వేశ! నీపాద - సరసిజద్వయమందు
జిత్త ముంపగలేను - జెదరకుండ
నీవైన దయయుంచి - నిలిచి యుండెడునట్లు
చేరి నన్నిపుడేలు - సేవకుడను
వనజలోచన! నేను - వట్టి మూర్ఖుడ జుమ్మి
నీస్వరూపము జూడ- నేర్పు వేగ
తన కుమారున కుగ్గు - తల్లి వోసినయట్లు
భక్తిమార్గం బను - పాలు పోసి

తే ॥ ప్రేమతో నన్ను బోషించి - పెంచుకొనుము
ఘనత కెక్కించు నీదాస - గణములోన.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ సర్వేశ్వరా! నా చిత్తమును చెదరిపోకుండా నీ పాదపద్మములపై వుంచలేక పోతున్నానయ్యా! నీవైన ఈ సేవకుడిని దయతలచి అది నిలకడగా వుండునట్లు చేసి ఏలుకోవయ్యా! ఓ పంకజనయనా! నేను వట్టి మూర్ఖుండనయ్యా! వేగముగా నీ స్వరూపమును చూచే నేర్పు నాకిమ్ము. తల్లి తన కొడుకునకు ఉగ్గు యెంత ప్రేమగా పడుతుందో నాకు కూడా నీ భక్తి మార్గము అను పాలు పట్టి పోషించవయ్యా!

నన్ను ప్రేమతో పోషించి పెంచుకో స్వామీ! నీ దాస సమూహములో నన్నుకూడా చేర్చి ఘనుడిగా తీర్చిదిద్దుము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ జీమూతవర్ణ! నీ-మోముతో సరిరాక
కమలారి యతికళం -కమును బడసె
సొగసైన నీ నేత్ర-యుగముతో సరిరాక
నళిన బృందము నీళ్ల - నడుమ జేరె
గరిరాజవరద! నీ-గళముతో సరిరాక
పెద్దశంఖము బొబ్బ - పెట బొడగె
శ్రీపతి! నీ దివ్య - రూపుతో సరి రాక
పుష్ప బాణుడు నీకు - బుత్రుడయ్యె

తే ॥ నిందిరాదేవి నిన్ను మో-హించి విడక
నీకు బట్టమహిషి యయ్యె- నిశ్చయముగ
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నీలమేఘ శ్యామా! కమలారియైన చంద్రునికి మచ్చ యెందు వచ్చింది. నీ మోమంత అందంగా తన మోము లేదని చిన్నబుచ్చుకొన్నందువలన సొగసైన కన్నులవంటి నీ నేత్రములతో సరితూగ లేక, కలువల సమూహము నీళ్ల మధ్యలోనే వుండిపోయాయి. ఓ గజేంద్రవరదా! నీ గర్జన స్వరంతో సరితూగలేక, పాంచజన్య శంఖము పెడబొబ్బలు పెట్టింది. ఓ శ్రీపతీ! నీ దివ్యమైన రూపముతో పోటీ పడలేక మన్మథుడు నీకు పుత్రుడై పుట్టి శృంగారాన్ని వృద్ధి చేస్తున్నాడు.

శ్రీలక్ష్మి నిన్ను మోహించి విడువలేక నీ హృదయములోనే తిష్టవేసికొని కూర్చున్నది. నిశ్చయంగా ఆమె నీ పట్టపు రాణియే కదా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ హరిదాసుల నింద - లాడకుండిన జాలు
సకల గ్రంథమ్ములు - చదివినట్లు
భిక్ష మియ్యంగద -ప్పింపకుండిన జాలు
జేముట్టి దానంబు- చేసినట్లు
మించి సజ్జనుల వం -చించకుండిన జాలు
నింపుగా బహుమాన -మిచ్చినట్లు
దేవాగ్రహారముల్ - దీయకుండిన జాలు
గనకకంబపు గుళ్లు - గట్టినట్లు

తే ॥ ఒకరి వర్షాశనము ముంచ - కున్న జాలు
బేరుకీర్తిగ సత్రముల్ - పెట్టినట్లు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! హరిదాసులను నిందించకుండా వుంటే సకల సద్గ్రంధాలను చదివినట్లే, భిక్షమేయక తప్పించుకోకుంటే చాలు వినయముగా దానము చేసినట్లే, అహంకరించి సజ్జనులను అవమానించకుండిన చాలు మంచిగా బహుకరించినట్లే, దేవుడి మాన్యములు అపహరించకుండిన చాలు బంగారు స్తంభాలతో గుడికట్టించినట్లే.

ఒకరి వార్షిక ఆదాయమును ముంచకుండా వుంటే చాలును, పేరు పొందిన సత్రములు కట్టించినట్లే. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఇహలోక సౌఖ్యము - లిచ్ఛగించెద మన్న
దేహమెప్పటికి దా-స్థిరత నొంద
దాయుష్య మున్న ప-ర్యంతంబు పటుతయు
నొక్కతీరున నుండ - దుర్విలోన
బాల్యయువత్వదు -ర్బలవార్ధకము లను
మూటిలో మునిగెడి -ముటికికొంప
భ్రాంతితో దీనిగా-పాడుద మనుమొన్న
గాలమృత్యువుచేత - గోలుపోవు

తే ॥ నమ్మరాదయ్య! యిది మాయ - నాటకంబు
జన్మమిక నొల్ల నన్నేలు - జలజనాభ!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఇహ లోకములోని సుఖాలన్నింటిని అనుభవిద్దామనుకొంటే ఈ దేహము యెప్పటికీ స్థిరము కాదు. ఒకవేళ ఆయుర్దాయం వున్నా, శరీరంలో పటుత్వం, ఒకేలా వుండదు. భూమిమీద వున్నంతవరకూ, ఇంతే. బాల్యము, యవ్వనము, వృద్ధాప్యము ఒకదాని వెనుక ఇంకొకటిగా వచ్చేవే. ఈ దేహం ఆ మూడింటిలో మునిగి చివరకు నశించే ముటికి కొంప. భ్రాంతితో దీన్ని కాపాడుకొంటానని భ్రమించినా కాలమృత్యువు దీన్ని చివరకు కబళించివేస్తుంది.

దీనిని నమ్మరాదయ్యా! ఈ బ్రతుకంతా ఒక మాయా నాటకము. ఓ పద్మనయనా! నేను దీని నంగీకరించవచ్చు. నాకు ఈజన్మవద్దు. దీన్ని నీవు ఏలుకొంటావో, ఏలుకోవో నీఇష్టము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ వదనంబు నీనామ - భజన గోరుచునుండు
జిహ్వ నీకీర్తనల్ - సేయ గోరు
హస్తయుగ్మంబు ని-న్నర్చింప గోరును
గర్ణముల్ నీ మీది - కథలు గోరు
తనువు నీసేవయే - ఘనముగా గోరును
నయనముల్ నీదర్శ -నంబు గోరు
మూర్ధమ్ము నీపద -మ్ముల మ్రొక్కగా గోరు
నాత్మ నీదై యుండు-నరసి చూడ

తే ॥ స్వప్నమున నైన నేవేళ - సంతతమును
బుద్ధి నీ పాదములయందు - బూనియుండు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నా అంగాంగములు నిన్నే కోరుకొంటాయి. నా నోరు నీనామ భజన చేయాలని కోరుతుంటుంది. నా నాలుక నీ పేరు పలుకుతూ పులకిస్తుంటుంది. నా చేతులు రెండూ నిన్ను పూజించటానికే సిద్ధము. ఇక నా చెవులకి నీ దివ్య కథలు వినాలంటే పరమప్రీతి. నా శరీరము నీ సేవ చేయాలని కోరుతుంటుంది. ఇక నా కళ్లు నీ దివ్య దర్శనం కోసం వెదుకుతుంటాయి. నా తల నీ పాదములను తాకవలెనని కాంక్షిస్తుంది. ఇక నా ఆత్మ గురించి చెప్పేదేముంది. అది నీదే.. నీ కోసమే ఆరాటపడుతుంది.

ఏ వేళ నాకు ఏ కలవచ్చినా నీవే కలలో కనిపిస్తుంటావు. ఇక నా బుద్ధి వున్నదే, అది భ్రమిస్తుంటుంది. దాన్ని క్రమశిక్షణలో పెట్టటం మాత్రం నీకు మాత్రమే తెలుసు. నా బాధ్యత నీదే. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పద్మాక్ష! మమతచే - బరము నందెద మంచు
విఱ్ఱవీగుదుమయ్య - వెఱ్ఱిపట్టి
మాస్వతంత్రంబైన - మదము గండ్లకు గప్పి
మొగము పట్టదు కామ - మోహమునను
బ్రహ్మదేవుండైన - బైడిదేహము గల్గ
జేసివేయక మమ్ము -జెఱిచె నతడు
తుచ్ఛమైనటువంటి - తో లెమ్ముకలతోడి
ముఱికి చెత్తలు చేర్చి - మూట కట్టె

తే ॥ నీ శరీరాలు పడిపోవు - టెఱుగ కేము
కాముకుల మైతి మిక మిమ్ము - గానలేము.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ పద్మనయనా! నీపై మమతతో ముక్తి సాధిద్దామంటూ విఱ్ఱవీగుతూ వుంటాము. అట్లా మాకు వెఱ్ఱిపడుతుంటుందయ్యా! అట్లా స్వతంత్ర భావాలతో మా కండ్లకు మదపు పొరలు గప్పి కామము, మోహము ఆపై మొహమాటం లేకుండా తగులుకొంటాయి. బ్రహ్మదేవునికైనా బంగారు దేహము లభించగానే మాకు కూడా బంగారం చెరిచేటట్లు చేశాడు. తుచ్ఛమైనట్టి తోలు, యెముకలతో చేయబడిన ఈ శరీరం. ఇది ఒక ముఱికి తొట్టి. చెత్తనంతా కుప్పపోసి మూటకట్టి ఈ భూమిపైకి పంపినావు.

ఈ శరీరాలు ఒకనాడు పడిపోతాయని గుర్తురాక మేము, కాముకులమై పోతాము. నిన్ను కూడా మఱచిపోయి మిమ్ముకూడా ధ్యానించము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ గరుడవాహన! దివ్య - కౌస్తుభాలంకార!
రవికోటితేజ! సా-రంగవదన!
మణిగణాన్విత! హేమ-మకుటాభరణ! చారు
మకరకుండల! లస -న్మందహాస!
కాంచనాంబర! రత్న - కాంచివిభూషిత!
సురవరార్చిత! చంద్ర-సూర్యనయన!
కమలనాభ! ముకుంద! - గంగాధరస్తుత!
రాక్షసాంతక! నాగ-రాజశయన!

తే ॥ పతిత పావన! లక్ష్మీశ!- బ్రహ్మజనక!
భక్తవత్సల! సర్వేశ! - పరమపురుష!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ గరుడగమనా! దివ్య కౌస్తుభమణీ విరాజితా! కోటి రవిప్రకాశరూపా! సింహ వదనా! మణుల సమూహముచే శోభించు దేవా! బంగారు కిరీటమును ధరించిన వాడా! మకరకుండల ధారీ! ప్రకాశించెడి చిరునవ్వుగలవాడా! బంగారు వన్నెగల పీతాంబరమును ధరించెడి వాడా! రత్న ఖచితమైన మొలత్రాడు ధరించిన వాడా! సురశ్రేష్ఠులచే అర్చించబడువాడా! రవిచంద్ర నేత్రా! పద్మనాభా! ముకుందా! సదాశివునిచే సన్నుతింపబడు దేవా! ఓ దనుజాంతకా! నాగరాజైన ఆదిశేషుని తల్పముగా గలవాడా!

పతితులను పునీతులుగా చేయుదేవా! ఓ లక్ష్మీపతీ! బ్రహ్మకు జనకుడవైన ప్రభూ! భక్తులయందు వాత్సల్యము గలవాడా! సర్వేశ్వరా! ఓ పరమపురుషా! నీవు నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ పలుమాఱు దశరూప -ములు ధరించితి వేల?
యేకరూపము బొంద - వేల నీవు?
నయమున క్షీరాబ్ధి -నడుమ జేరితి వేల?
రత్నకాంచన మంది -రములు లేవె?
పన్నగేంద్రునిమీద - బవ్వళించితి వేల?
జలతారుపట్టెమం-చములు లేవె?
ఱెక్కలు గలపక్షి - నెక్కసాగితి వేల?
గజతురంగాందోళి - కములు లేవె?

తే ॥ వనజలోచన! యిటువంటి - వైభవములు
సొగసుగా నీకు దోచెనో - సుందరాంగ?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! అనేకమార్లు దశావతారములను ధరించి నీవు ఒక్క రూపము ధరించిన చాలదా? పోనీ, పాల సముద్రంపై పవ్వళించుట దేనికి? నీవు కావాలనుకొంటే బంగారము రత్నమందిరాలెన్నిలేవు? పోనీ, నాగేంద్రుడై శేషునిపై నిద్రించుట దేనికయ్యా? నీకు పట్టు పరుపులున్న యెన్ని చక్కటి పట్టెమంచాలు లేవు? పెద్ద ఱెక్కలున్న గరుడపక్షి మీద ప్రయాణాలు దేనికి? ఏనుగులు, అశ్వములు, అందెలములు యెన్ని లేవు నీకు?

ఓ పంకజనేత్రా! ఇటువంటి వైభవములు మఱి నేను చెప్పిన వాటికేల నీ ఆమోదం కలిగింది. వాటికి అభాగ్యం యెందుకు ఇచ్చావు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ తిరుపతి స్థలమందు - దిన్నగా నే నున్న
వేంకటేశుడు మేత - వేయలేడొ?
పురుషోత్తమమునకే - బోయిన జాలు జ
గన్నాథుడన్నంబు - గడపలేడొ?
శ్రీరంగమునకు నే-జేర బోయిన జాలు
స్వామి గ్రాసము బెట్టి - సాకలేడొ?
కాంచీపురములోన - గదిసి నే గొలువున్న
గరివరదుడు పొట్ట - గడపలేడొ?

తే ॥ యెందు బోవక నేను నీ-మందిరమున
నిలిచితిని నీకు నామీద - నెనరు లేదొ
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నేనెక్కడ బ్రతికినా నా జీవితం గడచిపోతుంది. తిరుపతి వెళ్లితే అక్కడా శ్రీవేంకటేశ్వరుడవై నీవే వున్నావు. నాకు ఇంత మేత పెట్టలేవా? పురుషోత్తమము (పూరీ) వెళ్లానంటే అక్కడ జగన్నాథుడు అని ప్రసిద్ధికెక్కావు. అక్కడుంటే నా బ్రతుకు గడవదా? శ్రీరంగమునకు నేను చేరుకొన్నా చాలును రంగనాథుడు నీవేకదా! నాకు ఇంతగ్రాసము ఇచ్చి సాకలేవా? కాంచీపురము వెళ్లి అక్కడ కరివరదుడవైన నీవు వరదరాజస్వామిగా వున్నావు కాబట్టి జీవితమును గడుపుకోలేనా?

ఇదంతా నా ఊహామాత్రమే. అర్భకుడిని నేనెక్కడకు పోగలనయ్యా? చేతులు జోడించి ఇక్కడే వున్నాను. నామీద ప్రేమలేదా? నాకింకెవరున్నారు? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ తార్క్ష్యవాహన! నీవు - దండిదాత వటంచు
గోరి వేడుక నిన్ను -గొల్వవచ్చి
యర్థిమార్గము నే-ననుసరించితినయ్య
లావైన బదునాల్గు - లక్షలైన
వేషముల్ వేసి నా-విద్యాప్రగల్భత
జూపసాగితి నీకు - సుందరాంగ!
యానంద మైన నే-నడుగ వచ్చిన దిచ్చి
వాంఛ దీర్పుము - నీలవర్ణ! వేగ

తే ॥ నీకు నావిద్య హర్షంబు - గాక యున్న
తేపతేపకు వేషముల్ - దేను సుమ్మి
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

గరుత్మంతుడు వాహనముగా గలిగిన స్వామీ! నీవు సమృద్ధియైన దాతవని నేను కోరి, వేడుకతో నిన్ను గొల్చుటకు వచ్చినాను. నేను ఎన్నుకొన్న మార్గము యాచన. పైగా నిన్ను పదునాల్గు లక్షల మార్గాలలో యాచించవచ్చునట. అదే నయము కదా! అన్ని వేషాలు వేసి నా విద్యాపాటవాన్ని ప్రదర్శిస్తాను. ఓ సుందరాంగా! నేను చూప సాగినదంతా నీమెప్పునకే. ఓ నీలవర్ణా! నేనడిగినది నీ దివ్యమైన చిదానందమును. వేగమే దానినందించి కృతార్థుని చేయుము.

నీకు ఆనందము కలుగజేయని నా విద్య నిరర్థకము. ప్రతిసారీ ఒక కొత్త వేషం ఇస్తావు. ఇది నీకు వినోదమే కానీ నాకు దుర్భరం సుమా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అమరేంద్రుని వినుత! నే - నతిదురాత్ముడ నంచు
గలలోన నైనను - గనుల బడవు
నీవు ప్రత్యక్షమై - నిలువకుండిన మానె
దొడ్డగా నొక యుక్తి - దొరకెనయ్య!
గట్టి కొయ్యను దెచ్చి - ఘనముగా ఖండించి
నీస్వరూపము చేసి - నిలుపుకొంచు
ధూప దీపము లిచ్చి - తులసితో బూజించి
నిత్యనైవేద్యముల్ - నేమముగను

తే ॥ నడుపుచును నిన్ను గొలిచెద -నమ్మి బుద్ధి
నీ ప్రపంచంబు గలుగు నా - కింతె చాలు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ఓ సురేంద్ర సన్నుతా! నేను అతి దురాత్ముడినని భావించి, కలలో కూడ కనుపించుట మానివేసినావు. నీవు ప్రత్యక్షమై నాయెదుట నిలువకున్నా సరే, నాకు మంచి యుక్తి వొకటి దొరికిందయ్యా! గట్టి కొయ్యను తెచ్చి నీ స్వరూపమును చెక్కించి నా యెదుట నిలుపుకొంటాను. దానికే ధూప, దీప, నైవేద్యాములనర్పిస్తాను. తులసి మాలలతో అలంకరిస్తాను. నియమంతో కొలుస్తూనే వుంటాను.

మనస్సులో చెదరని నమ్మికతో నిన్ను కొలుస్తూనే వుంటాను. నీ లోకంలో నాకు కొంచెము చోటు కల్పించు. నాకు ఇంతకంటె యేమీ వద్దు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ భువనేశ! గోవింద! - రవికోటిసంకాశ!
పక్షివాహన! భక్త - పారిజాత!
యంభోజభవ రుద్ర - జంబారిసన్నుత!
సామగానవిలోల! - సారసాక్ష!
వనధిగంభీర! శ్రీ-వత్సకౌస్తుభవక్ష!
శంఖచక్రగదాసి- శార్ఙ్గ హస్త!
దీనరక్షక! వాసు-దేవ! దైత్యవినాశ!
నారదార్చిత! దివ్య-నాగశయన!

తే ॥ చారు నవరత్నకుండల -శ్రవణయుగళ!
విబుధవందిత పాదాబ్జ!-విశ్వరూప!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ భువనేశ్వరా! గోవిందా! కోటిసూర్యసమతేజా! గరుడ గమనా! భక్తుల అభీష్ట దీర్చు పారిజాత వృక్షమా! సంభవుడైన బ్రహ్మ, రుద్రుడు, జంభాసురుని శత్రువైన ఇంద్రునిచేత కీర్తించబడు దేవదేవా! సామగానలోలా! జలజాక్షా! జలధి గంభీరా! శ్రీవత్సము అను పుట్టుమచ్చ, కౌస్తుభము అను మణి కలిగిన పరమ పురుషా! శంఖము, చక్రము, గద, శార్ఙ్గము అను ధనస్సు ఆయుధములుగా గల శ్రీ మహావిష్ణూ! దీనరక్షకా! వాసుదేవా! దైత్యాంతకా! నారద సన్నుతా! ఆదిశేషతల్పా!

అందమైన నవరత్నఖచితకుండలధారీ! మంచి బుద్ధిమంతులచేత అర్చింపబడు పాదపద్మముల జంటగల విశ్వరూపా! వందనములు, నమో వాకములు. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నాగేంద్రశయన! నీ-నామమాధుర్యంబు
మూడుకన్నుల సాంబ- మూర్తి కెఱుక
పంకజాతాక్ష! నీ - బలపరాక్రమ మెల్ల
భారతీపతి యైన - బ్రహ్మ కెఱుక
మధుకైటభారిక! నీ-మాయాసమర్థత
వసుధలో బలిచక్ర-వర్తి కెఱుక
పరమాత్మ! నీదగు - పక్షపాతిత్వంబు
దశశతాక్షులపురం-దరుని కెఱుక

తే ॥ వీరి కెఱుకగు నీకథల్- వింతలెల్ల
నరుల కెఱు కన్న నెవరైన -నవ్విపోరె?
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ ఆదిశేషశయనా! నీనామము యొక్క దివ్య మహిమ త్రినేత్రుడైన సాంబశివుడే యెఱుగును. ఓ పద్మనేత్రా! నీ బలపరాక్రమ మెట్టిదో సరస్వతీ దేవి భర్త అయిన బ్రహ్మదేవుని కెఱుక. మధుకైటభులకు శత్రువులైన దేవా! నీమాయా దక్షత యెట్టిదో వసుధ నేలిన బలిచక్రవర్తికెఱుక. ఓ పరమాత్మా! నీ ధర్మపక్షపాత ధోరణి సహస్రాక్షుడైన ఇంద్రునికెఱుక.

వీరందరికి తెలిసిన నీ దివ్య కథలు ఎంతో వింతగా వుంటాయి. అట్లాకాదు మానవమాత్రులైన నరులకు కూడా తెలియునంటే ఎవరైనా నవ్విపోరా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అర్థులేమైన ని-న్నడుగవచ్చెద రంచు
క్షీరసాగరమందు-జేరినావు
నీచుట్టు సేవకుల్- నిలువకుండుటకునై
భయదసర్పముమీద-బండినావు
భక్తబృందము వెంట-బడి చరించెద రంచు
నెగసి పోయెడిపక్షి-నెక్కినావు
దాసులు నీద్వార-మాసింపకుంటకు
మంచి యోధుల కావ- లుంచినావు

తే ॥ లావు గలవాడ వైతి వే- లాగు నేను
నిన్ను జూతును నాతండ్రి! - నీరజాక్ష!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! లోకమున గల అర్థులందరూ పరుగు పరగున వచ్చి నిన్ను అర్థిస్తారని కాబోలు నీవు క్షీరసాగరమున పవ్వళించినావు. నీచుట్టూ నీసేవకులు చేరి కొలువకుండుటకు కాబోలు నీవు భయంకరమైన శేషుని పాన్పుగా స్వీకరించినావు. నీ అసంఖ్యాక భక్తబృందాలు నీవెంటబడి రాకుండా వేగముగా ఎగిరిపోయే గరుత్మంతుని వాహనముగా స్వీకరించావు. నీ దాసులు నిన్ను ద్వారందగ్గరే నిలువరించకుండుటకై జయ విజయములనే బలిష్టులను ద్వారపాలకులుగా పెట్టుకొన్నావు.

నీవింత సామర్థ్యము గలవాడవైతివి. నేనెలాగున నిన్ను దర్శించగలను స్వామీ? నాతండ్రీ! ఇక నేను నిన్నెలా చూడగలను. నాకు దిక్కెవరు? నాగతేమిటి? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నీకథల్ చెవులలో - సోకుట మొదలుగా
బులకాంకురము మేన-బుట్టువాడు
నయమైన నీ దివ్య-నామకీర్తనలోన
మగ్నుడై దేహంబు-మఱచువాడు
ఫాలంబుతో నీదు-పాదయుగ్మమునకు
బ్రేమతో దండమ-ర్పించువాడు
హా పుండరీకాక్ష!-హా రామ! హరి! యంచు
వేడ్కతో గేకలు-వేయువాడు

తే ॥ చిత్తకమలంబునను నిన్ను-జేర్చువాడు
నీదులోకంబునందుండు- నీరజాక్ష!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నీ కథలు చెవులకు సోకగానే తన శరీరంపై పులకరింతలు కలుగువాడు, నయమైన నీ దివ్య నామ సంకీర్తనలో నిమగ్నుడై తన దేహాన్నే మఱచువాడు, తన నుదుటిని నీ పాదాలపై ఆనించి ప్రేమతో నీకు దండము పెట్టువాడు, ఓ పుండరీకాక్షా! ఓ రామభద్రా! ఓ హరీ! అని పిలుస్తూ వేడుకతో కేకలు పెట్టి నిన్ను పిలిచేవాడు.

తన హృదయ కమలములో నిన్ను నిలుపుకొంటాడు. నీకు ప్రియాతిప్రియమైన భక్తులు. మరి అటువంటివారు చేరేది నీలోకానికే కదా నీరజాక్షా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నిగమగోచర నేను నీకు మెప్పుగునట్లు
లెస్సగాఁ బూజింపలేను సుమ్మి
నాకుఁదోఁచిన భూషణములు పెట్టెదనన్నఁ
గౌస్తుభమణి నీకుఁగలదు ముందె
భక్ష్యభోజ్యముల నర్పణముఁజేసెద నన్న
నీవు పెట్టితి సుధ నిర్జరులకుఁ
గలిమికొలది గానుకల నొసంగెద నన్న
భార్గవీదేవి నీ భార్యయయ్యె

తే ॥ నన్ని గలవాఁడ వఖిల లోకాధిపతివి!
నీకు సొమ్ములు పెట్ట నేనెంతవాఁడ!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

వేదములచే దర్శించబడెడి దేవా! నీకు మెప్పుగలుగునట్లు బాగుగా పూజింపలేను సుమా! నాకు తోచిన మణిఆభరణములు చేయించుదామంటే, నీకు ఇదివఱకే కౌస్తుభమణి వున్నది. దానిని మించినది నేనెక్కడి నుండి తేగలను? భక్ష్యములను, భోజ్యములను పెట్టి అర్పణగావించెదనా అంటే, నీవు జర(వార్ధక్యము) పీడించని దేవతలకు అమృతమునే ఇచ్చావు. ఇక నేను నివేదించేవి ఏపాటివి? నాకు వున్న కలిమినంతా వినియోగించి నీకు కానుకలు అర్పిద్దామా అంటే, స్వయంగా లక్ష్మీదేవి నీ భార్య అయింది. ఆ తల్లితో నాకు పోటీ సాధ్యమా?

నీవు అన్నీ కలిగినవాడవు. సమస్త లోకాలకు అధిపతివి. నీకు ఆభరణములనర్పించుటకు నేనేపాటి ధనవంతుడను? ఏపాటి సమర్ధుడను? నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ నవ సరోజదళాక్ష! నన్నుఁబోషించెడు
దాతవు నీవంచు ధైర్యపడితి
నా మనంబున నిన్ను నమ్మినందుకుఁదండ్రి!
మేలు నా కొనరింపు నీలదేహ!
భళిభళీ! నీయంత ప్రభువు నెక్కడఁజూడఁ
బుడమిలో నీపేరు పొగడవచ్చు
ముందుఁజేసిన పాపమును నశింపఁగఁజేసి
నిర్వహింపుము నన్ను నేర్పుతోడఁ

తే ॥ బరము సంతోషమాయె నా ప్రాణములకు
నీ ఋణము దీర్చుకొననేర నీరజాక్ష
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ నూతనముగా వికసించిన పద్మదళనేత్రా! నన్ను పోషించేదాతవు నీవు కాక పరులెవ్వరున్నారు. అదే ధైర్యంతో నేను నిర్భయంగా వున్నాను. తండ్రీ! నా మనస్సులో నిన్ను నమ్మినందుకు నాకు నీవు మేలుజేయవయ్యా! నీలవర్ణదేహా! నీకు నా విన్నపమిదే ప్రభూ! భళిరా నారసింహా! నీఅంత గొప్ప ప్రభువును నేనెక్కడ జూడలేదయ్యా! ఈ పుడమిపై నీపేరు యెప్పుడైనా యెక్కడైనా స్మరించవచ్చును. పూర్వజన్మలలో నేను చేసిన పాపములను నశింపజేసి నన్ను నిర్వహించుకో ప్రభూ! నన్ను నేర్పుతో రక్షించుకో.

నా ప్రాణములకు పరమ సంతోషంగా వున్నది. ఓ నీరజాక్షా! నేను నీ ఋణము తీర్చుకోలేనయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ ఫణుల పుట్టల మీఁదఁ బవ్వళించిన యట్లు
పులుల గుంపునఁజేరఁబోయిన యట్లు
మకరి వర్గంబున్న మడుఁగఁ జొచ్చినయట్లు
గంగ దాపున నిండ్లు గట్టినట్లు
చెదల భూమిని చాదు చెరగు బఱచినట్లు
ఓటిబిందెలఁబాల నునిచినట్లు
వెట్టివానికిఁ బహువిత్త మిచ్చినయట్లు
కమ్మగుడిసె మందుఁగాల్చినట్లు

తే ॥ స్వామి నీ భక్తవరులు దుర్జనులతోడఁ
జెలిమిఁజేసిన యట్లైనఁజేటు వచ్చు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! ప్రహ్లాదుని చరిత్రవలన తెలిసినదేమంటే, నీవు నీ ద్వేషులనైనా మన్నిస్తావు కానీ నీ భక్తులకు చెడు చేస్తే సహించవు. అది పాముపుట్టలమీద పరుండుట వంటిది. పులుల గుంపులతో తిరుగుట మంచిది. మొసళ్ల గుంపులుగా వున్న మడుగులోకి దిగుట వంటిది. గంగానది ఒడ్డున నిద్రించుట వంటిది. చిల్లు ఉన్న బిందెతో పాలు తీసికొని పోవుట వంటిది. వెట్టివానికి చాలా ధనము ఒప్పగించుట వంటిది. పూరి గుడిసెలో మందు కాల్చి తయారు చేసినట్లు అతి తెలివిమాలిన పని.

ప్రభూ! నీభక్త శిఖామణులు దుర్జనులతో చేరితే చెలిమి చేస్తే పైన చెప్పినవన్నీ జరిగినట్లే భావించవచ్చును. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ దనుజసంహార! చక్ర-ధర! నీకు దండంబు
లిందిరాధిప! నీకు - వందనంబు
పతితపావన! నీకు -బహునమస్కారముల్
నీరజాతదళాక్ష!-నీకు శరణు
వాసవార్చిత! మేఘ-వర్ణ నీకు శుభంబు
మందరధర! నీకు - మంగళంబు
కంబుకంధర! శార్ఙ్గ -కర! నీకు భద్రంబు
దీనరక్షక! నీకు- దిగ్విజయము

తే ॥ సకలవైభవములు నీకు-సార్వభౌమ!
నిత్యకల్యాణములు నగు-నీకు నెపుడు
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ దనుజాంతకా! చక్రధారీ! నీకు దండముల నర్పింతును. ఓ ఇందిరాధిపా! నీకు వందనములు. ఓ పతితపావనా! నీకు పెక్కు నమస్కారములు. ఓ పద్మదళాక్షా! నీకు శరణు. ఓ సురేంద్రపూజితా! నీలమేఘమా! నీకు నిత్యశుభమగుగాక! ఓ మందరగిరి ధారీ! నీకు మంగళమగు గాక! శంఖమువంటి కంఠముగల శారంగపాణీ! నీకు భద్రమగు గాక!

ఓ దీనరక్షకా! నీకు దిగ్విజయమగుగాక! ఓ సార్వభౌమా! నీకు సకల వైభవములు కలుగుగాక! నీకు ఎప్పుడూ నిత్య కల్యాణములు జరుగుగాక! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ మత్స్యావతారమై - మడుగులోపల జొచ్చి
సోమకాసురు ద్రుంచి-చోద్యముగను
దెచ్చి వేదము లెల్ల- మెచ్చ దేవతలెల్ల
బ్రహ్మకిచ్చితివీవు- భళి! యనంగ
నా వేదముల నియ్య- నాచారనిష్ఠల
ననుభవించుచు నుందు-రవనిసురులు
సకలపాపంబులు-సమసిపోవునటంచు
మనుజులందఱు నీదు-మహిమ దెలిసి

తే ॥ యుందు రరవిందనయన! నీ-యునికి దెలియు
వారలకు వేగ మోక్షంబు-వచ్చు ననఘ!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

స్వామీ! నీవు మత్స్యావతారము ధరించి సముద్ర గర్భమునకు బోయి అక్కడ దాగిన సోమకాసురుని జంపి వాడు దొంగిలించిన వేదములను చోద్యముగా తీసికొని వచ్చి దేవతలందరూ మెచ్చుకొనునట్లు బ్రహ్మదేవునికి ఇచ్చినావు. ఆయన తిరిగి అట్టి దురవస్థ రాకుండా కంఠోపాఠము చేయమని బ్రాహ్మణులను ఆదేశించాడు. ఈనాటికీ వేదము నిలిచింది వేదరక్షకుడవైన నీవలననే. ఆచార నిష్ఠలతో వేదపఠన జరగాలని నియమించావు. అటువంటి వారికీ ముక్తినిస్తానని నచ్చజెప్పావు.సకల పాపములు సమసిపోతాయని పలికినావు. ఆవిధంగా జనులందరకు వేదము తద్వారా నీ మహిమ తెలిసింది.

ఓ పద్మాక్షా! ఓ అనఘా! ఆవిధంగా అందరికీ మోక్షార్హతనిచ్చి చరితార్థులను చేశావు. నీకు అన్ని జాతులవారు, మతములవారు సమానులే. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ కూర్మావతారమై - కుధరంబుక్రిందను
గోర్కితో నుండవా- కొమరు మిగుల?
వరాహావతారమై-వనభూములను జొచ్చి
శిక్షింపవా హిర-ణ్యాక్షునపుడు?
నరసింహమూర్తివై -నరభోజను హిరణ్య
కశిపుని ద్రుంపవా- కాంతి మీఱ?
వామనరూపమై-వసుధలో బలిచక్ర
వర్తి నణంపవా-వైర ముడిగి?

తే ॥ యిట్టి పనులెల్ల జేయగా- నెవరికేని
తగునె నరసింహ! నీకిది - దగును గాక!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ప్రభూ! నీవు నాడు (దేవదానవుల సాగర మథన సమయమున) కూర్మావతారమై కుధరంబు క్రింద (మందర పర్వతము అడుగున) చేరి ఇష్టపూర్వకముగా వుండవా? ఆ విధముగా నీ ప్రౌఢత్వమును చూపితివి కదా! వరాహావతారమున నీటి అడుగునకు బోయి భూమిని యెత్తి హిరణ్యాక్షుని వధించి శిక్షించినావు. నరసింహమూర్తివై అసురుడైన హిరణ్యకశిపుని, వాడి వరములన్నీ వమ్ముజేసి కాంతులు విరజిమ్ముతూ చంపినావు. వామనమూర్తివై బాలవటునిగా బలిచక్రవర్తిని యాచించి, శత్రుత్వము లేకుండా త్రిజగములను సంపాదించావు.

ఎవ్వరికైనా ఇటువంటి పనులు చేయుట సాధ్యమా? ఎన్నటికీ సాధ్యము కాదు. నరసింహా! అసాధ్యమయ్యా! నీవేదైనా నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ లక్ష్మీశ! నీదివ్య-లక్షణగుణముల
వినజాల కెప్పుడు-వెఱ్ఱినైతి
నా వెఱ్ఱిగుణములు -నయముగా ఖండించి
నన్ను రక్షింపు మో-నళిననేత్ర!
నిన్ననే నమ్మితి-నితరదైవములనే
నమ్మలేదెప్పుడు -నాగశయన!
కాపాడినను నీవె- కష్టపెట్టిన నీవె
నీపాదకమలముల్-నిరత మేను

తే ॥ నమ్మియున్నాను నీపాద- నళినభక్తి
వేగ దయచేసి రక్షింపు - వేదవేద్య!
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ లక్ష్మీపతీ! నా చిత్తచాంచల్యం వలననే యెప్పుడు నీ దివ్య లక్షణ గుణములను వినుటకు సుముఖత కనబఱచని వెఱ్ఱివాడనయ్యాను. ఓ పద్మనేత్రా! అటువంటి నా వెఱ్ఱి గుణములు నయముగా ఖండించుము. నిన్నే నమ్ముకొన్నాను. నీకు మాత్రమే ఇది సాధ్యము, నీవే రక్షించాలి. ఓ నాగశయనా! నేను మరియే దేవతలను ఆశ్రయించను. నీవే నాకు శరణ్యము. నమ్మిన వానిని రక్షించుట నీ కర్తవ్యము. నన్ను కాపాడినా నీవే, కష్టపెట్టినా నీవే. నీ ఇష్టము. నీ పాదపద్మములనే ఆశ్రయించాను.

నీ పాదపద్మములపై భక్తినిలిపి, నేను నిన్నే నమ్మియున్నాను. వేదములచే తెలియబడు దేవా! వేగముగా నాపై దయజూపి రక్షించుము. నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ అమరేంద్రవినుత! ని-న్ననుసరించినవారు
ముక్తిబొందిరి వేగ-ముదముతోను
నీపాదపద్మముల్-నెఱ నమ్మియున్నాను
నాకు మోక్షంబిమ్ము -నళిననేత్ర!
కాచి రక్షించునన్-గడతేర్చు వేగమే
నీ సేవకుని జేయు-నిశ్చలముగ
గాపాడినను నీకు-గైంకర్యపరుడ నై
చెలగి నీపనులను - జేయువాడ

తే ॥ ననుచు బలుమాఱు వేడెద-నబ్జనాభ!
నాకు బ్రత్యక్ష మగుము నిన్- నమ్మినాను
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

ఓ దేవేంద్ర సన్నుతా! నిన్నే అనుసరించేవారు. ముక్తిని పొందినారు. సంతోషంతో సత్వరమే మోక్షమిచ్చావు. నేను నీ పాదపద్మములనే సదా నమ్మియున్నాను. ఓ పద్మనాభా! వేగముగా నీదరికి చేర్చుకోవయ్యా ఇంకేమీ కోరను. నన్ను రక్షించు, రక్షించు, రక్షించు. వేగముగా కడతేర్చును. నిశ్చలమైన నీ సేవకునిగా నన్ను తీర్చిదిద్దుకో. నన్ను కాపాడితే జీవితాంతం నిన్ను సేవిస్తూ వుంటాను. నీ సేవలన్నీ చేసికొంటూ వుంటాను. ఇట్లు పలుకుతూ నిరంతరము నిన్ను సేవిస్తాను.

నిన్నే నమ్ముకొన్నాను, నాకు ప్రత్యక్షము కావయ్యా! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

సీ॥ శేషప్ప యను కవి - చెప్పిన పద్యముల్
చెవుల కానందమై - చెలగుచుండు
నే మనుజుండైన - నెలమి నీ శతకంబు
భక్తితో విన్న స-త్ఫలము గలుగు
జెలగి యీ పద్యముల్-చేర్చి వ్రాసినవారు
వివరించి పద్యముల్ విడిగ వ్రాసినవారు
కమలాక్షుకరుణను - గాంతు రెపుడు
నింపుగా బుస్తకం-బెపుడు బూజించిన
దురితజాలంబులు - దొలగిపోవు

తే ॥ నిట్ల పుణ్యాకరంబని - యెపుడు జనులు
గష్టమెన్నక పఠియింప - గలుగు ముక్తి.
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మ - పురనివాస!
దుష్టసంహార! నరహరి-దురితదూర!

భావదీపిక :

శేషప్ప అని పిలువబడే కవి చెప్పిన పద్యములు చెవులకు ఆనందమిచ్చి అతిశయింప జేయును. ఈ శతకమును ఏ మానవుడైన భక్తితో వింటే సత్ఫలితములను పొందుతాడు. ఈ పద్యములను చేర్చి ఒక్కచోట చక్కగా వ్రాసినవారు (వివరించినవారు) కమలాక్షుడైన నారసింహుని కరుణకు పాత్రత బొందెదరు. ఈ పుస్తకమును పూజా మందిరంలో వుంచి, పూజించే వారికి పాపముల రాసులు, తొలగిపోతాయి.

ఎప్పుడూ జనులు దీనిని పుణ్యముల జలధి అనే భావనతో పఠింతురు గాక! కష్టమని భావించక నిత్య పారాయణ చేయువారికి 'ముక్తి' కలుగు గాక! నగలతో కాంతులు విరజిమ్మే శ్రీధర్మపురి నిలయా, నరహరీ! ఓదుష్టాంతకా! నీవు పాపములను దూరముచేయు తండ్రివి.

మంగళమ్

ఉ॥ మంగళమమ్మకున్ సకల మంగళ మంబుజ నేత్రకున్ జయ
మంగళమిందిరా సతికి మంగళ మీ అలమేలుమంగకున్
మంగళమందు నీ మరియు మంగళమయును దేవోకది-
వ్యాంగనలెల్ల నీ సతికి నారతులిత్తురు వేంకటేశ్వరా!

హరి నెఱిగిన జన్మ మది మేలు

రచయిత

అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు

పిలవండి	:	అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు
పుట్టింది	:	9-6-1945
చదివింది	:	ఎం. టెక్.
ఉండేది	:	ఫ్లాట్ నెం. 5, ప్లాటు నెం. 61, సిద్దార్థ అపార్ట్‌మెంట్స్, సిద్దార్థనగర్,
రంధి	:	భగవన్నామ సంకీర్తన
నచ్చింది	:	శాస్త్రీయ సంగీతం
నచ్చంది	:	నక్కజిత్తులు
మెచ్చింది	:	సజ్జన సాంగత్యం
రింగండి	:	+91 9393021360
చదవండి	:	www.geetadeeksha.com
ఇవ్వండి	:	e-mail : www.geetadeeksha@gmail.com